

Hallituksen esitys eduskunnalle kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdyn yleissopimuksen, ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävän pöytäkirjan sekä rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaatamiseksi sekä laiksi rikoslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä Pekingissä 10.9.2010 tehdyn yleissopimuksen, Pekingissä 10.9.2010 tehdyn ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävän pöytäkirjan sekä rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta Montrealissa 4.4.2014 tehdyn pöytäkirjan.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset edellä mainittujen sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaatamisesta. Lisäksi kyseisistä sopimuksista johtuen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia siten, että säädetään rangaistavaksi tiettyjen rikosten yritys sekä laajennetaan Suomen rikoslain soveltamisalaa tilanteisiin, joissa Suomi on ilma-aluksen laskeutumis- tai operaattorivaltio. Laskeutumisvaltiolla tarkoitetaan valtiota, jonka alueelle ilma-alus, jossa rikos on tehty, laskeutuu rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa. Operaattorivaltiolla tarkoitetaan puolestaan lentotoiminnan harjoittajan kotivaltiota.

Esitykseen sisältyvillä kansainvälisillä sopimuksilla pyritään parantamaan ja tehostamaan siviili-ilmailun turvallisuutta. Sysäyksenä sopimusten tekemiselle olivat yhtäältä 11.9.2001 New Yorkissa tapahtuneet terrori-iskut ja toisaalta lentoyhtiötilastoista ilmenevä, yhä lisääntyvä matkustajahäiriköinti.

Kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdyllä yleissopimuksella osapuolet veloitetaan kriminalisoimaan tietyt teot, jotka ovat omiaan vaarantamaan ilma-aluksen turvallisuuden, samoin kuin ilma-aluksen käyttäminen henkeen, terveyteen, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvan vahingon aiheuttamiseksi, vaarallisten materiaalien vapauttaminen ilma-aluksesta tai näiden materiaalien käyttäminen ilma-alusta vastaan tai ilma-aluksessa sekä näiden materiaalien laittomasta vahingoittamistarkoituksesta tietoinen kuljettaminen ilma-aluksella. Samalla osapuolet veloitetaan kriminalisoimaan kyseessä oleviin teko-
muotoihin liittyvä uhkaus, tekojen yritys, tekoihin osallistuminen tai avunanto tekoihin. Ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävällä pöytäkirjalla täsmennetään kriminalisointivelvoitteita, laajennetaan tuomiovaltaisten valtioiden piiriä ja lisätään yleissopimukseen muun muassa tekijän oikeudenmukaista kohtelua koskevia määräyksiä. Rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyllä pöytäkirjalla laajennetaan myös tuomiovaltaisten valtioiden piiriä sekä lisätään lennolla mukana olevaa turvahenkilöä koskevia määräyksiä. Lisäksi pöytäkirjalla kannustetaan sopimusvaltioita ryhtymään oikeudellisiin toimenpiteisiin lennolla tapahtuvan häiriköinnin johdosta.

Kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehty yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.7.2018, ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävä pöytäkirja 1.1.2018 ja rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehty pöytäkirja 1.1.2020. Ne tulevat Suomen osalta voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun Suomi on tallettanut sitoutumiskirjansa kunkin sopimuksen osalta.

HE 232/2020 vp

Voimaansaattamislakien voimaantuloista säädetään valtioneuvoston asetuksilla. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana, kuin kukin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Laki rikoslain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään yleissopimuksen ja pöytäkirjojen tullessa voimaan Suomen osalta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta.....	5
1.2 Valmistelu	7
1.2.1 Sopimusten valmistelu	7
1.2.2 Kansallinen valmistelu	9
2 Sopimusten tavoitteet.....	10
3 Keskeiset ehdotukset.....	11
4 Esityksen vaikutukset.....	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
4.3 Muut vaikutukset.....	12
5 Lausuntopalaute	12
5.1 Sopimusten valmisteluvaihe	12
5.2 Hallituksen esityksen lausuntokierros.....	13
6 Sopimusten määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	14
6.1 Pekingin yleissopimus.....	14
6.2 Pekingin pöytäkirja	40
6.3 Montrealin pöytäkirja.....	49
7 Lakiehdotusten säännöskohtaiset perustelut	57
7.1 Laki kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdystä yleissopimuksesta	57
7.2 Laki ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävästä pöytäkirjasta	57
7.3 Laki rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdystä pöytäkirjasta.....	58
7.4 Rikoslaki	58
8 Voimaantulo.....	60
9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	60
10 Toimeenpano ja seuranta	61
11 Suhde muihin esityksiin	61
12 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	61
12.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	61
12.1.1 EU:n ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako	61
12.1.2 Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset	64
12.2 Käsittelyjärjestys.....	71
LAKIEHDOTUKSET	73
Laki kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdystä yleissopimuksesta	73
Laki ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävästä pöytäkirjasta	74
Laki rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdystä pöytäkirjasta.....	75
Laki rikoslain muuttamisesta	76

HE 232/2020 vp

SOPIMUSTEKSTIT	78
LIITE	116
RINNAKKAISTEKSTI.....	116
Laki rikoslain muuttamisesta	116

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö (*International Civil Aviation Organization*, jatkossa *ICAO*) on Yhdistyneiden kansakuntien alainen erityisjärjestö. Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön tehtävät on määritelty kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksessa, niin sanotussa Chicagon yleissopimuksessa, jonka 52 valtiota allekirjoitti 7.12.1944 (SopS 11/1949). Yleissopimuksen mukaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön päämääränä ja tarkoituksena on kehittää kansainvälisen ilmailun periaatteita ja toimintamalleja sekä edistää kansainvälisen ilmaliikenteen suunnittelua ja kehittämistä. Järjestön tehtävänä on muun muassa edistää turvallisuutta kansainvälisessä ilmailussa. Nykyisin ICAOon kuuluu 193 jäsenmaata, mukaan lukien Suomi.

ICAO:ssa on hyväksytty useita yleissopimuksia koskien ilmailun turvaamista (*security*). Keskeisiä ilmailun turvaamista koskevia yleissopimuksia ovat vuonna 1963 laadittu Tokion yleissopimus rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa (*Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft*), joka tuli Suomen osalta voimaan 1.7.1971 (SopS 22/1971), sekä vuonna 1970 laadittu Haagin yleissopimus ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä (*Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft*), joka tuli Suomen osalta voimaan 14.1.1972 (SopS 62/1971). Jatkossa näistä yleissopimuksista käytetään nimiä *Tokion yleissopimus* ja *Haagin yleissopimus*. Kolmas keskeinen yleissopimus on Montrealin yleissopimus siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemisestä (*Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation*), joka tuli Suomen osalta voimaan 13.8.1973 (SopS 56/1973). Jatkossa tästä yleissopimuksesta käytetään nimeä *Montrealin yleissopimus*.

Ilmailun turvaamista koskevan kansainvälisen sääntelyn tarve on lisääntynyt muuttuneen kansainvälisen toimintaympäristön myötä. Lentoliikennettä koskevien terrorisminvastaisten sopimusten päivittämisen syyksinä olivat Yhdysvalloissa 2001 tapahtuneet terrori-iskut (jäljempänä *9/11-iskut*). Lentoliikenteen terrorisminvastaisten sopimusten muutoksilla pyritään tehostamaan siviili-ilmailun turvallisuutta ja ajantasaistamaan sitä koskevaa kansainvälistä sääntelyä. Taustalla on erityisesti 9/11-iskujen jälkeen yleisesti tunnustettu uhka-arvio, jonka mukaan siviili-ilmailu on jatkuvan terroriuhhan alla. Muita toimintaympäristön muutoksia liittyy muun muassa digitalisaation, automaation ja uudenlaisten teknologioiden mukanaan tuomien hyötyjen lisäksi myös kyberturvallisuusnäkökulmiin sekä lentoliikenteen kapasiteetin jatkuvaan kasvuun. Lisäksi lentomatkustajien häiriikkökäyttäytyminen lennoilla on lisääntynyt. Häiriikkökäyttäytyminen viittaa esimerkiksi matkustajaan, joka ei kunnioita käyttäytymissääntöjä ilma-aluksessa tai ei seuraa miehistön ohjeita ja siten aiheuttaa turvallisuusuhkan tai häiritsee yleistä järjestystä ja kuria ilma-aluksessa. Häiriikkökäyttäytymisiä koskevien tapausten lukumäärä on kasvanut merkittävästi viime vuosien ja vuosikymmenien aikana. Näihin toimintaympäristön muutoksiin pyritään vastaamaan kolmella ICAO:ssa 2010-luvulla laaditulla kansainvälisellä sopimuksella, jotka ovat tämän hallituksen esityksen kohteena.

Näistä kolmesta sopimuksesta ensimmäinen on vuonna 2010 laadittu yleissopimus kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä (*Convention on the Suppression of Unlawful Acts Relating to International Civil Aviation*, jäljempänä *Pekingin yleissopimus*), joka on tullut kansainvälisesti voimaan 1.7.2018. Pekingin yleissopimus on terrorisminvastainen siviili-ilmailun yleissopimus, jolla sopimuksen osapuolet velvoitetaan kriminalisoimaan muun muassa ilma-aluksen käyttäminen henkeen, terveyteen, omaisuuteen tai ympäris-

töön kohdistuvan vahingon aiheuttamiseksi, vaarallisten materiaalien vapauttaminen ilma-aluksesta tai näiden materiaalien käyttäminen ilma-aluksessa, sekä näiden materiaalien laittomasta vahingoittamistarkoituksesta tietoinen kuljettaminen ilma-aluksella. Samalla osapuolet velvoitetaan kriminalisoimaan kyseessä oleviin tekemuotoihin liittyvä uhkaus, tekojen yritys, tekoihin osallistuminen tai avunanto tekoihin. Lokakuussa 2020 yleissopimuksessa oli osapuolena 33 valtiota, ja muun muassa Espanja ja Saksa samoin kuin Iso-Britannia ja Yhdysvallat olivat allekirjoittaneet yleissopimuksen mutta eivät olleet vielä sitoutuneet siihen. Pohjoismaista yleissopimuksessa on osapuolena Ruotsi ja EU-maista lisäksi Alankomaat, Kypros, Malta, Ranska, Romania ja Tšekki. Myös Turkki on ratifioinut yleissopimuksen. Euroopan siviili-ilmailukonferenssin (*European Civil Aviation Conference*, jäljempänä *ECAC*) oikeudellisen työryhmän 19.11.2019 keräämän kyselytiedon mukaan sitoutumisvalmistelut ovat käynnissä Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Monacossa, Norjassa, Saksassa, Slovakiassa ja Suomessa.

Toinen tässä hallituksen esityksessä tarkoitettu kansainvälinen sopimus on Haagin yleissopimusta täydentävä pöytäkirja (ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävä pöytäkirja, *Protocol Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft*, jäljempänä *Pekingin pöytäkirja*). Pekingin pöytäkirja laadittiin vuonna 2010 ja se on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2018. Pöytäkirjalla yhdenmukaistetaan Haagin yleissopimuksen sanamuotoja Pekingin yleissopimuksen kanssa sekä muutetaan muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa sääntelyä, laajennetaan tuomiovaltaisten osapuolten piiriä ja lisätään yleissopimukseen tekijän oikeudenmukaista kohtelua koskevia määräyksiä. Lokakuussa 2020 pöytäkirjassa oli osapuolena 34 valtiota, ja muun muassa Espanja ja Saksa samoin kuin Iso-Britannia ja Yhdysvallat olivat allekirjoittaneet pöytäkirjan mutta eivät olleet vielä sitoutuneet siihen. Pohjoismaista pöytäkirjassa on osapuolena Ruotsi ja EU-maista lisäksi Alankomaat, Kypros, Malta, Portugali, Ranska, Romania ja Tšekki. Myös Turkki on ratifioinut pöytäkirjan. ECAC:n oikeudellisen työryhmän 19.11.2019 keräämän kyselytiedon mukaan sitoutumisvalmistelut ovat käynnissä Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Monacossa, Norjassa, Saksassa, Slovakiassa ja Suomessa.

Kolmas tässä hallituksen esityksessä tarkoitettu kansainvälinen sopimus on Tokion yleissopimuksen muuttamisesta vuonna 2014 laadittu pöytäkirja (pöytäkirja rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta, *Protocol to Amend the Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft*, jäljempänä *Montrealin pöytäkirja*). Montrealin pöytäkirjalla muutetaan Tokion yleissopimusta yhdenmukaistamalla tiettyjä määräyksiä suhteessa Pekingin yleissopimuksessa käytettyihin ilmaisuihin. Montrealin pöytäkirjalla muutetaan lennon alkamisen ja päättymisen määritelmät siten, että lento alkaa ilma-aluksen ovien sulkeutumisesta ja päättyy niiden avaamiseen. Tokion yleissopimus määritteli lennon keston suppeammin. Toiseksi pöytäkirja laajentaa tuomiovaltaisten sopimusvaltioiden piiriä siten, että se kattaa myös muun muassa operaattorivaltion sekä lennon laskeutumisvaltion. Kolmanneksi pöytäkirjalla selkeytetään lennolla matkustavan turvahenkilön (*in-flight security officer, IFSO*) oikeuksia tilanteissa, joissa hänen apuaan tarvitaan häiriköivän matkustajan hillitsemiseksi. Neljänneksi pöytäkirja velvoittaa säätämään rangaistavaksi häirikömatkustajakäyttäytymisen eri muotoja, kuten miehistön jäsenten fyysisen koskemattomuuden loukkaamisen tai sillä uhkaamisen taikka miehistön ohjeiden noudattamatta jättämisen. Montrealin pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2020. Suomi allekirjoitti Montrealin pöytäkirjan ICAO:n 40. yleiskokouksen yhteydessä Montrealissa syyskuussa 2019. Lokakuussa 2020 pöytäkirjassa oli osapuolena 23 valtiota, ja muun muassa Espanja, Ranska, Romania olivat allekirjoittaneet sen. EU-maista pöytäkirjaan ovat sitoutuneet Malta ja Portugali. Myös Turkki on ratifioinut pöytäkirjan. ECAC:n oikeudellisen työryhmän 19.11.2019 keräämän kyselytiedon mukaan sitoutumisvalmistelut ovat käynnissä Azerbaidžanissa, Espanjassa, Itävallassa, Kyproksella, Monacossa, Ranskassa, Serbiassa, Slovakiassa ja Suomessa. Toimitettujen tietojen

mukaan ainakin Monacon, Ranskan ja Sveitsin olisi tarkoitus sitoutua pöytäkirjaan vuoden 2020 tai 2021 aikana.

1.2 Valmistelu

1.2.1 Sopimusten valmistelu

Kaikki kolme tämän hallituksen esityksen sisältämää sopimusta on valmisteltu ja hyväksytty ICAO:ssa. Pekingin yleissopimusta ja Pekingin pöytäkirjaa koskeva valmistelu on syytä käsitellä yhdessä, sillä ne hyväksyttiin samassa diplomaattikonferenssissa ja niiden sanamuodot vastaavat toisiaan hyvin läheisesti.

Pekingin yleissopimus ja Pekingin pöytäkirja

Montrealin yleissopimuksen ajantasaistamista koskevissa neuvotteluissa päädyttiin muutospöytäkirjan sijaan uuden, kattavan yleissopimuksen hyväksymiseen. Pekingin yleissopimus muuttaa Montrealin yleissopimusta uudella konsolidoidulla sopimuksella. Pekingin yleissopimuksessa tuodaan esiin sen etusija suhteessa Montrealin yleissopimukseen. Haagin yleissopimuksen muutokset sen sijaan päätettiin hyväksyä muutospöytäkirjalla eli Pekingin pöytäkirjalla.

Pekingin yleissopimuksen ja pöytäkirjan valmistelu käynnistyi asiantuntijatasoisen keskusteluiden kautta ICAO:ssa vuonna 2007. Aluksi neuvotteluita käytiin 2007–2008 ICAO:n oikeudellisen komitean suppeassa alatyöryhmässä. Varsinaiset, kaikille ICAO:n jäsenmaille avoimet neuvottelut sopimusmuutoksista alkoivat syksyllä 2009 Montrealissa ICAO:n oikeudellisessä komiteassa. Euroopan unioni ei osallistunut näiden sopimusten valmisteluihin. Kyseessä on pitkälti jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluva asia. Muutokset hyväksyttiin ICAO:n järjestämässä diplomaattikonferenssissa 30.8.–10.9.2010.

Kiistanalaisimmat kysymykset neuvotteluissa liittyivät kuljetusrikosten määrittelyyn ja asevoimien toimintaa aseellisissa konflikteissa koskevaan niin sanottuun *military exclusion* -lausekkeeseen. Näiden osalta ei Pekingin diplomaattikonferenssissa saavutettu konsensusta, vaan Pekingin yleissopimus ja pöytäkirja hyväksyttiin lopulta äänestyksellä. Pekingin yleissopimuksen puolesta äänesti 55 valtiota ja 14 äänesti sitä vastaan. Pekingin pöytäkirjan puolesta äänesti 57 valtiota ja sitä vastaan 13 valtiota.

Osa maista vastusti kuljetusrikosten sisällyttämistä yleissopimukseen katsoen, ettei kriminalisoinnin tavoite liity kyllin läheisesti ilmailun turvallisuuteen. Myös kuljetusrikosten määrittelystä oli eriäviä näkemyksiä. Osa delegaatioista kannatti merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan (ks. hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan ja mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan pöytäkirjaan liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, HE 100/2019 vp; SopS 81–85/2020) mukaista määritelmää, mutta sen sijaan sopimukseen hyväksyttiin lopulta 2009 oikeudellisessa komiteassa mahdolliseksi kompromissitekstiksi muotoillun määritelmän perusteella Pekingin konferenssissa työryhmäkeskusteluissa laadittu vaihtoehtoinen määritelmä. Kuljetusrikosten osalta osapuolten näkemyksiä jakoi myös määräys, jonka mukaan sopimuksen kattamien vaarallisten aineiden kuljettaminen on sallittua, kun siihen on ydinaseiden leviämisen estämisestä tehdyn sopimuksen (SopS 10 ja 11/1970, jäljempänä *ydinsulkusopimus*) mukainen perusta. Suomi kannatti kuljetusrikosten sisällyttämistä jossain muodossa sopimusmuutoksiin, jotta ne vastaisivat tavoitteeseen estää joukkotuhoukseiden päätyminen terrori-isku ja suunnittelevien haltuun.

Toinen neuvotteluissa kiistanalainen kysymys oli asevoimien toimintaa aseellisissa konflikteissa koskeva poikkeama eli *military exclusion* -lauseke, jonka mukaan Pekingin yleissopimus tai pöytäkirja eivät koske asevoimien toimintaa aseellisissa konflikteissa. Tällainen lauseke on sisällytetty useimpiin viime vuosikymmeninä neuvoteltuihin terrorisminvastaisiin sopimuksiin. Suomen samoin kuin monien muiden maiden lähtökohtana neuvotteluissa oli, että myös Pekingin yleissopimuksessa ja pöytäkirjassa tulisi käyttää muissa terrorisminvastaisissa sopimuksissa vakiintuneita muotoiluja ja siten välttää oikeudellista epävarmuutta lisäävien kilpailevien lausekkeiden syntyminen. Pekingin yleissopimukseen ja pöytäkirjaan päätynyt muotoilu vastaa tältä osin muita terrorisminvastaisia sopimuksia.

Montrealin pöytäkirja

ICAO:n häirikkömatkustajia koskevia oikeudellisia näkökulmia koskevan ohjeen mukaan häirikkömatkustajalla (*unruly* tai *disruptive passenger*) tarkoitetaan matkustajaa, joka ei kunnioita käyttäytymissääntöjä ilma-aluksessa tai seuraa miehistön ohjeita ja siten aiheuttaa turvallisuusuhkan ja/tai häiritsee yleistä järjestystä ja kuria ilma-aluksessa (*good order and discipline*). Häirikkökäyttäytymistapausten lukumäärä on kasvanut viime vuosien ja vuosikymmenien aikana. Moni tapauksista uhkaa ilma-aluksen turvallisuutta, ja osassa tapauksia ilma-aluksen päällikkö on joutunut päättämään ennalta suunnittelemtoman pysähdyksen tekemisestä, jotta häirikkömatkustaja on saatu poistettua aluksesta (*ICAO Manual on the Legal Aspects of Unruly and Disruptive Passengers, Doc 10117, First Edition 2019*).

ICAO:n oikeudellisessa komiteassa häirikkömatkustajien muodostamaa ongelmaa on käsitelty ainakin vuodesta 1996. ICAO on vedonnut jäsenvaltioihinsa, jotta ne puuttuisivat häirikkömatkustajiin muiden muassa lainsäädännön keinoin. Häirikkömatkustajien määrän lisääntyessä tasaisesti ICAO:ssa päädyttiin ehdottamaan Tokion yleissopimuksen muuttamista pöytäkirjalla. ICAO:n neuvosto päätti kutsua koolle oikeudellisen komitean, joka kokoontui toukokuussa 2013. Alkuperäisenä tavoitteena oli erityisesti sopia muun muassa tuomiovaltaa koskevista muutoksista, jotka antaisivat paremmat mahdollisuudet puuttua häirikkömatkustajien toimiin. Valmistelun aikana neuvoteltavaksi tuli myös ilma-alusten turvahenkilöiden aseman ja oikeuksien vahvistaminen erityisesti Yhdysvaltojen edistämänä. Oikeudellisen komitean muutettu teksti Tokion yleissopimusta muuttavasta pöytäkirjaluonnoksesta käsiteltiin ICAO:n neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2013 ja diplomaattikonferenssi päätettiin kutsua koolle 26.3.–4.4.2014. Valmistelutyö oli vaikeaa, ja konferenssin tarkasteltavana olikin esitys, jossa oli vielä paljon lisäneuvotteluja vaativia kohtia. Vuosien valmistelutyön jälkeen vuonna 2014 Montrealissa pidetyssä diplomaattikonferenssissa hyväksyttiin pöytäkirja, jolla muutettiin Tokion yleissopimusta vuodelta 1963.

Euroopan valtioiden kantoja oli koordinoitu ECAC:n oikeudellisessa työryhmässä. Euroopan komissio oli kutsuttuna ECAC:n koordinaatiokokouksissa sekä Pariisissa että Montrealissa. Komission edustajat eivät kuitenkaan osallistuneet ICAO:n kokouksiin. EU:n neuvostossa tai komissiossa ei päätetty myöskään yhteisen kannan muodostamisesta.

Jo kokouksen alkupäivinä päädyttiin siihen, että Tokion yleissopimusta muutettaisiin asettamalla ilma-aluksen rekisteröintivaltion lisäksi ilma-aluksen operaattorivaltiolle ja laskeutumisvaltiolle oikeus käyttää tuomiovaltaa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta. Tällä ratkaisulla oli osin ennakoimattomia seurannaisvaikutuksia. Tuomiovaltakysymyksiä käsitellyt komitea valmistelikin tätä ratkaisua täydentämään suojalausekkeita, joiden tavoitteena oli hälventää tuomiovallan laajennuksiin liittyviä ja erilaisista oikeuskulttuureista johtuvia valtioiden huolia. Näitä suojalausekkeita ovat muutokset Tokion yleissopimuksen 2 artiklaan (soveltamisalan rajaus), Tokion yleissopimuksen 3 artiklan uusi 2 b kohta (laskeutumisvaltiovalta käytettäessä huomioitava, onko rikos rangaistava operaattorivaltiossa)

sekä muutokset Tokion yleissopimuksen 17 artiklan 2 kohtaan (kansainvälisen oikeuden mukaisten velvoitteiden ja vastuiden noudattaminen sekä oikeusturvaa ja oikeudenmukaista kohtelua koskevien periaatteiden huomioiminen). Valmistelukomitea, jonka tehtävänä oli tarkistaa, mitä seurannaisvaikutuksia tuomiovallan laajennuksella oli Tokion yleissopimuksen muihin artikloihin, päätyi eräiden artikloiden osalta esittämään ratkaisuja, jotka eivät olleet yksinomaan seurannaisvaikutuksia vaan merkityksellisiä substanssimuutoksia. Aikataulusyistä nämä muutokset käsiteltiin ja hyväksyttiin suoraan täysistunnossa.

Suomi vastusti 9 artiklan muutosta. Artikla oikeuttaa ilma-aluksen päällikön luovuttamaan laskeutumisvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle henkilön, jonka hän perustellusta syystä uskoo tehneen ilma-aluksessa teon, joka hänen mielestään on vakava rikos. Alkuperäisen Tokion yleissopimuksen mukaan ilma-aluksen päällikön piti arvioida rikoksen vakavuutta rekisteröintivaltion lainsäädännön näkökulmasta. Montrealin pöytäkirjalla lisättiin Tokion yleissopimukseen myös operaattorivaltion ja laskeutumisvaltion tuomiovalta, ja esillä oli ilma-aluksen päällikön harkinnan sitominen näiden valtioiden lainsäädäntöön. Tämän koettiin asettavan ilma-aluksen päällikölle liikaa haasteita, eikä häneltä voisi edellyttää näin laajaa lainsäädännön tuntemusta. Näin ollen esitettiin, että viittaukset tietyn maan lainsäädäntöön poistettaisiin kokonaan, mikä voi käytännössä tarkoittaa, että ilma-aluksen päällikkö tekee ratkaisunsa oman subjektiivisen oikeuskäsityksensä pohjalta. Ilma-aluksen päällikkö voisi harkintaa käyttäessään perustaa arvionsa esimerkiksi laskeutumisvaltion, operaattorivaltion, rekisteröintivaltion, alkupe- räisen kohdevaltion taikka oman koti- tai asuinvaltionsa lainsäädäntöön. Suomi vastusti aktiivisesti tätä muutosta, koska Suomi piti tärkeänä, että luovuttaminen laskeutumisvaltion viranomaisille perustuisi tietyn valtion lainsäädäntöön ja että matkustajalla voisi olla ennalta mahdollisuus arvioida sitä, minkä mittapuun mukaan hänen toimiaan tarkastellaan. Suomen kanta jäi kuitenkin vähemmistöön.

Montrealin pöytäkirjan neuvotteluissa päädyttiin lennolla mukana olevien turvahenkilöiden osalta eräänlaiseen kompromissiratkaisuun, sillä erityisesti Latinalaisen Amerikan ja Afrikan valtiot vastustivat asian ottamista pöytäkirjaan. Lopputulos oli asiaa ajaneen Yhdysvaltojen näkökulmasta niin vesitetty, että se ilmoitti, ettei tule pöytäkirjaa allekirjoittamaan eikä ratifioimaan. Konferenssin päätösasiakirjan allekirjoitti 76 valtiota, mukaan lukien Suomi. Muutos-pöytäkirjan allekirjoitti tuolloin 24 valtiota: Angola, Brasilia, Burkina Faso, Burundi, Kap Verde, Dominikaaninen tasavalta, Fidži, Intia, Jordania, Kiina, Kongon tasavalta, Kuwait, Lesotho, Madagaskar, Mali, Meksiko, Nepal, Niger, Norsunluurannikko, Paraguay, Senegal, Sierra Leone, Sudan ja Togo.

1.2.2 Kansallinen valmistelu

ICAO:n siviili-ilmailun turvallisuutta koskevia terrorisminvastaisia sopimuspäivityksiä käsiteltiin Pekingissä 30.8.–10.9.2010 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa. Suomi osallistui myös konferenssia edeltäneisiin neuvotteluihin ICAO:n oikeudellisessa komiteassa syyskuussa 2009. Konferenssia varten asetettiin valtuuskunta valtioneuvoston yleisistunnossa 27.5.2010 (UM/2010/112). Neuvotteluissa Suomea edustivat ulkoministeriön ja liikenteen viranomaisen (2006–2009 Ilmailuhallinto, 2010 alkaen Liikenteen turvallisuusvirasto, nykyisin Liikenne- ja viestintävirasto) virkamiehet. Suomen kannalta keskeiset kysymykset on käsitelty jo edellä sopimusten valmistelua käsittelevässä jaksossa 1.2.1.

Suomen kantaa neuvoteltavana olleeseen Montrealin pöytäkirjaan valmisteltiin keväällä 2014. Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi muilta ministeriöiltä sekä Liikenteen turvallisuusvirastolta lausuntoja pöytäkirjaluonnoksesta maaliskuussa 2014. Lausuntoja antoivat ulkoministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö sekä Liikenteen turvallisuusvirasto. Lausunnoissa ehdotettiin

tiettyjä muutoksia pöytäkirjaluonnokseen. Montrealin pöytäkirjan neuvotteluihin osallistuneeseen valtuuskuntaan kuului Liikenteen turvallisuusviraston edustajia, jotka edustivat Suomea myös diplomaattikonferenssia edeltäneissä neuvotteluissa. Pöytäkirjaan tehtiin useita muutoksia ja se hyväksyttiin Montrealissa 26.3.–4.4.2014 pidetyssä ICAO:n diplomaattikonferenssissa.

Suomi ei ole allekirjoittanut Pekingin yleissopimusta eikä Pekingin pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet kansainvälisesti voimaan, joten niitä ei loppumääräyksistään johtuen voi enää allekirjoittaa. Suomi allekirjoitti Montrealin pöytäkirjan 25.9.2019 ICAO:n 40. yleiskokouksen yhteydessä Montrealissa.

Koska kaikki kolme valtiosopimusta liittyvät sisällöllisesti kiinteästi toisiinsa, niistä on laadittu yhteinen hallituksen esitys. Esityksen valmistelu on toteutettu ulkoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja oikeusministeriön yhteisenä hankkeena. Valmisteluun ovat osallistuneet myös sisäministeriö sekä Liikenne- ja viestintävirasto.

2 Sopimusten tavoitteet

Sopimusten yhteinen perustavoite on siviili-ilmailun turvallisuuden parantaminen ja tehostaminen. Pekingin yleissopimuksessa todetaan osapuolten olevan syvästi huolestuneita siitä, että siviili-ilmailuun kohdistuvat laittomat teot vaarantavat henkilöiden ja omaisuuden turvallisuutta, haittaavat vakavasti lentoliikenteen, lentoasemien ja lennonvarmistuksen toimintaa sekä horjuttavat maailman kansojen luottamusta turvalliseen ja hyvin järjestettyyn siviili-ilmailuun kaikkien valtioiden osalta. Pekingin pöytäkirjassa puolestaan tuodaan esiin syvä huoli siviili-ilmailuun kohdistuvien laittomien tekojen voimakkaasta maailmanlaajuisesta lisääntymisestä. Molemmissa sopimuksissa osapuolet tunnustavat siviili-ilmailuun kohdistuvien uudentyyppisten uhkien edellyttävän valtioilta uusia yhteisiä ponnistuksia ja yhteistyön toimintaperiaatteita. Sopimusten tavoitteena onkin näihin uuhiin vastaamiseksi lujittaa nykyistä paremmin kansainvälisen yhteistyön oikeudellista kehystä siviili-ilmailuun kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemisessä ja torjunnassa.

Pekingin yleissopimuksen ja pöytäkirjan tavoitteena on vastata erityisesti Yhdysvalloissa syyskuussa 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen osoittamiin puutteisiin kansainvälisessä sääntelyssä. Sopimukset velvoittavatkin osapuolet ilma-aluksen aseena käyttämisen, tiettyjen sopimuksissa määriteltyjen rikosten valmistelun, rahoittamisen ja organisoimisen sekä niillä uhkaamisen kriminalisointiin. Pekingin yleissopimuksessa ja Pekingin pöytäkirjassa osapuolet veloitetaan kriminalisoimaan yleissopimuksen 1 artiklassa ja pöytäkirjan II artiklassa määritellyt rikokset sekä niiden uhkaus, yritys, avunanto ja järjestäminen. Näihin sisältyy myös lentoasemalla oleviin henkilöihin ja kohteisiin kohdistuvia rikoksia. Pekingin sopimuksilla pyritäänkin ehkäisemään sekä kriminalisoimaan erilaisia terroristisia tai niihin rinnasteisia rikollisia tekoja.

Montrealin pöytäkirjassa todetaan, että valtiot ovat ilmaisseet huolensa ilma-aluksissa tapahtuvan häirikkökäyttäytymisen vakavuuden ja toistuvuuden voimakkaasta kasvusta, joka voi vaarantaa ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuuden taikka vaarantaa hyvän järjestyksen ja kurin ilma-aluksessa. Siinä todetaan osapuolten myös tiedostavan monien valtioiden halun avustaa toisiaan häirikkökäyttäytymisen hillitsemisessä ja hyvän järjestyksen ja kurin palauttamisessa ilma-aluksissa. Pöytäkirjan tavoitteena on vastata kasvavaan häirikkökäyttäytymisongelmaan. Montrealin pöytäkirjan X artiklalla pyritään ehkäisemään ja kriminalisoimaan matkustajien häirikkökäyttäytymistä, erityisesti miehistöön kohdistuva väkivaltaa tai sen uhkaa tai miehistön käskyn noudattamatta jättämistä. Erityisesti on pyritty varmistamaan, että häirikkömatkustajan teot tulevat oikeudellisesti tutkituiksi laajentamalla tuomiovaltaisten valtioiden piiriä ilma-aluksen rekisteröintivaltioista lennon laskeutumis- ja operaattorivaltioon.

Lisäksi näillä kolmella sopimuksella lisättiin tuomiovaltaisten osapuolten piiriä erityisesti operaattori- ja laskeutumisvaltion osalta (Pekingin yleissopimus 8 artikla, Pekingin pöytäkirja VII artikla ja Montrealin pöytäkirjan IV artikla), millä pyritään varmistamaan se, että rikokset tullaan käsittelemään jonkin valtion oikeusjärjestelmässä. Erityisesti lennolla tapahtuvan häiriköinnin osalta ongelmana on ollut, että häiriikkömatkustajaa ei ole useinkaan saatu vastuuseen teoistaan. Sopimusten määräyksiä ja niiden suhdetta Suomen lainsäädäntöön kuvataan tarkemmin jaksossa 6.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdyn yleissopimuksen, ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävän pöytäkirjan sekä rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan.

Esitys sisältää myös ehdotukset niin sanotuiksi blankettilaeiksi, joilla saatetaan voimaan kyseisten valtiosopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Suurin osa Pekingin yleissopimuksen, Pekingin pöytäkirjan sekä Montrealin pöytäkirjan määräyksistä sisältyy jo suomalaisen lainsäädäntöön eikä sitoutuminen edellytä merkittäviä lainsäädännön muutostarpeita. Sopimusten mukaiset rikokset sisältyvät jo pitkälti Suomen rikoslakiin (39/1889). Sopimukset edellyttävät kuitenkin eräiltä osin muutoksia rikoslakiin. Tällä hetkellä Suomessa ei ole säädetty rangaistavaksi yritystä kaikkien Pekingin yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten osalta. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan rikoslakia täydennettäväksi. Lisäksi rikoslain 1 luvun 2 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa laajennetaan tilanteisiin, joissa ilma-aluksen laskeutumis- tai operaattorivaltio on Suomi. Hallituksen esityksen valmistelun aikana rikoslain soveltamisalan laajennusta ja sen toteuttamisen vaihtoehtoja tarkasteltiin yksityiskohtaisesti ja perusteellisesti. Vaihtoehtoisena sääntelykeinona harkittiin kysymyksessä olevien rikosten säätämistä rikoslain 1 luvun 7 §:ssä tai sen soveltamisesta annetussa asetuksessa (627/1996) kansainvälisiksi rikoksiksi. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin rikoslain 1 luvun 2 §:n muuttamiseen. Asiaa on selostettu tarkemmin Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan ja Montrealin pöytäkirjan IV artiklan perusteluissa.

Esitykseen sisältyy rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus, jossa säädettäisiin Pekingin yleissopimuksesta johtuen rangaistavaksi tiettyjen rikosten yritys sekä laajennettaisiin Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa tilanteisiin, joissa ilma-aluksen laskeutumis- tai operaattorivaltio on Suomi. Lisäksi liikenteen häirintää koskevasta rikoslain 23 luvun 11 a §:stä ehdotetaan poistettavaksi viittaus tieliikennelakiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Sopimusten kansallisella voimaansaattamisella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä ehdotetaan eräiden rikosten yrityksen säätämistä rangaistavaksi. Tämä koskee kemiallisen aseiden kiellon rikkomista, biologisen aseiden kiellon rikkomista, vaarallisten aineiden kuljetusrikosta ja liikenteen häirintää. Rangaistavuuden alan laajentaminen koskisi toimintaa,

jonka tämänhetkisestä esiintymisestä rankaisemattomana ei ole tietoa eikä ole myöskään esitettävissä arviota. Oletettavaa on kuitenkin, ettei tällaisia asioita juurikaan tule rikosprosessissa käsiteltäviksi ja että lainsäädäntömuutoksilla ei ole mainittavia resurssivaikutuksia.

Mainittavien resurssivaikutusten puuttuminen koskee myös ehdotettavaa rikoslain 1 luvun 2 §:n muutosta, jolla Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa laajennettaisiin tilanteisiin, joissa ilma-aluksen laskeutumis- tai operaattorivaltio on Suomi. Kuten jäljempänä mainitun pykälän perusteluista ilmenee, uusien tuomiovaltaperusteiden itsenäisen merkityksen voi olettaa muodostuvan vähäiseksi. Näissä tilanteissa tekoon usein soveltuisivat rikoslain 1 luvussa jo säädetty toimivaltaperusteet, ja lisäksi sellaisten toimivaltaperusteiden puuttuessa toisella valtiolla tai toisilla valtioilla olisi poikkeuksetta toimivalta käsitellä rikosasia valtioiden käytössä yleisesti olevien toimivaltaperusteiden perusteella. Myös sellaisten uusien toimivaltaperusteiden piiriin kuuluvien rikosten joukko, joka tulee Suomen esitutkintaviranomaisten tietoon ja tutkittaviksi, olisi käytännössä rajattu.

Vähäiset vaikutukset koskevat myös viranomaisyhteistyötä sekä esimerkiksi rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista. Viranomaiset tekevät jo nykyisin yhteistyötä sopimusten edellyttämillä tavoilla. Esityksen lainsäädäntöehdotuksista ja sopimukseen sitoutumisesta ei ole muutenkaan suoraan ja perustellusti johdettavissa taloudellisia vaikutuksia niin, että viranomaisille voisi osoittaa aiheutuvan tietynsuuruisia euromääräisiä lisäkustannuksia, joita ei kateta julkisen talouden suunnitelman mukaisten kehyspäätösten ja valtion talousarvioissa muuten osoitettavien määrärahojen puitteissa.

4.3 Muut vaikutukset

Sopimusten kansallisella hyväksymisellä ja voimaansaattamisella sitoudutaan kansainvälisiin velvoitteisiin ja siten edistetään ilmailun turvallisuutta sekä vahvistetaan yleistä luottamusta lentoliikennetoimintaa ja sen turvallisuutta kohtaan, millä on positiivisia vaikutuksia myös lentoliikenteen sujuvuuden kannalta. Ilmailun turvallisuuden edistäminen onkin sopimusten merkittävin vaikutus. Sopimusten kansallisella hyväksymisellä ja voimaansaattamisella on siten myönteisiä vaikutuksia sekä yksilölle että elinkeinoelämälle turvallisuuden lisääntymisen myötä.

Sopimusten kansallisella hyväksymisellä ja voimaansaattamisella ei ole myöskään merkittäviä hallinnollisia taikka ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

5.1 Sopimusten valmisteluvaihe

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi muilta ministeriöiltä sekä Liikenteen turvallisuusvirastolta lausuntoja Montrealin pöytäkirjan luonnoksesta maaliskuussa 2014 ennen sopimuksen viimeisiä neuvotteluja. Lausuntoprosessia on käsitelty aiemmin jaksossa 1.2.2. Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi lisäksi touko-elokuussa 2014 lausuntoja siitä, pidetäänkö Montrealin pöytäkirjan allekirjoittamista ja hyväksymistä tarpeellisenä sekä siitä, mitä kansallisia toimenpiteitä pöytäkirja edellyttäisi lausunnonantajien hallinnonalalla ja mitkä niiden toimivaltaan kuuluvista pöytäkirjan määräyksistä edellyttäisivät eduskunnan myötävaikutusta (LVM/492/04/2014). Lausuntoja antoivat tuolloin ulkoministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö sekä Liikenteen turvallisuusvirasto. Lausuntokierroksella pöytäkirjan allekirjoittamista ja hyväksymistä kannatettiin erityisesti ilmailun turvallisuuden lisäämisen, terrorismintorjunnan, rikosvastuun toteuttamisen tehostamisen ja näitä koskevan kansainvälisen yhteistyön näkökulmasta. Ulkoministe-

riön lausunnossa ei nähty estettä pöytäkirjan hyväksymiselle ja allekirjoittamiselle. Oikeusministeriön lausunnossa tuotiin kuitenkin esille, että pöytäkirjalla on laajempaa käytännön merkitystä vain, jos merkittävä määrä valtioita tulee sen osapuoleksi ja että edellytyksenä kansalliselle voimaansaattamiselle tulisikin olla tieto siitä, että merkittävä määrä valtioita tulee allekirjoittamaan pöytäkirjan tarkoituksenaan hyväksyä se kansallisesti.

Kesällä 2019 liikenne- ja viestintäministeriö sekä ulkoministeriö pyysivät yhteistoiminnassa valmistellulla lausuntopyynnöllä lausuntoja koskien kaikkien kolmen valtiosopimuksen, eli Pekingin yleissopimuksen, Pekingin pöytäkirjan ja Montrealin pöytäkirjan hyväksymistä ja voimaansaattamista. Lausuntoja pyydettiin lausuntopalvelu.fi-sivustolla hyväksymisen ja voimaansaattamisen tarpeellisuudesta sekä sopimusten mahdollisesti aiheuttamista lainsäädännöllisistä ja muista muutostarpeista. Lausuntoja annettiin yhteensä seitsemän kappaletta. Lausunnon antoivat sisäministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, puolustusministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, Mikkelin kaupunki sekä Suomen Lentäjälitto ry. Lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti yleissopimuksen ja pöytäkirjojen tavoitteisiin sekä kannatettiin vahvasti niiden hyväksymistä ja voimaansaattamista. Lausuntopyyntö, lausunnot sekä lausuntoyhteenveto ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella UM011:00/2019.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on saanut muun muassa Suomen Moottorilentäjät ry:ltä sekä Suomen Lentäjälitto ry:ltä yhteydenottoja, joissa on kehoitettu Suomea saattamaan Montrealin pöytäkirja kansallisesti voimaan.

5.2 Hallituksen esityksen lausuntokierros

Luonnos hallituksen esitykseksi laadittiin ulkoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja oikeusministeriön yhteisenä hankkeena. Luonnoksesta pyydettiin lausuntoja muilta ministeriöiltä, Liikenne- ja viestintävirastolta sekä keskeisiltä ilmailualan toimijoilta 25.6.2020-31.8.2020. Lausuntoja annettiin yhteensä kymmenen kappaletta. Lausuntopyyntö, lausunnot sekä lausuntoyhteenveto ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella UM011:00/2019.

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että ministeriön aikaisemmin esittämät näkökannat on otettu valmistelussa huomioon, mutta toi vielä esiin joitakin lisähuomioita. Ensiksikin oikeusministeriö totesi rikoslain 5 luvun 1 §:n 1 momenttiin viitaten, että esitykseen sisältyvässä ehdotuksessa rikoslain 44 luvun 13 §:n uudeksi 2 momentiksi tulisi säätää, että tahallisen rikoksen yritys on rangaistava ja että asiaa koskevat täydennykset tulisi tehdä myös perusteluihin. Lisäksi lausunnossa kiinnitettiin huomiota joihinkin terminologisiin kysymyksiin sekä tehtiin joitakin muutosehdotuksia EU:n ja jäsenvaltioiden välistä toimivallanjakoa koskevaan jaksoon 12.1.1.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannatti esitystä ja katsoi lausunnossaan, että sopimusten hyväksyminen ja kansallinen täytäntöönpano parantaisivat ja tehostaisivat siviili-ilmailun turvallisuutta, edistäisivät terrorismintorjuntaa sekä tehostaisivat rikosvastuun toteuttamista, mikä lisäisi luottamusta lentoliikennetoimintaa ja sen turvallisuutta kohtaan. Ehdotuksella olisi siten myönteisiä vaikutuksia niin lentoliikenteen sujuvuuden, matkustajien kuin elinkeinoelämänkin kannalta. Liikenne- ja viestintävirasto kannatti myös hallituksen esityksen antamista ehdotuksessa muodossa mutta esitti harkittavaksi, olisiko hallituksen esityksen viimeistelyssä selvemmin tuotava esille, että rikoslain 23 ja 44 lukuihin esitetyt muutokset, joissa liikenteen häirinnän yritys ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen (tahallinen) yritys ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi, koskevat kaikkia liikennemuotoja.

Finavia Oyj ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa luonnoksesta, mutta piti kannatettavana kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka tähtäävät siviili-ilmailun turvaamisen lisäämiseen.

Luonnosta hallituksen esitykseksi on täsmennetty oikeusministeriön ja Liikenne- ja viestintäviraston esittämien huomioiden johdosta.

Puolustusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö sekä Air Navigation Services Finland Oyj ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa esitysluonnoksen johdosta.

6 Sopimusten määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

6.1 Pekingin yleissopimus

1 artikla. Pekingin yleissopimuksen 1 artikla velvoittaa sopimuksen osapuolia säätämään rangaistaviksi siinä kuvatut laittomat ja tahalliset teot. Yleisesti ottaen Suomen rikoslainsäädäntö kattaa laajasti artiklan mukaiset rikokset. Artiklaa tarkasteltaessa on huomattava, että vaikka yleissopimuksen kohteena ovat terrorismityyppiset rikokset, terroristinen tarkoitus todetaan nimenomaisesti vain 1 artiklan 1 kohdan i alakohdassa. Siitä huolimatta rikoslain (39/1889) terrorismirikoksia koskevassa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyillä terrorismirikoksilla voi olla merkitystä arvioitaessa sopimusmääräyksiä Suomen rikoslainsäädännön kannalta.

1 artiklan 1 kohta

Artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa määrätään teoista, joissa väkivallan käytöllä, tuhoamistoimella tai vahingontekotoimella aiheutetaan tietynlaista vaaraa. Kysymyksessä olevat rikokset ovat rangaistavia rikoslain 34 luvun 2 §:n (liikennetuhotyö), 3 §:n (törkeä tuhotyö) ja 11 §:n (kaappaus) nojalla.

Artiklan 1 kohdan c alakohdassa on osin kysymys teoista, joissa ilma-alukseen asetetaan laite tai ainetta, joka on omiaan tuhoamaan aluksen tai aiheuttamaan sille vahinkoa. Kysymys on yritysluonteisesta teosta, jolla rikoksen täytäntöönpanotoimeen on jo ryhdytty. Liikennetuhotyön ja törkeän tuhotyön yritys on rangaistava. Alakohta koskee myös tekoja, joilla aiheutetaan kysymyksessä olevan laitteen tai aineen asettaminen. Tällainen aiheuttaminen voi lähinnä olla rikoslain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua tekijöiden yksituumaisuuteen perustuvaa rikoskumppanuutta tai 5 §:ssä tarkoitettua yllytystä.

Artiklan 1 kohdan d ja e alakohdassa on kysymys teoista, joissa tuhotaan tai vahingoitetaan lennonvarmistuslaitteita tai häiritään niiden toimintaa taikka annetaan perättömäksi tiedettyä tietoa ilma-aluksen turvallisuuden vaarantavalla tavalla. Tällaiset teot ovat rangaistavia liikennetuhotyönä tai törkeänä tuhotyönä.

Artiklan 1 kohdan f alakohta käsittää teon, jossa ilma-alusta käytetään kuoleman tai vakavan ruumiinvamman taikka vakavan omaisuus- tai ympäristövahingon aiheuttamiseen. Rikoslaisa rangaistavaksi säädettyinä tekoina tulevat kysymykseen 21 luvun rikoksista tappo (1 §), murha (2 §) ja törkeä pahoinpitely (6 §) sekä vahinkoa aiheuttavista rikoksista törkeä vahingonteko (35 luvun 2 §) ja törkeä ympäristön turmeleminen (48 luvun 2 §).

Artiklan 1 kohdan g ja h alakohdassa on osin kysymys biologisiin, kemiallisiin ja ydinaseisiin ja räjähteisiin sekä radioaktiivisiin tai samanlaisiin aineisiin liittyvistä teoista, joilla aiheutetaan 1 artiklan 1 kohdan f alakohdassa jo mainittuja seurauksia. Näiden alakohtien osalta merkityksellisiä ovat paitsi 1 artiklan 1 kohdan f alakohdan yhteydessä mainitut rikoslain säännökset, lisäksi rikoslain 11 luvun 8 ja 9 § (kemiallisen aseiden kiellon rikkominen ja biologisen aseiden kiellon rikkominen) sekä 34 luvun 6 § (ydinräjähdერიkos).

Artiklan 1 kohdan i alakohta koskee tiettyjen vaarallisten tai vaaralliseen käyttöön tarkoitettujen aineiden ja välineiden ynnä muiden kuljettamista tietoisena niiden käyttötarkoituksesta tai luonteesta taikka kuljettamisen aiheuttamista tai edistämistä. Sikäli kuin kysymys on kahdesta viimeksi mainitusta, soveltuvat säännökset, jotka koskevat rikoskumppanuutta, yllytystä ja avunantoa (rikoslain 5 luvun 3, 5 ja 6 §) jäljempänä mainittuihin rikoksiin.

Artiklan 1 kohdan i alakohdan 1 alakohta koskee terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä räjähteisiin ja radioaktiiviseen materiaaliin liittyviä tekoja, jotka ovat rangaistavia terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina tai terroristisessa tarkoituksessa tehtynä radiologista asetta koskevana rikoksena (rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §).

Artiklan 1 kohdan i alakohdan 2 alakohdan mukainen biologisen aseiden, kemiallisen aseiden tai ydinaseiden tietoinen kuljettaminen on rangaistavaa kemiallisen aseiden kiellon rikkomisena, biologisen aseiden kiellon rikkomisena tai ydinräjähdeterikoksena.

Artiklan 1 kohdan i alakohdan 3 ja 4 alakohdat koskevat tietynlaisten aineiden ja välineiden kuljettamista tietäen, että niitä aiotaan käyttää ydinräjähdetoimintaa taikka biologisia, kemiallisia tai ydinaseita varten. Jälkimmäisten osalta edellytetään lisäksi, että välineet, materiaali tai ohjelmistot tai näihin liittyvä teknologia myötävaikuttaa merkittävästi aseiden suunnitteluun, valmistukseen tai toimittamiseen ilman lainmukaista lupaa. Kyseisissä alakohdissa tarkoitettuihin kuljetusrikoksista ei kuitenkaan ole kysymys silloin, kun kuljetukseen on monenvälisen sopimuksen mukainen perusta. Rikoslain 44 luvun 13 §:ssä rangaistavaksi säädetty vaarallisten aineiden kuljetusrikos koskee vain sinällään vaarallisia aineita ja edellyttää, että kuljettaminen on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka että siitä on vaaraa toisen omaisuudelle. Mainitut rangaistavuuden edellytykset tarkoittavat sitä, että mainittu pykälä ei täysin kata kyseisissä alakohdissa tarkoitettuja tekoja.

Kuljettaminen artiklan 1 kohdan i alakohdan 3 ja 4 alakohdan mukaisissa tapauksissa voi myös olla kemiallisen aseiden kiellon rikkomista, biologisen aseiden kiellon rikkomista tai ydinräjähdeterikoksen tekemistä edistävä rangaistava teko. Jos sellainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, tällainen kuljettaminen voidaan katsoa rikoslain 5 luvun 6 §:ssä tarkoitetuksi avunannoksi. Jos kysymys on yhteisen ennalta laaditun suunnitelman toteuttamisesta, aineiden tai laitteiden kuljettaja on mahdollista katsoa myös rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaiseksi rikoskumppaniksi kysymyksessä oleviin rikoksiin.

Vaikka kohdan mukaan kuljettamistalon ei tarvitse tapahtua terroristisessa tarkoituksessa, yleissopimus on suunnattu sellaisten tekojen ehkäisemiseen. Näin ollen merkityksellinen voi olla myös rikoslain 34 a luvun 2 §:n säännös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta. Mainitun pykälän 1 kohdan mukaan rangaistavaa on jo se, että tekijä sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä. Kuljettamisteko voi olla osa kohdassa tarkoitettua suunnitelmaa terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseksi. Ilman terroristista tarkoitusta tehtynä kokonaisuudessa voi olla kysymys törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, koska ydinräjähteisiin sekä biologisiin ja kemiallisiin aseisiin liittyvissä teoissa on pääsääntöisesti kysymys erittäin vaarallisista tai vahingollisista teoista. Suomen rikoslainsäädännön voi katsoa riittävästi kattavan artiklan 1 kohdan i alakohdan 3 ja 4 alakohdan mukaiset teot, vaikka monilta osin ei olekaan kysymys nimenomaan kuljettamistekoa koskevasta rangaistussäännöksestä.

1 artiklan 2 kohta

Artiklan 2 kohdan a ja b alakohdat koskevat laittomasti ja tahallaan mitä tahansa laitetta, ainetta tai asetta käyttäen tehtyjä väkivallantekoja, tuhoa tai vakavaa vauriota omaisuudelle aiheuttavia tekoja sekä lentoaseman toimintaa häiritseviä tekoja. Artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu rikos on sellainen väkivallanteko, joka kohdistuu lentoasemalla olevaa henkilöä vastaan ja aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan vakavan vamman tai kuoleman. Artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu rikos voi kohdistua lentoaseman tiloihin tai laitteisiin taikka lentoasemalla oleviin ilma-aluksiin, jotka eivät ole liikenteessä. Lisäedellytyksenä on, että teko vaarantaa tai on omiaan vaarantamaan turvallisuuden lentoasemalla.

Väkivallanteot sekä tuhoa ja vahinkoa aiheuttavat teot ovat rikoslain 21 luvun mukaan rangaistavia henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksina (pahoinpitelyrikoksista kysymykseen tulevat käytännössä törkeän pahoinpitelyn lisäksi rikoslain 21 luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetty pahoinpitely) ja vahingontekoricoksina, lähinnä rikoslain 35 luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyinä törkeänä vahingontekona riippumatta siitä, aiheutuuko niistä tai ovatko ne omiaan aiheuttamaan kohdassa tarkoitettua vaaraa. Koska näihin rikoksiin liittyvät rangaistussäännökset eivät edellytä tietyn vaaran tai vahingon aiheutumista, niiltä osin rangaistavuus Suomessa ulottuu yleissopimuksen vaatimuksia laajemmalle.

Jossakin määrin epäselvää on se, mitä kuuluu lentokentän palveluiden häiritsemisen piiriin, mikä toisaalta mahdollistaa joustavuuden tekoa koskevan sopimusvelvoitteen täyttämiseksi. Rikoslain 23 luvun 11 a §:ssä säädetään rangaistavaksi liikenteen häirintä. Mainitun säännöksen mukaan kyseisestä rikoksesta tuomitaan se, joka huomattavasti haittaa ilmaliikenteen kulkua. Kysymyksessä olevalla rangaistussäännöksellä suojataan liikenteen sujuvuutta, ja rangaistavaa on säännöksen sanamuodon mukaisesti huomattavan haitan aiheutuminen liikenteen sujuvuudelle esimerkiksi viivästysten muodossa (ks. hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi, HE 94/1993 vp, s. 160/I, jäljempänä *rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toista vaihetta koskeva HE*, ja hallituksen esitys eduskunnalle terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevien rikoslain säännösten uudistamiseksi ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi, HE 17/2001 vp, s. 23/I). Rikoslain mainittu säännös on tässä yhteydessä riittävä.

1 artiklan 3 kohta

Artiklan 3 kohdan a alakohta velvoittaa säätämään rangaistavaksi uhkauksen tehdä 1 artiklan 1 kohdan a–d ja f–h alakohdassa tai 2 kohdassa tarkoitettu rikos. Artiklan 3 kohdan b alakohta puolestaan koskee sitä, että laittomasti ja tahallisesti aiheutetaan se, että henkilö vastaanottaa sellaisen uhkauksen. Lisäedellytyksenä kummankin alakohdan osalta on, että olosuhteiden perusteella uhka vaikuttaa uskottavalta.

Rikoslain 25 luvun 7 §:ssä säädetään rangaistavaksi laitton uhkaus. Mainittuun rikokseen syylistyy se, joka nostaa aseensa vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Sana ”vakava” säännöksessä viittaa vaaran todennäköisyyteen ja mahdollisen vahingon suuruuteen (rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toista vaihetta koskeva HE, s. 111/I). Jo rikoslain 25 luvun 7 §:n sanamuodosta ilmenee, että uhkauksen on tultava jonkun tietoon, mutta tämän ei tarvitse olla se, jonka henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden vakavasta vaarantumisesta on kysymys.

Kun kohtaa tarkastellaan rikoslain 25 luvun 7 §:n valossa, mainitun rikoksen tunnusmerkistöä ei täytä pelkästään uhkaus, joka ei tule kenenkään tietoon. Koska kohdassa erotellaan uhkauksen tekeminen (a alakohta) ja henkilön saattaminen vastaanottamaan uhkaus (b alakohta), kohta voisi olla tulkittavissa niin, että pelkästään uhkauksen tekemisen ilman sen kenenkään tietoon

saattamista tulisi olla rangaistavaa. Tätä ei kuitenkaan tarkoitettane, koska uhkauksen tekeminen ilman kenenkään tietoon tulemista on käytännössä merkityksetön. Rangaistavaan laittomaan uhkaukseen voi katsoa kuuluvan myös sen, että uhkaus on kohdan lopussa mainitulla tavalla uskottava (*credible*). Merkittävän osan yleissopimuksen mukaisista rikoksista voi katsoa kohdistuvan joko henkilökohtaiseen turvallisuuteen tai omaisuuteen, joita rikoslain 25 luvun 7 §:llä suojataan.

Kohdan kannalta merkitystä on rikoslain 34 luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädetyllä perättömällä vaarailmoituksella. Mainitun säännöksen mukaan rangaistavaa on tehdä pommista, tulipalosta, merihädästä, suuronnettomuudesta tai muusta vastaavasta hädästä tai vaarasta perätön ilmoitus, joka on omiaan aiheuttamaan pelastus- tai turvallisuustoimen taikka pakokauhua. Vaikka tunnusmerkistön mukaan teon ei tule sisältää uhkausta, sitä voidaan kuitenkin pitää tiettyissä tilanteissa uhkaustyypisenä tekona. Ilmoituksen tietoonsa saava henkilö voi kokea vakavasti uhkaavana esimerkiksi tilanteen, jossa perusteettomasti ilmoitetaan pommin jo tapahtuneesta sijoittamisesta tai tulevaisuudessa tapahtuvasta sijoittamisesta johonkin tiettyyn ilma-alueeseen.

Todetun perusteella rikoslainsäädännössä ei ole havaittavissa kohdan mukaisten uhkaustekojen osalta sellaista vajetta, jonka takia rikoslainsäädäntöä tulisi täydentää.

1 artiklan 4 kohta

Artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan 1 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisten tekojen yritysten tulee olla rangaistavia. Rikoslaisissa seuraavien viitattujen kohtien mukaisten rikosten yritys on rangaistava: liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö, kaappaus, tappo, murha, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, törkeä vahingonteko, ydinräjähdერიkos, terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset tai terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos.

Seuraavien viitattujen kohtien mukaisten rikosten yritys ei ole rangaistava: kemiallisen aseenn kiellon rikkominen, biologisen aseenn kiellon rikkominen, vaarallisten aineiden kuljetusrikos ja liikenteen häirintä. Myöskään minkään rikoksen rikoskumppanuus, yllytys tai avunanto eivät ole yrityksenä rangaistavia. Myöskään törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun yritys ei ole rangaistava.

Yleissopimukseen liittyminen edellyttää, että joidenkin rikosten yritys säädetään rangaistavaksi ainakin yleissopimuksen kyseisiin kohtiin liittyvissä tilanteissa. Mitä tulee ensinnäkin 1 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja 1 artiklan 1 kohdan i alakohdan 3 ja 4 alakohtaan liittyen rikoskumppanuutta, yllytystä ja avunantoa tarkoittavien tekojen yrityksen mahdolliseen rangaistavaksi säätämiseen, nyt kysymyksessä olevan kohdan ei voida katsoa sitä edellyttävän tai tarkoittavan. Rikoskumppani tuomitaan rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaisesti kuten tekijä jo tehdystä rikoksesta. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisesti yllytys liittyy jo tehtyyn rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen, ja yllyttäjä tuomitaan kuten tekijä. Rikoskumppanuus- ja yllytystilanteissa rikosten tekijä joutuu siis vastuuseen jo pääteon perusteella niin, että yrityksen rangaistavuudella ei ole erillistä merkitystä. Mitä tulee avunantoon, on vaikea nähdä, että kohdan tarkoituksena olisi edellyttää avunannon yrityksen säätämistä rangaistavaksi niissä tilanteissa, joissa kansallisesti jokin yleissopimuksen mukainen rangaistavaksi säädettävä teko voidaan nähdä avunannoksi toisen rikoksen tekemiseen. Mitä tulee kahteen edellä mainittuun valmistelurikokseen, niissä puolestaan on kysymys siitä, että jo yritystä edeltävä toiminta on säädetty rangaistavaksi. Yleissopimusta valmisteltaessa on tuskin pystytty kiinnittämään huomiota kaikkiin tämän tyyppisiin sääntelyn yksityiskohtaisiin vaikutuksiin ja päätymään kaikilta osin johdonmukaisiin sääntely-

ratkaisuihin. Kun otetaan lisäksi huomioon rikoskumppanuuden, yllytyksen, avunannon ja valmistelurikosten vähäinen merkitys tässä rikosoikeudellisen sääntelyn kokonaisuudessa, niiltä osin ei ole aihetta yritystä koskeviin lainsäädäntömuutoksiin.

Kun jonkin rikoksen yrityksen rangaistavaksi säätäminen on kansallisessa harkinnassa, noudatetaan rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä tehtyjä linjauksia (HE 44/2002 vp, s. 132/I, jäljempänä *rikosoikeuden yleisten oppien uudistamista koskeva HE*). Niiden mukaan rikoksen yrityksen kriminalisoiminen on sitä perustellumpaa, mitä vakavammasta rikoksesta on kysymys. Yrityksen rangaistavuus on perusteltua silloin, kun teko etenee niin, että se on paloiteltavissa useisiin objektiivisesti havainnointitaviin osatekoihin. Suomessa yrityskynnyksen ylittyminen edellyttää konkreettista vaaraa, mikä tarkoittaa sitä, että yrityksen alaraja ei ole Suomessa matalalla.

Kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä joudutaan joskus säätämään rangaistavaksi myös sellaisia rikosten yrityksiä, joita ei puhtaasti kansallisen harkinnan mukaan säädettäisi rangaistaviksi. Rikoksen yrityksen rangaistavuus on myös mahdollista rajata rikoksen tiettyjen tekotapojen yritykseen.

Yleissopimukseen sitouduttaessa kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen, vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen ja liikenteen häirinnän yrityksen täytyy säätää rangaistavaksi ainakin yleissopimuksen 1 artiklan kyseisten kohtien edellyttämässä tapauksissa. Yrityksen rangaistavaksi säätämiseksi on löydettävissä perusteita myös yleisten oppien yhteydessä tehdyistä linjauksista (rikosten vakavuustaso ja osatekojen erottaminen). Enimmäisrangaistukset ovat kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta ja biologisen aseiden kiellon rikkomisesta kuusi vuotta vankeutta, vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta kaksi vuotta vankeutta ja liikenteen häirinnästä kuusi kuukautta vankeutta. Selvästi havaittavaa tarvetta ei ole sille, että rangaistavat yritykset kytkettäisiin vain yleissopimuksen mukaisiin tapauksiin. On myös mahdollista, että yrityksen rajaamiseen sillä tavoin liittyisi ongelmia, kun otetaan huomioon rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimus rangaistavan käyttäytymisen rajaamisesta mahdollisimman tarkkarajaisesti. Näin ollen perustelluin ratkaisu on säätää yleisesti rangaistavaksi kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen, vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen ja liikenteen häirinnän yrityksen. Vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen ja liikenteen häirinnän osalta yrityksen rangaistavuus koskisi kaikkia asianomaisissa säännöksissä tarkoitettuja kuljetus- ja liikennemuotoja. Koska vaarallisten aineiden kuljetusrikos on rangaistava myös törkeästä huolimattomuudesta tehtynä ja koska rikoslain 5 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella rikoksen yrityksen rangaistavuus voidaan ulottaa vain tahallisiin rikoksiin, rangaistavaksi säädettäisiin vain tahallisen kuljetusrikoksen yrityksen.

Artiklan 4 kohdan b alakohta edellyttää, että 1 artiklan 1–3 kohdan ja 4 kohdan a alakohdan mukaisten rikosten järjestäminen tai johtaminen on rangaistavaa. Tällaiset järjestämiseen tai johtamiseen liittyvät teot ovat rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaista yllytystä tai 6 §:n mukaista avunantoa. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaan yllytyksenä rangaistavaa on se, että tekijä taivuttaa toisen tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaan myös avunannon rangaistavuus koskee tahallista rikosta tai sen rangaistavaa yritystä. Koska tässä alakohdassa viitatus kohdat koskevat tahallisia rikoksia ja niiden rangaistavia yrityksiä, Suomen lainsäädäntö täyttää tältä osin yleissopimuksen vaatimukset.

Artiklan 4 kohdan c alakohta edellyttää, että osallistuminen rikoskumppanina artiklan 1–3 kohdan ja 4 kohdan a alakohdan mukaisiin rikoksiin on rangaistavaa. Rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaan, jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen, rangaistaan kutakin rikoksen tekijänä. Koska 1 artiklan 1–3 kohdan mukaiset rikokset ovat tahallisia rikoksia, rikos-

lain säännös rikoskumppanuudesta kattaa ne. Mitä tulee viitattuun 1 artiklan 4 kohdan a alakohdtaan, kutakin rikoksen yritykseen syyllistynyttä rangaistaan rikoksen yrityksestä rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaan. Sitä voidaan pitää tämän alakohdan kannalta riittävänä, vaikka tässä yleissopimuksen alakohdassa rikoskumppanuus liitetäänkin erikoisella tavalla yritykseen.

Artiklan 4 kohdan d alakohdan mukaan rangaistavaa tulee olla se, että tekijä laittomasti ja tahallaan avustaa toista henkilöä välttelemään tutkintaa, syytettä tai rangaistusta tietäen, että henkilö on tehnyt 1 artiklan 1–3 kohdassa taikka 4 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetun rikoksen taikka että henkilö on etsintäkuulutettu asetettavaksi rikossyytteeseen tai on tuomittu sellaisesta rikoksesta.

Rikoslain 15 luvun 11 §:ssä säädetään rangaistavaksi rikosentekijän suojeleminen. Pykälän 1 momentin mukaan mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka saatuaan tietää rikoksen tehdyksi, edistämällä rikosentekijän pakoa tai hävittämällä todisteita estää tai yrittää estää rikosentekijän saattamista vastuuseen rikoksesta. Rikoslain 16 luvun 15 §:ssä säädetään rangaistavaksi vangin laitton vapauttaminen ja 16 §:ssä vangin karkaaminen. Rikoslain 5 luvun 6 §:n nojalla avunanto vangin karkaamiseen on rangaistavaa.

Rikoslain 15 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään rikosentekijän suojelemista koskevista rangaistavuuden rajauksista. Mainitun säännöksen mukaan 1 momentissa säädetty ei koske rikokseen osallista eikä 10 §:n 2 momentissa mainitussa suhteessa rikosentekijään olevaa henkilöä, eikä rikosta, josta ei säädetä ankarampaa rangaistusta kuin kuusi kuukautta vankeutta. Viitatussa rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentissa määritetään tietty rikosentekijän lähipiiri (muiden ohessa aviopuoliso sekä sukulaiset ylenevässä ja alenevassa polvessa).

Yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan b alakohta mahdollistaa sen, että sopimuksen osapuoli antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa 1 artiklan 4 kohdan d alakohtaa ottaen huomioon vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella koskevat rikoslainsäädäntönsä periaatteet. Tällainen selitys Suomenkin on syytä antaa yleissopimukseen liittyessään. Selityksen antamismahdollisuus ei kuitenkaan koske rikoslain 15 luvun 11 §:n 2 momentin rangaistavuuden rajoituksia, jotka liittyvät rikokseen osallisen asemaan ja rikoksesta säädettyyn rangaistukseen. Artiklatekstistä ei sinällään ole pääteltävissä, mahdollistaako se käytännössä rikokseen osallisen jättämisen rangaistusvastuun ulkopuolelle. Mainitun momentin säätämisen yhteydessä sellaista rangaistusvastuun rajausta on pidetty itsestään selvänä (hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi, HE 6/1997 vp, s. 46/I). Oletettavaa on, että tällainen näkökohta liittyy myös 1 artiklan 4 kohdan d alakohtaan, vaikka se ei artiklateksteistä suoraan ilmenekään.

Yksi edellä käsitellyistä rikoksista on sellainen, että siitä ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin kuusi kuukautta vankeutta. Tämä rikos on rikoslain 23 luvun 11 a §:ssä rangaistavaksi säädetty liikenteen häirintä, jonka enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Kun ottaa huomioon yleissopimuksen 1 artiklan laajuuden rangaistavaksi säädettyjen rikosten suhteen, yhtä rikosta koskeva poikkeama on varsin vähäinen. Saman voidaan olettaa koskevan poikkeaman käytännön merkitystä. Enimmäisrangaistuksen muuttamista ei voida pitää välttämättömänä eikä myöskään perusteltuna, kun rikoksen rangaistusasteikon tulee määräytyä kysymyksessä olevan rikoksen paheksuttavuutta ilmaisevan rangaistusarvon perusteella.

1 artiklan 5 kohta

Artiklan 5 kohta asettaa osapuolelle velvoitteen säätää teko rangaistavaksi riippumatta siitä, tehdäänkö 1 artiklan 1–3 kohdassa tarkoitettu rikos tai yritetäänkö se tehdä siten, että tahallisesti joko

(a) sovitaan useamman henkilön kesken 1 artiklan 1–3 kohdassa tarkoitettujen rikosten tekemisestä, jolloin kansallisen lain sitä vaatiessa voidaan lisäksi edellyttää sitä, että yksi osallistujista tekee teon, jolla edistetään sopimuksen toteutumista, tai

(b) myötävaikutetaan millä muulla tavalla tahansa 1 artiklan 1–3 kohdassa tarkoitettujen rikosten tekemistä yhteisen tarkoituksen puolesta toimivan ryhmän toimesta, ja sellaisen myötävaikutuksen tulee joko (i) tapahtua tarkoituksella laajentaa ryhmän yleistä rikollista aktiiviteettia tai tarkoitusta taikka (ii) tapahtua tietoisena ryhmän tarkoituksesta tehdä kyseinen rikos.

Kohta on tulkittavissa niin, että on mahdollista valita joko 1 artiklan 5 kohdan a tai b alakohdan mukainen lähestymistapa ja lisäksi valittaessa 1 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukainen lähestymistapa, on mahdollista valita vain toinen sen mukaisista edistämisteoista (i tai ii).

Artiklan 5 kohdan a alakohdan mukainen teko on salahanke- tai valmistelutyypinen rikos. Rikoslain ei ole yleistä salahankkeen rangaistavaksi säätävää säännöstä, mutta tiettyjä rikoksia koskevia vastaavia säännöksiä on (kuten rikoslain 32 luvun 8 § salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi ja 45 luvun 24 § salahankkeesta vaarallisen sotilasrikoksen tekemiseksi).

Mainittujen salahanketta koskevien ja artiklan 5 kohdan a alakohtaan soveltumattomien säännösten lisäksi on kuitenkin useita rikosten valmistelua koskevia ja tässä yhteydessä merkityksellisiä rangaistussäännöksiä. Rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä säädetään rangaistavaksi törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu. Mainitun säännöksen mukaan rangaistavaa on esimerkiksi se, että tekijä sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman kyseisen luvun 1–3 tai 6 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä varten. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi tappo, murha, surma ja törkeä pahoinpitely. Rikoslain 34 luvun 9 §:ssä rangaistavaksi säädetty yleisvaarallisen rikoksen valmistelu puolestaan kattaa pommeihin, räjähteisiin, vaarallisiin laitteisiin ja aineisiin sekä ydinräjähteisiin liittyviä tekoja, jotka voivat koskea muun muassa liikenneturvotuksen ja törkeän tuhotyön valmistelua ja joissa valmistelutoimia voivat tehdä myös yhdessä yksituumaisesti toimivat henkilöt.

Vaikka artiklan 5 kohdan a alakohdassa ei nimenomaisesti todeta, että yksituumaisesti toimivien on toimittava terroristisessa tarkoituksessa, kysymyksessä oleva yleissopimus on kuitenkin luonteeltaan terrorismin vastaiseksi sopimukseksi luonnehdittava ja sopimuksessa tarkoitettujen teiden usein terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä. Tämän vuoksi merkityksellinen on myös rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Se kattaa sopimisen luvun 1 §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ja luvun 1 a §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisestä. Kun rikoksen tekemisestä sopineilla on terroristinen tarkoitus, rikoslain 34 a luvun 2 §:n perusteella valmistelun rangaistavuus ulottuu laajaan joukkoon 1–3 kohdassa tarkoitettuja rikoksia. Kun lisäksi otetaan huomioon muut edellä todetut valmistelukriminalisoinnit, on katsottavissa, että jo valmistelusäännökset riittävästi kattavat ne 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen rikokset, joiden tekemiseen ennalta sopiminen tyypillisesti liittyy.

Artiklan 5 kohdan a alakohtaa koskien on kuitenkin vielä lisäksi huomattava, että sen mukaisen vaihtoehdon mukaisesti kansallisen lain sitä vaatiessa voidaan edellyttää, että yksi osallistujista tekee teon, jolla edistetään sopimuksen toteutumista. Kohta jättää avoimeksi ja sopimuksen osapuolen puolen harkintaan sen, mitä edistävällä teolla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Rikoslain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan teko on edennyt yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen

tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Lain esitöiden mukaan kysymys on siitä, että tekijä on ryhtynyt konkreettisiin toimiin rikoksen tunnusmerkistön toteuttamiseksi ja että täytyminen on tosiasiallisesti mahdollista (rikosoikeuden yleisten oppien uudistamista koskeva HE, s. 136/I ja 137/I). Rikoksen yrityskynnyksen voi luonnehtia lain ja sen esitöiden perusteella olevan kohtuullisen matalalla.

Edellä todetut seikat huomioon ottaen voidaan katsoa, että kansallisen sääntelyn perusteella on mahdollista edellyttää sitä, että ainakin yksi rikoksen tekemisestä sopineista henkilöistä on jo syyllistynyt rikoksen yritykseen, vaikka 1 artiklan 5 kohdan alku sulkee yrityksen edellyttämisen lähtökohtaisesti pois. Tällaisessa tilanteessa rikoksen tekemisestä sopineet, mutta yritysteeseen osallistumattomat henkilöt voivat syyllistyä yllytykseen tai avunantoon (rikoslain 5 luvun 5 ja 6 §) sillä perustella, että yritykseen syyllistynyt on taivutettu siihen taikka että häntä on ennen rikosta neuvoin tai muilla tavoin autettu yrityksen tekemisessä. Nämä edellytykset eivät täyty kaikissa yrityksiin liittyvissä tapauksissa ja 1 artiklan 3 kohdan mukaisten tekojen yrityksen ei tarvitse olla rangaistava, mutta tämä yritykseen liittyvä sääntely täydentää sopimusvelvoitteen täyttämiseksi valmistelurikoksia koskevaa sääntelyä.

Yhteenvetona edellisestä voidaan todeta, että Suomen rikoslainsäädäntö riittävässä määrin täyttää 1 artiklan 5 kohdan a alakohdan vaatimukset, kun otetaan huomioon se, minkälaisen rikosten tekemiseen yhteiseen sopimiseen perustuvia valmistelutoimia yleensä tehdään, ja se, että sopimuksen alaan kuuluvissa rikoksissa tekijöillä on usein terroristinen tarkoitus.

Artiklan 5 kohdan b alakohdan mukainen teko koskee rikollisryhmän toiminnassa tehtäviä rikoksia. Alakohdasta ei ilmene, kuinka monta henkilöä ryhmään tulee vähintään kuulua, joten sen voidaan katsoa kuuluvan osapuolen harkintaan.

Rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä säädetään rangaistavaksi järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen. Rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa määritetään se, että kyseiseen ryhmään tulee kuulua vähintään kolme henkilöä. Ensiksi mainitussa pykälässä säädetään rangaistavaksi laaja joukko järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa edistäviä tekoja (muiden ohessa perustaminen, varustaminen räjähteillä, koulutuksen antaminen ja varojen kerääminen toiminnan rahoittamiseksi). Rangaistavaa on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta se, että ryhmä toimii tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Rikoslain 17 luvun 1 a §:n mukaan rangaistavuus lisäksi edellyttää, että ryhmän tavoitteena oleva rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Rikoslain 17 luvun 1 a § ei täytä 1 artiklan 5 kohdan b alakohdan kriminalisointivelvoitteita kummankaan alakohdan mukaisen vaihtoehdon osalta. Useat 1 artiklan 1–3 kohdan mukaisista rikoksista ovat sellaisia, että niistä ei ole säädetty vähintään neljän vuoden enimmäisvankeusrangaistusta. Tällaisia rikoksia ovat pahoinpitely, vaarallisten aineiden kuljetusrikos, liikenteen häirintä, laitton uhkaus ja perätön vaarailmoitus. Lisäksi alakohdasta poiketen rikoslain 17 luvun 1 a §:n mukaisen teon rangaistavuus lisäksi edellyttää, että ryhmän toiminnassa tehdään rikos tai sen rangaistava yritys.

Myötävaikuttaminen rikoksen tekemiseen on katsottavissa 1 artiklan 5 kohdan b alakohdan ii alakohdan mukaisesti myös sellaiseksi toisen tekemän rikoksen edistämiseksi, että siihen voidaan soveltaa rikoslain 5 luvun 6 §:n säännöstä avunannosta. Avunanto voi liittyä niin ryhmän toiminnassa tehtäviin kuin yksittäisen henkilön tekemiin rikoksiin. Koska avunannonkin rangaistavuus kuitenkin edellyttää, että edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, avunantoa koskeva säännöskään ei ole sovellettavissa 1 artiklan 5 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin tilanteisiin.

Artiklan 5 kohdan b alakohtaan liittyen on ajateltavissa, että rikollisryhmän toimintaan osallistumisen osalta rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa säädettyä rikospiiriä laajennetaan, vaikka sääntelyn selvä lähtökohta on, että rikollisryhmän toiminnan tulee tähdätä vain vakavien rikosten tekemiseen. Periaatteellisesti erittäin merkittävä ratkaisu kuitenkin olisi se, että yleisesti tai edes tiettyjen rikosten osalta luovuttaisiin siitä rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä säädetystä rangaistavuuden edellytyksestä, että rikollisryhmän toiminnassa täytyy myös tehdä ryhmän toiminnan tavoitteena oleva rikos tai sen rangaistava yritys. Kun järjestäytyneen rikollisryhmän toiminta säädettiin rangaistavaksi, Suomen rikosoikeuden yleisten periaatteiden vastaisena pidettiin sitä, että osallistuminen rikollisjärjestön toimintaan olisi rangaistavaa silloinkin, kun päätekoa ei tehdä (hallituksen esitys eduskunnalle rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säättämisestä rangaistavaksi, HE 183/1999 vp). Tuolloisen hallituksen esityksen käsittelyvaiheessa katsottiin, että rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johdetun rikossäännösten täsmällisyysvaatimuksen kannalta merkityksellinen on muun ohessa vaatimus siitä, että päätekona oleva rikos tehdään (PeVL 10/2000 vp ja HaVL 18/2000 vp). Avunannon rangaistavuuden edellytykset puolestaan koskevat Suomen rikosoikeuden ydintä, minkä vuoksi joidenkin rikosten osalta sitä koskevien erityissäännösten valmisteleminen on suhtauduttava erittäin varauksellisesti ja sitä koskevan yleisen säännöksen (rikoslain 5 luvun 6 §) muuttamiseen kielteisesti.

Rikollisryhmän toimintaan liittyvissä 1 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisissa teoissa voi joissakin tilanteissa olla kysymys rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitetusta terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, jos tarkoituksena on edistää terroristiryhmän mainitun luvun 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Tämä edellyttää edistettävän rikoksen terroristista tarkoitusta, jonka useilla sopimuksen mukaisilla teoilla voi sinänsä olettaa olevan. Tämä sääntely ei kuitenkaan yksinään samassa määrin kata sopimusvelvoitetta kuin edellä 1 artiklan 5 kohdan a alakohdan yhteydessä selostettu sääntely. Näin ollen 1 artiklan 5 kohdan täytäntöönpanon voi katsoa perustuvan nimenomaan viimeksi mainitun kohdan mukaiseen vaihtoehtoon ja sillä tavoin, että lainsäädäntömuutoksia ei tässä yhteydessä tarvitse tehdä.

2 artikla. Artiklassa määritellään Pekingin yleissopimuksessa käytettävät ilmaisut. Ensiksi määritellään ilma-aluksen lennolla olon ja liikenteessä olo (2 artiklan a ja b alakohta). Ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen nousemisen jälkeen kaikki ilma-aluksen ulko-ovet suljetaan, siihen saakka, kun jokin näistä ovista avataan ilma-aluksesta poistumista varten. Pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta. Määritelmä vastaa Montrealin yleissopimuksen mukaista määritelmää. Liikenteessä ilma-aluksen katsotaan olevan siitä hetkestä lähtien, jolloin kenttähenkilöstö tai miehistö alkaa valmistella sitä tiettyä lentoa varten, siihen saakka, kun kaksikymmentäneljä tuntia on kulunut sen mistä tahansa laskusta. Joka tapauksessa liikenteessäoloajaksi katsotaan koko se ajanjakso, jonka kuluessa ilma-alus on artiklan a alakohdan määritelmän mukaan lennolla. Myös tämä määritelmä vastaa Montrealin yleissopimuksen mukaista määritelmää, vaikka Montrealin yleissopimuksen suomenoksessa puhutaankin liikenteessäolon sijaan käytössäolosta. 2 artiklan c alakohdan mukaisesti lennonvarmistuslaitteita ovat ilma-aluksen navigoinnin kannalta välttämättömät signaalit, data, tiedot tai järjestelmät.

Ilmailulaissa ei ole lennon määritelmää. Pekingin yleissopimus ei myöskään velvoita säätämään lennon määritelmää kansalliseen lakiin, joten lainsäädäntömuutoksia ei tämän osalta vaadita. Jäljempänä Montrealin pöytäkirjan II artiklan kohdalla käsitellään lennon määritelmää tarkemmin, sillä määritelmä on erityisen merkityksellinen matkustajien velvollisuuksia ja häiriikkökäyttäytymistä koskien.

Artiklan d–g alakohdat sisältävät erinäisiä vaarallisten aineiden määritelmiä. Myrkyllinen kemikaali on kemikaali, jonka kemiallinen vaikutus elintoimintoihin voi aiheuttaa kuoleman, tilapäisen toimintakyvyttömyyden tai pysyvää vahinkoa ihmisille tai eläimille. Myrkyllisiä kemikaaleja ovat kaikki mainitunlaiset kemikaalit riippumatta niiden alkuperästä tai tuotantomenetelmästä ja riippumatta siitä, tuotetaanko niitä laitoksissa, ammuksissa tai muutoin. Radioaktiivinen aine tarkoittaa ydinaineita ja muita radioaktiivisia aineita, jotka sisältävät itsestään hajoavia nuklideja (prosessi, johon liittyy yhden- tai useamman tyyppistä ionisoivaa säteilyä, kuten alfa-, beeta-, neutroni- ja gammasäteilyä) ja jotka voivat radiologisten tai halkeamisominaisuuksiensa vuoksi aiheuttaa kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle. Ydinaine on plutoniumia, lukuun ottamatta plutoniumia, jonka isotoopin plutonium-238-pitoisuus on suurempi kuin 80 prosenttia; uraani-233:a; isotoopilla 235 tai 233 rikastettua uraania; luonnossa esiintyvää isotooppien seosta sisältävää uraania muutoin kuin malmina tai malmijätteenä; tai yhtä tai useampaa edellä mainittua materiaalia sisältävää ainetta. "Isotoopilla 235 tai 233 rikastetulla uraanilla" tarkoitetaan uraania, joka sisältää isotooppia 235 tai 233 tai molempia siinä määrin, että näiden isotooppien ylimääräsumman suhde isotooppiin 238 on suurempi kuin isotoopin 235 suhde isotooppiin 238 luonnossa.

Artiklan h alakohdassa määritellään sopimuksessa käytetty ilmaisu ”biologiset, kemialliset tai ydinaseet”. Se tarkoittaa ensinnäkin biologisia aseita, joita ovat 2 artiklan h alakohdan a alakohdan i alakohdassa mainitut mikrobi- tai muut biologiset agenssit tai mitä alkuperää tahansa olevat tai millä menetelmällä tahansa tuotetut toksiinit, joita ei niiden lajin ja määrän perusteella ole perusteltua käyttää ennaltaehkäiseviin, suojaaviin tai muihin rauhanomaisiin tarkoituksiin; tai 2 artiklan h alakohdan a alakohdan ii alakohdan mukaisesti agenssien tai toksiinien levittämiseen tarkoitettut aseet, laitteet tai välineet, joiden tarkoituksena on käyttää näitä agensseja tai toksiineja vihamielisiin tarkoituksiin tai aseelliseen selkkaukseen. Agenssi tarkoittaa lääketieteessä vaikuttavaa voimaa, ainetta tai periaatetta. Sopimusten yhteydessä sopivin synonyymi lienee useimmiten aine.

Artiklan h alakohdan b alakohdassa määritellään kemialliset aseet, joita ovat yhdessä tai erikseen myrkylliset kemikaalit ja niiden lähtöaineet, paitsi silloin, kun ne on tarkoitettu: A) teollisuuden, maatalouden, tutkimuksen, lääketieteen tai lääkinnän käyttöön tai muuhun rauhanomaiseen tarkoitukseen; tai B) suojaamistarkoituksiin eli tarkoituksiin, jotka liittyvät välittömästi suojaamiseen myrkyllisiltä kemikaaleilta ja kemiallisilta aseilta; C) sotilaallisiin tarkoituksiin, jotka eivät liity kemiallisten aseiden käyttöön eivätkä johdu kemikaalien myrkyllisten ominaisuuksien käytöstä sodankäyntimenetelmänä; tai D) lainvalvontaan, mukaan lukien tarkoitus hillitä mellakoita kotimaassa, edellyttäen, että ne vastaavat tyypiltään ja määrältään näitä tarkoituksia (2 artiklan h alakohdan b alakohdan i alakohta). Kemiallisia aseita ovat myös amukset ja laitteet, jotka on nimenomaisesti suunniteltu aiheuttamaan kuoleman tai muuta vahinkoa niiden i alakohdassa tarkoitettujen myrkyllisten kemikaalien myrkyllisten ominaisuuksien avulla, jotka vapautuisivat ympäristöön näitä ammuksia ja laitteita käytettäessä (2 artiklan h alakohdan b alakohdan ii alakohta) sekä välineet, jotka on nimenomaisesti suunniteltu käytettäväksi välittömästi ii alakohdassa tarkoitettujen ammusten ja laitteiden käytön yhteydessä (2 artiklan h alakohdan b alakohdan iii alakohta). Biologisia, kemiallisia tai ydinaseita ovat myös artiklan h alakohdan c alakohdan mukaisesti ydinaineet ja muut ydinräjähdeet.

Artiklan i alakohdan mukaan lähtöaineella tarkoitetaan kemiallista reaktanttia, joka osallistuu johonkin myrkyllisen kemikaalin valmistuksen vaiheeseen tuotantomenetelmästä riippumatta. Tämä käsittää kahdesta tai useammasta komponentista koostuvan kemiallisen järjestelmän avainkomponentit. Artiklan j alakohdan mukaisesti käsitteitä raaka-aine ja halkeamiskelpoinen aine käytetään samassa merkityksessä kuin New Yorkissa 26.10.1956 tehdyssä Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) perussäännössä. IAEA:n perussääntö on tullut Suomen osalta voimaan vuonna 1958 (SopS 2/1958). Sen 20 artiklan 3 kohdan mukaan "raaka-aine" tarkoittaa

uraania, joka sisältää isotooppeja luonnossa esiintyvässä suhteessa; uraania, jonka isotooppi 235 sisältöä on vähennetty; toriumia; mitä tahansa edellä olevaa ainetta metallin, lejeeringin, kemiallisen yhdistyksen tai tiivisteen muodossa; jokaista ainetta, joka sisältää yhtä tai useampaa edellä olevista aineista sellaisina määrinä kuin hallintoneuvosto aika ajoittain määrää; sekä sellaista muuta ainetta kuin hallintoneuvosto aika ajoittain määrää. Lisäksi sen 20 artiklan 1 kohdan mukaan ”halkeamiskelpoinen aine” tarkoittaa plutonium 239:ää, uraani 233:aa; isotoopeissa 235 tai 233 rikastettua uraania; ainetta, joka sisältää yhtä tai useampaa edellä olevista isotoopeista, sekä muuta sellaista halkeamiskelpoista ainetta, jonka Kansainvälisen atomienergiajärjestön hallintoneuvosto aika ajoittain määrää; käsite ”halkeamiskelpoinen aine” ei kuitenkaan sovellu raaka-aineisiin.

3 artikla. Artikla velvoittaa sopimuksen osapuolen säätämään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista ankarat rangaistukset.

Edellä 1 artiklan yhteydessä käsiteltyjen rikosten rangaistusasteikot ovat Suomessa seuraavat:

- liikennetuhotyö (rikoslain 34 luvun 2 §; vankeutta neljä kuukautta – neljä vuotta),
- törkeä tuhotyö (rikoslain 34 luvun 3 §; vankeutta kaksi vuotta – kymmenen vuotta),
- kaappaus (rikoslain 34 luvun 11 §; vankeutta kaksi vuotta – kymmenen vuotta),
- tappo (rikoslain 21 luvun 1 §; vankeutta kahdeksan vuotta – kaksitoista vuotta),
- murha (rikoslain 21 luvun 2 §; elinkautinen vankeusrangaistus),
- pahoinpitely (rikoslain 21 luvun 5 §; sakko – kaksi vuotta vankeutta),
- törkeä pahoinpitely (rikoslain 21 luvun 6 §; vankeutta yksi vuosi – kymmenen vuotta),
- törkeä vahingonteko (rikoslain 35 luvun 2 §; vankeutta neljä kuukautta – neljä vuotta),
- kemiallisen aseiden kiellon rikkominen (rikoslain 11 luvun 8 §; vankeutta neljä kuukautta – kuusi vuotta),
- biologisen aseiden kiellon rikkominen (rikoslain 11 luvun 9 §; vankeutta neljä kuukautta – kuusi vuotta),
- ydinräjähdერიкос (rikoslain 34 luvun 6 §; vankeutta kaksi vuotta – kymmenen vuotta),
- terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (rikoslain 34 a luvun 1 §, lievin rangaistusasteikko vankeutta neljä kuukautta – kolme vuotta),
- terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (rikoslain 34 a luvun 1 a §; vankeutta neljä kuukautta – kahdeksan vuotta),
- vaarallisten aineiden kuljetusrikos (rikoslain 44 luvun 13 §; sakko – kaksi vuotta vankeutta),
- liikenteen häirintä (rikoslain 23 luvun 11 a §; sakko – kuusi kuukautta vankeutta),
- laiton uhkaus (rikoslain 25 luvun 7 §; sakko – kaksi vuotta vankeutta),

- perätön vaarailmoitus (rikoslain 34 luvun 10 §; sakko – yksi vuosi vankeutta),
- rikoksenteelijän suojeleminen (rikoslain 15 luvun 11 §; sakko – yksi vuosi vankeutta),
- vangin laitton vapauttaminen (rikoslain 16 luvun 15 §; sakko – kaksi vuotta vankeutta),
- törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu (rikoslain 21 luvun 6 a §; vankeutta neljätoista vuorokautta – neljä vuotta),
- yleisvaarallisen rikoksen valmistelu (rikoslain 34 luvun 9 §; sakko – kaksi vuotta vankeutta) ja
- terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (rikoslain 34 a luvun 2 §; sakko – kolme vuotta vankeutta).

Rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaan rikoskumppaneita rangaistaan kutakin rikoksen tekijänä. Saman luvun 5 §:n mukaan yllyttäjä tuomitaan kuten tekijä. Rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaan avunannosta ja yrityksestä rangaistaan lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti, jolloin saadaan tuomita enintään kolme neljänestä rikoksesta säädetyn vankeus- tai sakkorangaistuksen enimmäismäärästä ja vähintään rikoksesta säädetyn rangaistuslajin vähimmäismäärä. Muuten rikoslain 6 luvun rangaistuksen määräämistä koskevat säännökset ohjaavat sitä, minkälaiseksi rangaistus rikoksesta säädettyjen rangaistusasteikkojen puitteissa muodostuu konkreettisesti tapauksessa. Yleisluonteisuudessaan 3 artikla jättää joustonvaraa. Edellä todetusta ilmenee, että kysymyksessä olevista rikoksista on rikoslaisissa säädetty niiden yleistä vakavuutta eli vaarallisuutta ja vahingollisuutta vastaavat rangaistusasteikot, jotka kaikkien yleissopimuksen mukaisen rikosten osalta mahdollistavat myös vankeusrangaistuksen määräämisen. Suomen lainsäädännön voidaan katsoa täyttävän artiklan asettaman vaatimuksen.

4 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen osapuoli voi kansallisten oikeusperiaatteidensa mukaisesti tehdä tarvittavat toimenpiteet, jotta sen alueella oleva tai sen lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, kun tämän oikeushenkilön johtamisesta tai valvonnasta vastaava henkilö on kyseisessä ominaisuudessa syyllistynyt 1 artiklassa tarkoitettuun rikokseen. Vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista.

Kohta ei siis edellytä oikeushenkilön vastuun perustamista eikä näin ollen edellytä lainsäädännön muuttamista tai muitakaan toimenpiteitä yleissopimukseen liittymisen yhteydessä.

Kohdan mukaista siviilioikeudellista vastuuta on vahingonkorvausvastuu. Suomessa oikeushenkilö voi vahingonkorvauslain (412/1974) säännösten mukaisesti joutua vahingonkorvausvastuuseen sen toiminnassa rikoksella aiheutetusta vahingosta.

Useisiin 1 artiklan mukaisiin rikoksiin liittyy Suomessa myös oikeushenkilön rangaistusvastuu. Rikoslain 9 luvun 1 §:n mukaan sellainen vastuu tulee kysymykseen, jos se on rikoslaisissa säädetty rikoksen seuraamukseksi. Mainitun artiklan mukaisista rikoksista oikeushenkilön rangaistusvastuu koskee seuraavia: laitton uhkaus tietyin rikoslain 25 luvun 10 §:n 2 momentissa säädettyin lisäedellytyksin, ydinräjähderikos, rikoslain 34 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

Siten ei katsota olevan tarvetta laajentaa oikeushenkilön rikosoikeudellista tai muutakaan vastuuta siitä, mikä se Suomessa edellä todetun mukaisesti tällä hetkellä on.

Artiklan 2 kohdan mukaan oikeushenkilön vastuu ja sen toiminnassa rikokseen syyllistyneen rikosoikeudellinen vastuu ovat erillisiä. Tämä, kuten seuraavakin kohta, koskee tilanteita, joissa sopimuksen osapuoli on 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti omaksunut oikeushenkilön vastuun.

Suomen rikoslainsäädännössä ei nimenomaisesti säädetä oikeushenkilön ja rikokseen syyllistyneen luonnollisen henkilön erillisestä rikosoikeudellisesta vastuusta. Vastuiden erillisyyden selvää ilman nimenomaista säännöstäkin, mikä koskee rikosoikeudellisen vastuun lisäksi myös vahingonkorvausvastuuta. Lisäksi vastuun erillisyyden ilmenee välillisesti eräistä säännöksistä. Rikoslain 5 luvun 8 §:ssä säädetään eräiden henkilöiden tuomitsemisesta rangaistukseen oikeushenkilön toiminnassa tehdystä rikoksesta siitä huolimatta, etteivät he täytä rikoksen tunnusmerkistöä tekijälle asetettuja erityisehtoja, jos oikeushenkilö täyttää nuo ehdot. Oikeushenkilön ja sen toiminnassa rikokseen syyllistyneiden rangaistusvastuun erillisyyttä osoittaa myös rikoslain 9 luvun 2 §:n 2 momentti, jonka mukaan yhteisösakkoon tuomitaan, vaikkei rikoksentekijää saada selville tai muusta syystä tuomita rangaistukseen. Tämäkään kohta ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Artiklan 3 kohdan mukaan niissä tilanteissa, joissa osapuolen tarpeellisten toimenpiteiden johdosta oikeushenkilön vastuu on otettu käyttöön 1 kohdan mukaisesti, täytyy varmistaa, että sovellettavana olevat rikosoikeudelliset, siviilioikeudelliset tai hallinnolliset sanktiot ovat tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Seuraamukset voivat olla myös rahallisia.

Rikoslain 9 luvun 5 §:n mukaan alin yhteisösakon määrä on 850 ja ylin 850 000 euroa. Luvun 6 §:ssä säädettyjen yhteisösakon mittaamisperusteiden mukaan sakon määrään konkreettisessa tapauksessa vaikuttavat moninaiset seikat, muiden ohessa tehdyn rikoksen laji ja vakavuus. Siviilioikeudellinen vastuu on edellä käsiteltyä vahingonkorvauslain mukaista vahingonkorvausvastuuta. Myöskään 3 kohta ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

5 artikla. Artiklan 1 kohdassa rajataan yleissopimuksen soveltamisalaa siten, että yleissopimusta ei sovelleta ilma-aluksiin, jotka ovat sotilas-, tulli- tai poliisikäytössä. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan niissä tapauksissa, joita tarkoitetaan 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa, riippumatta siitä, onko ilma-alus kansainvälisellä vai kotimaan lennolla, yleissopimusta sovelletaan vain, jos: a) ilma-aluksen tosiasiallinen tai tarkoitettu ilmaannousu- tai laskupaikka on sanotun ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueen ulkopuolella; tai b) rikos on tehty muun valtion kuin sanotun ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueella. Mainitut 1 artiklan 1 kohdan mukaiset soveltamistilanteet käsittävät kaikki 1 artiklan 1 kohdan mukaiset rikokset, lukuun ottamatta sen d alakohdan, jonka mukaan henkilö syyllistyy rikokseen, jos hän laittomasti ja tahallaan tuhoaa tai vahingoittaa lennonvarmistuslaitteita taikka häiritsee niiden toimintaa, jos tällainen teko on omiaan vaarantamaan lennolla olevien ilma-alusten turvallisuuden.

Artiklan 3 kohdan mukaan yleissopimusta sovelletaan 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa myös silloin, kun rikoksentekijä tai rikoksesta epäilty tavataan muun valtion kuin ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueella. Jälleen 1 artiklan 1 kohdan d alakohdan on rajattu pois.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäljempänä 15 artiklassa tarkoitettujen osapuolten osalta ja 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa yleissopimusta ei sovelleta, jos tämän artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen paikat sijaitsevat saman valtion alueella,

kun tämä valtio on yksi 15 artiklassa tarkoitetuista valtioista, jollei rikosta ole tehty tai rikoksentekijää tai rikoksesta epäiltyä tavata muun kuin sanotun valtion alueella.

Artiklan 5 kohdassa määrätään, että yleissopimusta sovelletaan 1 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vain, jos lennonvarmistuslaitteita käytetään kansainvälisessä ilmailienteessä.

Artiklan 6 kohdan mukaan sen 2, 3, 4 ja 5 kohdan määräyksiä sovelletaan myös 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, esimerkiksi rikoksen yrityksen (1 artiklan 4 kohdan a alakohta), rikoksen järjestämisen tai johtamisen (1 artiklan 4 kohdan b alakohta), rikokseen osallistumisen (1 artiklan 4 kohdan c alakohta) taikka epäillyn tekijän avustamisen (1 artiklan 4 kohdan d alakohta) yhteydessä.

6 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen suhde muuhun kansainväliseen oikeuteen. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia. Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita valtioilla ja yksityishenkilöillä on kansainvälisen oikeuden perusteella, erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956), kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden päämäärien ja periaatteiden perusteella. Rajaus korostaa yleissopimuksen rikosoikeudellista luonnetta.

Artiklan 2 kohdan alkuosan mukaan yleissopimus ei koske kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntelemää asevoimien toimintaa aseellisen selkkauksen aikana näiden käsitteiden humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä. Ensimmäinen viittaus humanitaariseen oikeuteen on tarpeellinen, jotta yleissopimuksen tarkoittamat teot eivät missään olosuhteissa jäisi rankaisematta. Säännöksen muotoilu takaa sen, ettei yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jää rikoksia, jotka on tehty aseellisen konfliktin aikana mutta joihin humanitaarisen oikeuden säännöt eivät sovellu. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi siksi, että kyseisillä teoilla ei ole yhteyttä konfliktiin. Mahdollisia määritelmäerimielisyyksiä varten artiklassa todetaan, että käsitteille ”asevoimien toiminta” ja ”aseellinen selkkaus” on annettava niille humanitaarisessa oikeudessa vakiintuneet merkitykset.

Saman kohdan mukaan yleissopimus ei koske myöskään valtion asevoimien toimintaa niiden hoitaessa virallisia tehtäviään, siltä osin kuin sitä sääntelevät muut kansainvälisen oikeuden määräykset. Virallisia tehtäviä koskeva rajaus sulkee yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle valtion asevoimien toiminnan myös muuten kuin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tunnustaman aseellisen selkkauksen oloissa edellyttäen, että se tällöin kuuluu muun kansainvälisen oikeuden sääntelyn piiriin.

Artiklan 3 kohdan mukaisesti edellä olevan kohdan määräysten ei saa tulkita sallivan tai laillistavan muutoin laittomia tekoja tai estävän syytteiden nostamisen muiden lakien nojalla.

7 artikla. Artiklan mukaan yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta niihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita määrätään Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 1.7.1968 allekirjoitetussa sopimuksessa ydinaseiden leviämisen estämisestä (ydinsulkusopimus), Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10.4.1972 allekirjoitetussa yleissopimuksessa bakterioogisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi (jäljempänä *biologisten aseiden kieltosopimus*, SopS 14 ja 15/1975) tai Pariisissa 13.1.1993 allekirjoitetussa kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevassa yleissopimuksessa (jäljempänä *kemiallisten aseiden kieltosopimus*, SopS 18 ja 19/1997) näiden sopimusten osapuolille.

Suomi on osapuolena kaikissa kolmessa edellä mainitussa sopimuksessa: ydinsulkusopimuksessa, biologisten aseiden kieltosopimuksessa ja kemiallisten aseiden kieltosopimuksessa. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

8 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan jokainen osapuoli ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ulotukseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

- a) kun rikos on tehty kyseisen valtion alueella;
- b) kun rikos on kohdistunut kyseisessä valtiossa rekisteröityyn ilma-alukseen tai tehty tällaisessa ilma-aluksessa;
- c) kun ilma-alus, jossa rikos on tehty, laskeutuu kyseisen valtion alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa;
- d) kun ilma-alus, jota kohtaan tai jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikka;
- e) kun rikoksentekijä on kyseisen valtion kansalainen.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti säädetään luvun 1 §:n 1 momentissa, että Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan kannalta merkityksellinen on ensinnäkin rikoslain 1 luvun 2 §. Sen 1 momentin mukaan suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia, jos rikos on tehty 1) aluksen ollessa aavalla merellä tai millekään valtiolle kuulumattomalla alueella taikka ilma-aluksen ollessa tällaisella alueella tai sen yläpuolella taikka 2) aluksen ollessa vieraan valtion alueella taikka ilma-aluksen ollessa tällaisella alueella tai sen yläpuolella ja rikoksen on tehnyt aluksen päällikkö tai sen miehistön jäsen taikka sen matkustaja tai matkalla muutoin oleva henkilö. Pykälän 2 momentin mukaan Suomen lakia sovelletaan myös suomalaisen aluksen tai ilma-aluksen päällikön tai sen miehistön jäsenen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen, jos tekijä teollaan on rikkonut hänelle aluksen päällikönä tai miehistön jäsenenä lain mukaan kuuluvaa erityistä velvollisuutta.

Kuten rikoslain 1 luvun 2 §:stä ilmenee, kaikki suomalaisessa ilma-aluksessa tehdyt rikokset eivät kuulu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan. Ulkopuolelle jäävät esimerkiksi rikokset, jotka toisen valtion alueella sijaitsevalla lentokentällä on ilma-aluksessa tehnyt lentokenttähenkilökuntaan kuuluva henkilö. Käytännössä pykälästä aiheutuvat Suomen rikosoikeuden soveltamisalan rajoitukset ovat erittäin vähämerkityksisiä. Näin on todettu useiden kansainvälisten velvoitteiden kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä. Tältä osin voi viitata esimerkiksi siihen, mitä on todettu kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen eli niin sanotun Palermon sopimuksen hyväksymisen (hallituksen esitys eduskunnalle kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta, HE 32/2003 vp, s. 24/II; SopS 18–20/2004) sekä ihmiskauppa-, paritus- ja lapsipornografiaa (hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 34/2004 vp, s. 69/II ja s. 70/I) ja muita lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevien säännösten muuttamisen (hallituksen esitys eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 282/2010 vp, s. 64/I; SopS 87 ja 88/2011) yhteydessä. Tämän linjauksen

mukaisesti rikoslain 1 luvun 2 §:n muuttaminen ei ole tässäkään välttämätöntä sikäli kuin kysymys on suomalaisessa ilma-aluksessa tehdystä rikoksesta.

Rikoslain 1 luvun 2 §:n voidaan katsoa samalla koskevan suomalaista ilma-alusta vastaan tehtyä rikosta, jos sellainen rikos on tehty ilma-aluksessa. Osa 1 artiklan ilma-alukseen liittyvistä rikoksista on sellaisia, että ne samalla tehdään ilma-aluksessa ja ne kohdistuvat ilma-alukseen. Tämä ei koske kuitenkaan kaikkia rikoksia. Rikoslain 1 luvun 5 §:ssä säädetään suomalaiseen kohdistuneesta rikoksesta. Mainitun säännöksen mukaan Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, joka on kohdistunut Suomen kansalaiseen, suomalaiseen yhteisöön, säätiöön tai muuhun oikeushenkilöön taikka Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen sovelletaan Suomen lakia, jos teosta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Ilma-alukseen kohdistunut rikos voi säännöksessä tarkoitettulla tavalla samalla kohdistua suomalaiseen. Yli kuuden kuukauden enimmäisrangaistusta koskeva vaatimus ei ole ongelmallinen, koska ainoa rajan alle jäävä rikos on liikenteen häirintä, joka ei tämän yleissopimuksen yhteydessä 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella koske suoraan ilma-alusta vastaan tehtyä rikosta.

On sinällään huomattava, että rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan Suomen lain soveltaminen voidaan perustaa luvun 5 §:ään vain, jos rikos on myös tekopaikan mukaan rangaistava. Koska kysymys on sellaisista rikoksista, jotka vastaavat tämän yleissopimuksen lisäksi myös useisiin muihin laajasti ratifioituihin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä kriminalisointivoitotteita, useat näistä rikoksista on laajasti kansainvälisesti säädetty rangaistaviksi. Mainituilla perusteilla on katsottavissa, että suomalaista ilma-alusta vastaan tehtyjä rikoksia koskevat Suomen rikosoikeuden soveltamisalan mahdolliset rajoitukset ovat käytännössä vähämerkityksisiä, eikä tämänkään toimivaltaperusteen vuoksi ole välttämätöntä lainsäädännön muutostarvetta.

Mitä tulee 8 artiklan 1 kohdan c ja d alakohtaan, laskeutumisvaltiota ja operaattorivaltiota koskevat toimivaltaperusteet edellyttävät rikoslain 1 luvun säännösten muuttamista. Muutoksen toteuttamisen vaihtoehdot ovat rikoslain 1 luvun 2 §:n muuttaminen tai kysymyksessä olevien rikosten säätäminen rikoslain 1 luvun 7 §:ssä tai sen soveltamisesta annetussa asetuksessa (627/1996) kansainvälisiksi rikoksiksi. Kansainvälisiksi rikoksiksi säätäminen tarkoittaisi sitä, että yleissopimuksen mukaiset rikokset kuuluisivat Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan riippumatta niiden tekijästä, tekopaikasta, tekijän olinpaikasta tai tekopaikan lainsäädännöstä.

Periaatteessa vaihtoehtona on muuttaa rikoslain 1 luvun 2 §:ää niin, että laskeutumisvaltioon tai operaattorivaltioon perustuva toimivalta koskisi vain yleissopimuksen mukaisia rikoksia. Rikoslain 1 luvun yleisiin toimivaltaperusteita koskeviin säännöksiin ei ole kuitenkaan tapana tehdä tiettyjä rikoksia koskevia poikkeussäännöksiä lukuun ottamatta luvun 11 §:ssä olevaa sääntelyä kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta. Lisäksi on otettava huomioon se, että myös jäljempänä tarkemmin kuvatussa Pekingin pöytäkirjan VII artiklassa on vastaava säännös. Myös Montrealin pöytäkirjan IV artiklalla korvattavan Tokion yleissopimuksen 3 artiklan uusi 2 a kohta velvoittaa tietyin edellytyksin ottamaan käyttöön nämä uudet toimivaltaperusteet ja pöytäkirjalla muutettava yleissopimus 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti koskee rikoslain vastaisia rikoksia. Erityisesti viimeksi todettu puoltaa päätymistä sellaiseen ratkaisuun, että laskeutumisvaltiota ja operaattorivaltiota koskevia toimivaltaperusteita ei rajata vain yleissopimuksen mukaisia rikoksia koskeviksi, vaan rikoslain 1 luvun säännöksissä omaksutun linjauksen mukaisesti muutos tulee koskemaan kaikkia rikoksia.

On myös huomattava, että uusien toimivaltaperusteiden ulottamisella kaikkiin ilma-aluksessa tehtäviin rikoksiin yleisesti ei todennäköisesti ole mainittavaa merkitystä, koska voidaan olettaa, että tässä yhteydessä käytännössä merkitykselliset Suomen esitutkintaviranomaisten tietoon ja

niiden tutkittaviksi tulevat rikokset ovat nimenomaan niitä, jotka Pekingin yleissopimus velvoittaa säättämään rangaistaviksi. Myös muutenkin uusien toimivaltaperusteiden käytännön merkitys on oletettavasti vähäinen. Ilma-aluksen laskeutuessa Suomeen tai operaattorin ollessa suomalainen tekoon usein soveltuvat jo rikoslain 1 luvussa nykyisin säädetyt toimivaltaperusteet. Jos niin ei ole, toisella valtiolla tai toisilla valtioilla on poikkeuksetta toimivalta käsitellä rikosasia valtioiden käytössä yleisesti olevien toimivaltaperusteiden perusteella. Uudetkaan toimivaltaperusteet eivät velvoittaisi tutkimaan niiden piiriin kuuluvaa epäiltyä rikosta nimenomaan Suomessa.

Kysymyksessä olevien toimivaltaperusteiden lisääminen saattaa johtaa siihen, että useammalla valtiolla on toimivaltaperuste käsitellä sama rikosasia. Tämä ei ole kuitenkaan poikkeuksellista nykyisten rikoslain 1 luvun 2 §:n toimivaltaperusteidenkaan kohdalla, ja toimivaltaristiriidat tulevat ratkaistuiksi neuvotteluteitse. Tällaisiin tilanteisiin liittyvistä menettelyistä on määräyksiä Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdassa, Pekingin pöytäkirjan IX artiklalla korvattavassa Haagin yleissopimuksen 6 artiklan 4 kappaleessa ja Montrealin pöytäkirjan V artiklalla korvattavassa Tokion yleissopimuksen 3 a artiklassa.

Vaihtoehtoista säättäminen kansainväliseksi rikokseksi olisi perusteltua lähinnä silloin, kun kansainvälinen velvoite sellaista suoraan edellyttää tai kun veloitteen johdosta rikoslain 1 luku olisi laajasti muutettava. Tällaisista tilanteista ei nyt ole kysymys. Kansainväliseksi rikokseksi säättämistä on käytetty myös silloin, kun sopimukseen sisältyy ”luovuta tai tuomitse”-määräys, kuten Pekingin yleissopimuksen 10 artiklaan tai Haagin yleissopimuksen 7 artiklaan sisältyy. Tällaista määräystä ei kuitenkaan sisälly Montrealin pöytäkirjalla muutettavaan Tokion yleissopimukseen, joka muutettuna edellyttää uusien toimivaltaperusteiden ulottamista kaikkiin rikoslakirikoksiin. Kansainväliseksi rikokseksi säättäminen ei siten ratkaisisi asiaa Montrealin pöytäkirjan osalta. Lisäksi on otettava huomioon käytännön näkökohdat. Erityisesti rikosten suuren lukumäärän vuoksi kysymyksessä olevien rikosten säättäminen kansainväliseksi rikoksiksi olisi rikoslain 1 luvun 7 §:ssä tai sen soveltamisesta annetun asetuksen säännöksessä myös lainsäädäntöteknisesti varsin haastavaa varsinkin sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta edellyttävän rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Edellä todetun mukaisesti Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan velvoitteiden panemiseksi täytäntöön rikoslain 1 luvun 2 §:ään on tarpeen lisätä uusi 3 momentti, jossa säädetään seuraavalla tavalla: ”Lisäksi Suomen lakia sovelletaan rikokseen, joka on tehty

- 1) ilma-aluksessa, joka laskeutuu Suomen alueelle ja jossa rikoksesta epäilty edelleen on tai
- 2) sellaista ilma-alusta kohtaan tai sellaisessa ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jonka päätoimipaikka tai sellaisen puuttuessa vakituinen asuinpaikka on Suomessa.”

Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan toimivaltaperusteena tulee olla myös se, että rikoksen on tehnyt kyseisen valtion kansalainen. Rikoslain 1 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Jos rikos on tehty millekään valtiolle kuulumattomalla alueella, rangaistavuuden edellytyksenä on, että teosta saattaa Suomen lain mukaan seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Lisäksi rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan Suomen lain soveltamisen edellytyksenä Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemän rikoksen osalta on, että rikos on myös tekopaikan lain mukaan rangaistava, jollei teko ole mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu rikos.

Myöskään artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisissa tapauksissa yli kuuden kuukauden enimmäisrangaistusta koskeva vaatimus ei ole ongelmallinen, koska ainoa rajan alle jäävä rikos on

liikenteen häirintä, joka tämän yleissopimuksen yhteydessä 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella koskee lentokentällä tai lentokenttää vastaan tehtyjä rikoksia eikä näin ollen millenkään valtiolle kuulumattomalla alueella tehtyjä rikoksia. Koska kysymys on sellaisista rikoslaisissa tarkoitetuista rikoksista, jotka vastaavat tämän yleissopimuksen lisäksi myös useisiin muihin laajasti ratifioituihin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä kriminalisointivelvoitteita, useat näistä rikoksista on laajasti kansainvälisesti säädetty rangaistaviksi. Mainituilla perusteilla tätä toimivaltaperustetta koskevat lainsäädäntömuutokset eivät ole välttämättömiä.

Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolet voivat halutessaan ulottaa tuomiovaltansa tilanteisiin, joissa a) rikos on tehty kyseisen valtion kansalaista vastaan tai b) joissa rikoksen on tehnyt kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on kyseisen valtion alueella.

Suomalaiseen kohdistunutta rikosta koskevaa rikoslain 1 luvun 5 §:n säännöstä on jo käsitelty edellä. Mitä tulee Suomessa pysyvästi asuvaan henkilöön, rikoslain 1 luvun 6 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa. Tällaisia henkilöitä koskee siis se, mitä edellä on todettu Suomen rikosoikeuden soveltamisesta Suomen kansalaiseen.

Artiklan 3 kohta velvoittaa osapuolen ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen rikosoikeudellisen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin sellaisissa tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty on sen alueella ja se ei luovuta kyseistä henkilöä rikoksen johdosta 12 artiklan perusteella.

Rikoslain 1 luvussa ei ole tämän tyyppistä yleistä Suomen rikosoikeuden soveltamisalaperustetta. Luvun 6 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan Suomen kansalaiseen kuitenkin rinnastetaan henkilö, joka tavataan Suomesta ja oikeudenkäynnin alkaessa on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen taikka tällöin pysyvästi asuu jossakin näistä maista. Tuossakaan kohdassa toimivaltaperustetta ei ole kuitenkaan kytketty luovuttamiseen.

Kohta ilmentää ”luovuta tai tuomitse”-periaatetta (*aut dedere aut judicare*), jota varsinaisesti koskee 10 artikla. Kohdan ja mainitun artiklan kannalta merkityksellistä on ensinnäkin se, että yleissopimuksen velvoitteiden mukaisesti Suomen tuomiovalta kattaa sopimuksessa tarkoitettut rikokset ja että rikoksen kuulussa Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan esitutkintaviranomaisilla ja syyttäjillä on velvollisuus ryhtyä rikosprosessuaalisiin toimenpiteisiin rikoksen suhteen. Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan syyttäjän on nostettava syyte epäilystä rikoksesta, jos hän katsoo, että 1) se on laissa säädetty rangaistavaksi, 2) sen syyteoikeus ei ole vanhentunut ja 3) on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Esitutkintalaissa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa säädetään mahdolliseksi tietyin edellytyksin esitutkinnan toimittamatta jättäminen tai lopettaminen sekä syyttämättä jättäminen, mutta ne voivat vain harvoin tulla kysymykseen yleissopimuksen mukaisten rikosten vakavuustasoa edustavien rikosten kohdalla.

Niissä tilanteissa, joissa Suomessa ei ryhdytä rikoksesta epäillyn tuomitsemiseen täällä johtaviin toimenpiteisiin, Suomen lainsäädäntö mahdollistaa laajasti rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen nyt kysymyksessä olevien rikosten takia. Suomen lainsäädännön mukaan useissa tapauksissa rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen on mahdollista, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä riittää sellainenkin rikos, josta pyynnön esittäneen Pohjoismaan lainsäädännön mukaan voidaan tuomita vapausrangaistus. Sellainen on rikos, jonka rangaistusasteikosta ilmenee mahdollisuus

tuomita vankeusrangaistus (hallituksen esitys eduskunnalle rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan Pohjoismaiden välisen sopimuksen (Pohjoismainen pidätysmääräys) hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 51/2007 vp, s. 17/I; SopS 71 ja 72/2012). Tarkemmin luovuttamisen edellytyksistä ja ehdoista säädetään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970) 2–12 §:ssä, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 2–10 §:ssä ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 2–7 §:ssä.

Huolimatta yhteydestä ”luovuta tai tuomitse” -periaatteeseen ja 10 artiklaan saattaisi olla katsottavissa, että tässä kohdassa on kysymys epäillyn läsnäoloon sopimuksen osapuolena olevan valtion alueella liittyvästä itsenäisestä rikosoikeudellisesta toimivaltaperusteesta. Kohdan sanamuoto (*establish its jurisdiction*) ja sijoittaminen 10 artiklasta erilliseen kohtaan tukevat sellaista tulkintaa. Toisaalta kohta mahdollistaa myös sellaisen tulkinnan, että läsnäolosta aiheutuva toimivaltaperuste on kytkettävissä tilanteisiin, joissa osapuolella on muuten toimivalta käsitellä kyseinen rikos edeltävien kohtien perusteella ja joissa epäilty on lisäksi sen alueella, ja että kohta vain ilmaisee ja vahvistaa 10 artiklassa ilmaistua ”luovuta tai tuomitse” -periaatetta. Erillistä laissa säädettyä toimivaltaperustetta ei siis tarvittaisi. Jälkimmäisellä tavalla vastaavanlainen kohta on tulkittu useita sopimusmääräyksiä täytäntöön pantaessa. Tältä osin voi viitata esimerkiksi lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 25 artiklan 7 kappaleeseen, ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 43 ja 44/2012) 31 artiklan 3 kohtaan sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 52 ja 53/2015) 44 artiklan 5 kohtaan. Tämä kohdan mahdollistama tulkinta on aihetta omaksua tässäkin yhteydessä.

Artiklan 4 kohdan mukaan yleissopimuksen tarkoituksena ei ole estää rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti.

9 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolen, jonka alueella rikosentekijä tai rikoksesta epäilty oleskelee, on otettava tämä henkilö kiinni tai muilla toimenpiteillä varmistettava hänen paikallaolonsa, vakuututtuaan siitä, että olosuhteet oikeuttavat kiinnioton. Kohdan mukaan kiinniottossa ja muissa toimenpiteissä noudatetaan kyseisen valtion lakia, mutta niitä voidaan jatkaa vain sen ajan kuin on tarpeen rikosoikeudellisen menettelyn tai luovutusmenettelyn toteuttamiseksi.

Sikäli kuin kysymys on rikoslain 1 luvun säännösten mukaan Suomen rikosoikeudelliseen toimivaltaan kuuluvasta ja Suomessa tutkittavasta rikoksesta, sovellettaviksi voivat tulla pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun säännökset kiinniottamisesta, pidättämisestä ja vangitsemisesta sen mukaisesti kuin niiden käytön edellytyksistä tarkemmin säädetään mainitussa laissa. Näillä pakkokeinoilla voidaan turvata henkilön läsnäolo kohdan edellyttämällä tavalla rikosprosessin turvaamisen tarkoituksessa. Pakkokeinolain 2 luvun 1 §:ssä säädetään tarkemmin kiinniottamisen edellytyksistä (muun ohessa vereksestä tai pakenemasta tavatun epäillyn kiinniottaminen ja pidätettäväksi tai vangittavaksi määrätyn kiinniottaminen). Pakkokeinolain 2 luvun 5 § ja 11 § mahdollistavat pidättämisen ja kiinniottamisen ilman epäillyn rikoksen vakavuuteen liittyvää edellytystä esimerkiksi silloin, kun on syytä epäillä, että rikoksesta todennäköisin syin epäillyllä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa. Pakkokeinolain mukaisella vähimmän haitan periaatteella (1 luvun 3 §), syytteen nostamisen määräajalla (3 luvun 14 §), vangitsemisasian uudelleen käsittelyllä (3 luvun 15 §), vangitun vapaaksi päästämisen tilanteita

koskevilla säännöksillä (3 luvun 17 §) ja kantelumahdollisuudella (3 luvun 19 §) turvataan sitä, että vangitseminen ei jatku aiheettomasti ja perusteettomasti.

Pidättämisen ja vangitsemisen sijasta voidaan vähimmän haitan periaatteen mukaisesti lievemmin kohdehenkilön oikeusasemaan puuttuvana toimena turvautua pakkokeinolain 5 luvussa säänneltyyn matkustuskieltoon. Luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan matkustuskieltoon voidaan määrätä rikoksesta todennäköisin syin epäilty, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän lähtee pakoon taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa. Luvun 1 a §:n mukaisin edellytyksin vangitsemisen tai vangittuna pitämisen sijasta vangittavaksi vaadittu tai vangittu voidaan määrätä teknisin välinein valvottuun tehostettuun matkustuskieltoon. Matkustuskiellon kumoamista ja voimassaoloa koskevat säännökset ovat pakkokeinolain 5 luvun 8 ja 9 §:ssä.

Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva lainsäädäntö mahdollistaa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisen ja säilöön ottamisen. Säännöksiä mainituista toimenpiteistä on rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 19–22 §:ssä, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16–19 §:ssä ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 13–16 §:ssä. Säilöön otetun oikeusturvan kannalta oleellista on se, että säilöön ottamisen edellytysten olemassaolo menee automaattisesti käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden säilössä pitämistä koskevasta ratkaisusta voidaan kannella korkeimpaan oikeuteen. Kohta ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettun valtion pitää välittömästi suorittaa asiassa esitutkinta. Koska 1 kohta koskee vapaudenriistoa ja sen sijasta tehtäviä toimenpiteitä, tässä kohdassa kysymys on ilmeisesti sellaisen toimenpiteen perustana olevien tosiasioiden ja samalla toimenpiteen edellytysten olemassaolon selvittämisestä. Sikäli kun kysymys on rikoksen selvittämisestä, esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Jos kysymys on pidättämisestä edeltävästä kiinniottamisesta, pakkokeinolain 2 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi tai pidätettävä. Kiinnioton jatkuminen yli 12 tuntia edellyttää pidättämisen edellytysten olemassaoloa. Pakkokeinolain 3 luvun 4 §:n mukaan vaatimus pidätetyn vangitsemisesta on tehtävä tuomioistuimelle viipymättä ja viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamisesta. Vangitsemisvaatimus on saman luvun 5 §:n 1 momentin mukaan otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä. Pidätettyä koskeva vaatimus on otettava käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluttua kiinniottamisesta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräämän matkustuskiellon voimassaolo voidaan saattaa tuomioistuimelle käsiteltäväksi, ja vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle (pakkokeinolain 5 luvun 8 §:n 3 momentti). Säilöön ottamisen käräjäoikeuskäsittelyyn sovelletaan vangitsemisasiain käsittelyn määräaikoja (laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 20 §:n 1 momentti, laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 18 §:n 1 momentti sekä laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä 15 §:n 1 momentti). Tämäkään kohta ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Artiklan 3 kohdan mukaan jokaista henkilöä, joka on otettu kiinni tämän artiklan 1 kohdan perusteella, avustetaan saamaan välittömästi yhteys sen valtion lähimpään asianmukaiseen edustajaan, jonka kansalainen tämä henkilö on. Määräys vastaa konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1980) 36 artiklaa, jossa määrätään konsuliedustuston oikeudesta pitää yhteyttä kansalaisiinsa. Kyseisen 36 artiklan mukaan vastaanottajavaltion asianomaisten viranomaisten tulee viipymättä ilmoittaa lähettäjävaltion konsuliedustustolle, jos sen toimipiirissä tämän valtion kansalainen pidätetään, toimitetaan vankilaan tai määrätään tutkintavankeuteen taikka hänen vapautensa muulla tavoin riistetään, mikäli hän ilmoittamista pyytää. Lisäksi konsulivirkamiehellä on oikeus käydä tapaamassa vapautensa menettänyttä lähettäjävaltion kansalaista, keskustella ja käydä kirjeenvaihtoa hänen kanssaan sekä hankkia hänelle oikeusavustajia. Näitä oikeuksia käytettäessä on otettava huomioon vastaanottajavaltion lait ja määräykset. Lisäksi Suomella on eräiden yksittäisten valtioiden kanssa sopimuksia konsulisuhteista, joissa on vastaavia määräyksiä lähettäjävaltion oikeudesta pitää yhteyttä kansalaiseen, joka on pidätetty. Tällaisia sopimuksia on Venäjän (SopS 32 ja 33/1966, 30 artikla), Unkarin (SopS 40 ja 41/1972, 30 ja 32 artikla), Puolan (SopS 45 ja 46/1972, 30 ja 32 artikla) ja Romanian (SopS 18 ja 19/1973, 22 ja 23 artikla) kanssa.

Artiklan 4 kohdan mukaan tilanteessa, jossa sopimuksen osapuoli on artiklan mukaisesti ottanut kiinni henkilön, se ilmoittaa välittömästi niille osapuolille, jotka ovat ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti sekä ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa ja ilmoittaneet asiasta tallettajalle 21 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaisesti, ja jos osapuoli katsoo aiheelliseksi, muulle asiaan osalliselle valtiolle, tällaisen henkilön kiinniottosta ja niistä seikoista, jotka oikeuttavat siihen. Osapuoli, joka suorittaa tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettun esitutinnan, ilmoittaa mainituille osapuolille viipymättä tutinnan tuloksista ja siitä, aikooko se käyttää tuomiovaltaansa.

Tavanomainen käytäntö on, että jos rikoksentehtäjä on useamman valtion toimivallan alainen, ottaa yksi asian hoitaakseen ja ilmoittaa siitä tarpeen vaatimalla tavalla muille asianosaisille valtioille. Kukin viranomaisista tapauksista käsitellessään hoitaa tarvittavan yhteydenpidon muihin valtioihin kyseistä viranomaista koskevan lainsäädännön mukaisesti. Toimivaltaisista viranomaisista olisivat esimerkiksi tutkintavaiheessa poliisi ja myöhemmin syyte- ja oikeudenkäyntivaiheessa syyttäjäviranomaiset. Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa ja poliisin toiminnasta yleisesti poliisilaissa (872/2011). Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 5 §:n mukaan syyttäjälueen tehtävänä on muun muassa huolehtia viranomaisyhteistyöstä. Lisäksi valtakunnan syyttäjän toimisto huolehtii lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti toimialaansa kuuluvasta kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Olemassa oleva lainsäädäntö ja vakiintunut, eri maiden viranomaisten keskinäinen yhteistyö kattaa artiklan määräyksen kansalliseen täytäntöönpanoon vaadittavat säännökset, joten artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

10 artikla. Artikla sisältää kansainvälisissä rikosoikeuden alan yleissopimuksissa, pöytäkirjoissa ja muissa vastaavissa yleisen ”luovuta tai tuomitse” -periaatteen (*aut dedere aut judicare*). Artiklan mukaan sen osapuolen, jonka alueella rikoksesta epäilty on, on toimitettava tapaus sen toimivaltaisille viranomaisille syytetoimenpiteitä varten, jos se ei luovuta kyseistä henkilöä. Asia tulee luovuttamatta jättämisen tilanteissa saattaa viranomaisille poikkeuksesta ja siitä riippumatta, onko rikos tehty kyseisen osapuolen alueella. Viranomaisten tulee tehdä päätöksensä samalla tavalla kuin minkä tahansa vakavan rikoksen tapauksessa sen valtion lain mukaan. Kuten edellä 8 artiklan 3 kohdan yhteydessä todetusta ilmenee, niissä tilanteissa, joissa Suomessa ei ryhdytä rikoksesta epäillyn tuomitsemiseen täällä johtaviin toimenpiteisiin, Suomen lainsäädäntö mahdollistaa laajasti rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen nyt kysymyksessä ole-

vien rikosten takia. Lainsäädännön taustalla olevien kansainvälisten velvoitteiden lisäksi Suomessa on myös kahdenkeskisiä luovuttamissopimuksia. Toisaalta 8 artiklan 1 kohdan edellyttämien lainsäädäntömuutosten tekemisen jälkeen rikoslain 1 luku nykyistä laajemmin ja yleissopimuksen edellyttämällä tavalla mahdollistaa rikosasian käsittelyn Suomessa riippumatta siitä, missä rikos on tehty. Kun otetaan lisäksi huomioon 8 artiklan 3 kohdan yhteydessä mainitut esitutinnan toimittamisvelvollisuutta ja syyttämisenvelvollisuutta koskevat esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettu lain 1 luvun 6 §:n 1 momentin säännökset, artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

11 artikla. Artiklassa määrätään, että henkilölle, joka on tämän yleissopimuksen nojalla kiinniotettuna tai muiden toimenpiteiden tai oikeudellisten menettelyjen kohteena, taataan oikeudenmukainen kohtelu, mukaan lukien oikeus nauttia kaikkia niitä oikeuksia ja takuita, jotka koskevat häntä sen valtion, jonka alueella hän oleskelee, lain mukaan, sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden määräysten mukaan, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus.

Henkilöiden oikeuksista ja niiden turvaamisesta esitutkinnassa säädetään esitutkintalain 4 luvussa. Niihin kuuluvat esimerkiksi epäillyn oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen (3 §) sekä käyttää avustajaa ja olla häneen yhteydessä (10 ja 11 §). Luvussa ovat lisäksi säännökset epäillylle tehtävistä ilmoituksista, joilla turvataan hänen oikeuksiensa toteutumista (16 ja 17 §).

Rikoksesta epäiltynä vangitun kohtelusta säädetään tutkintavankeuslaissa (768/2005). Lain lähtökohtiin kuuluu 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan se, että tutkintavankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen.

Huomionarvoista on myös, että parhaillaan on käynnissä hanke, jossa selvitetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) ja muiden siihen liittyvien lakien (muun muassa päihytyneiden käsittelystä annettu laki (461/1973)) muutostarpeet. Tavoitteena on kokonaisuudistus, jossa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelua koskeva lainsäädäntö selkeytetään ja ajantasaistetaan (uudistusta koskeva aineisto on saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [SM014:00/2015](#)).

Lisäksi merkitystä on kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7 ja 8/1976) määräyksillä, esimerkiksi 6–7 artikla (oikeus elämään ja kidutuksen kieltäminen) ja pidättämistä ja vapaudenmenettämistä koskeva 9 ja 10 artikla. Samoin merkitystä on kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen (SopS 59 ja 60/1989) määräyksillä, esimerkiksi 6 (pidättämisen kesto), 7 (oikeudenmukainen kohtelu) ja 11 artikla (niiden kuulustelumääräysten, -ohjeiden, -menetelmien ja -käytäntöjen sekä järjestelyjen, jotka koskevat vapaudenriiston kohteeksi joutuneiden vapautensa menettäneiden pitämistä ja käsittelemistä, tarkistamista). Merkitystä on myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010) määräyksillä, kuten 2 artikla (oikeus elämään), 3 artikla (kidutuksen kieltäminen), 5 artikla (oikeus vapauteen ja turvallisuuteen), 6 artikla (oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin), 7 artikla (ei rangaistusta ilman lakia) ja EU:n perusoikeuskirjan määräyksillä (2–4 artiklat, 6 artikla ja 47–50 artikla).

12 artikla. Artikla sisältää rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen liittyviä määräyksiä, joita vastaavia on käytetty lukuisissa kansainvälisissä instrumenteissa ja jotka koskevat yleissopimuksen 1 artiklan mukaisten rikosten katsomista luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi osa-

puolten välisissä luovuttamissopimuksissa (1 kohta), yleissopimuksen katsomista luovuttamisen perusteeksi luovuttamissopimuksen puuttuessa osapuolten välillä (2 kohta), yleissopimuksen mukaisten rikosten katsomista luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi niissä tapauksissa, joissa osapuoli ei aseta luovuttamisen edellytykseksi luovuttamissopimuksen olemassaoloa (3 kohta), rikosten käsittelemistä osapuolten välillä tapahtuvassa luovuttamisessa niin, että kutakin rikosta käsitellään siten kuin se olisi tehty tekopaikan lisäksi myös niiden osapuolten alueella, joiden edellytetään ulottavan tuomiovaltansa kyseiseen rikokseen 8 artiklan 1 kohdan b, c, d tai e alakohdan mukaisesti ja jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti (4 kohta), sekä 1 artiklan 5 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettujen tekojen kohtelemista samalla tavalla osapuolten välisissä luovuttamistilanteissa (5 kohta). Edellä 8 artiklan 3 kohdan yhteydessä on käsitelty rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa lainsäädäntöä. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden välillä noudatetaan rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa eurooppalaista yleissopimusta (SopS 32/1971). Yleissopimukseen on liittynyt myös joitakin Euroopan neuvoston ulkopuolisia valtioita kuten Israel, Korean tasavalta ja Etelä-Afrikka.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä luovuttaminen perustuu Suomessa lailla rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä täytäntöön pantuun Euroopan unionin neuvoston puitepäätökseen 2002/584/YOS eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä sekä sitä täydentäneeseen Euroopan unionin neuvoston puitepäätökseen 2009/299/YOS, joka pantiin Suomessa täytäntöön lailla tuomittujen siirtoa Euroopan unionissa koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta (1169/2011).

Tanska, Suomi, Islanti, Norja ja Ruotsi ovat tehneet 15.12.2005 rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan Pohjoismaiden välisen sopimuksen.

Suomi on lisäksi tehnyt kahdenvälisiä luovuttamissopimuksia, kuten Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välinen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus (SopS 15/1980) ja siihen liittyvä pöytäkirja (SopS 3 ja 4/2010), Suomen ja Kanadan välinen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus (SopS 6/1985) sekä Suomen ja Australian välinen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus (SopS 24/1985) ja sen muutospöytäkirja (SopS 14/1986).

13 artikla. Artikla sisältää veloitteen olla pitämättä yleissopimuksen mukaisia rikoksia poliittisena rikoksena, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikuttamista tehtynä rikoksena. Siten rikokseen perustuvaa luovuttamista tai keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä ei saa evätä pelkästään sillä perusteella, että se koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista vaikuttamista tehtyä rikosta. Vastaavat määräykset sisältyvät useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, erityisesti terrorisminvastaisiin sopimuksiin. Esimerkkinä voidaan mainita terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohta (SopS 48 ja 49/2008) ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 3 artikla.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentissa kielletään luovuttaminen poliittisesta rikoksesta. Vastaavaa kieltoa ei ole edes harkinnanvaraisena Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä ja Pohjoismaiden välillä tapahtuvaa luovuttamista koskevissa säännöksissä. Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa rikoksen poliittisuus mainitaan harkinnanvaraisena kieltäytymisperusteena.

Säännöksen estämättä oikeusapua kuitenkin annetaan siten kuin siitä on erikseen sovittu (viimeksi mainitun lain 30 §:n 2 momentti).

Yleissopimuksen mukaiset rikokset eivät rikoslaissa säädettyjen tunnusmerkkien täyttyessä ole poliittisia rikoksia, eivät myöskään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

14 artikla. Artikla sisältää kansainvälisille sopimuksille tyypillisen määräyksen, jonka mukaan yleissopimuksen määräysten ei voi tulkita velvoittavan luovuttamaan henkilöä tai antamaan keskinäistä oikeusapua tilanteessa, jossa pyynnön vastaanottaneella osapuolella on perusteltua syytä epäillä, että pyyntö on esitetty henkilön saattamiseksi syytteeseen tai rangaistavaksi hänen rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolensa perusteella tai että pyynnön noudattaminen heikentäisi henkilön asemaa mainituista syistä.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 7 §:n mukaan luovuttamispyyntöön ei voida suostua, jos on pelättävissä luovutettavaksi pyydetyn henkilön joutuvan tällöin rotunsa, kansallisuutensa, uskontonsa, poliittisen katsomuksensa tai yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisensa vuoksi taikka poliittisista olosuhteista johtuen henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ehdoton kieltäytymisperuste on, jos on perusteltua syytä epäillä, että luovutettavaksi pyydetty joutuisi alkuperänsä, tiettyyn yhteiskuntaryhmään kuulumisensa, uskontonsa, vakaumuksensa tai poliittisen mielipiteensä vuoksi henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi. Viimeksi mainittua täysin vastaava ehdoton kieltäytymisperuste on rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 4 §:n 1 momentin 6 kohdassa. Tällaisia säännöksiä ei ole keskinäistä oikeusapua koskevassa lainsäädännössä.

Artikla ei sanamuotonsa mukaan velvoita säätämään tiettyjä rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen tai keskinäisen oikeusavun kieltäytymisperusteita vaan toteaa, että artiklan mukaisissa tilanteissa ei ole velvollisuutta luovuttaa tai antaa keskinäistä oikeusapua. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

15 artikla. Artiklan mukaan ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilmakuljetusta harjoittavia organisaatioita tai kansainvälisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä ilma-aluksia, määräävät tarkoituksenmukaisella tavalla keskuudestaan jokaista ilma-alusta varten valtion, joka käyttää tuomiovaltaa ja jolla on Pekingin yleissopimuksessa tarkoitettujen rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoittavat tästä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen tiedoksi kaikille yleissopimuksen osapuolille.

Ilmailulain 16 §:n mukaan Suomen kansallisuuden saamiseksi ilma-alus on merkittävä Suomen liikenneasioiden rekisteriin tai sotilasilma-alusrekisteriin, ellei ilmailulaissa toisin säädetä. Liikenne- ja viestintävirasto antaa ilma-alukselle rekisteritunnuksen sekä todistuksena ilma-aluksen rekisteröinnistä rekisteröimistodistuksen ja ilma-aluksen väliaikaisesta rekisteröinnistä väliaikaisen rekisteröimistodistuksen. Lisäksi ilma-alus on merkittävä kansallisuus- ja rekisteritunnuksin. Liikenne- ja viestintävirasto antaa tekniset määräykset kansallisuus- ja rekisteritunnuksesta ja niiden merkitsemisestä.

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 121 §:n mukaan lentoliikenteen harjoittajan käyttämät ilma-alukset on rekisteröitävä Suomen ilma-alusrekisteriin. Liikenne- ja viestintävi-

rasto voi sallia lentoliikenteen harjoittajan käyttämän ilma-aluksen rekisteröinnin toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jos sen lentoturvallisuusvalvonta voidaan asianmukaisesti hoitaa. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

16 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen osapuolet pyrkivät kansainvälisen ja kansallisen oikeuden mukaisesti ryhtymään kaikkiin käytännössä mahdollisiin toimenpiteisiin 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten ehkäisemiseksi.

Poliisilain 1 §:n mukaisesti poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa. Poliisilain 9 luvun 9 §:ssä säädetään poliisin kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

Artiklan 2 kohdassa määrätään, että lennon ollessa myöhästynyt tai keskeytynyt jonkin 1 artiklassa tarkoitetun rikoksen johdosta, jokainen osapuoli, jonka alueella ilma-alus, matkustajat tai miehistö ovat, helpottaa matkustajien ja miehistön matkan jatkamista niin pian kuin se on käytännössä mahdollista sekä palauttaa ilma-aluksen ja sen rahdin viipymättä niiden laillisille haltijoille. Kyseessä on poikkeustilanne, jos laskeutuminen on suunnittelematon. Velvollisuus toimia artiklan mukaisella tavalla voi olla esimerkiksi ilmailuviranomaisella eli Liikenne- ja viestintävirastolla tai sellaisella viranomaisella, joka vastaa maahantuloon liittyvistä asioista, kuten Tulli ja Rajavartiolaitos. Käytännössä artikla voi tarkoittaa sitä, että viranomaiset pyrkii edesauttamaan, että esimerkiksi lentoyhtiö saa majoitettua matkustajia ja miehistöä tilapäisesti lentoaseman läheisiin hotelleihin. Olemassa olevan kansallisen lainsäädännön ja vakiintuneen tavon perusteella katsotaan, ettei artikla edellytä lainsäädäntömuutoksia.

17 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään.

Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdan määräykset eivät vaikuta kahden- tai monenvälisestä sopimuksesta johtuviin velvoitteisiin, jotka kokonaan tai osaksi sääntelevät tai tulevat sääntelemään keskinäistä oikeusapua rikosasioissa.

Artiklan 1 kohta ei velvoita säätämään uutta lainsäädäntöä keskinäisen oikeusavun antamista varten, vaan velvoittaa toteuttamaan jo olemassa olevaa sääntelyä tehokkaasti. Kansainvälisiin velvoitteisiin pääosin perustuvaa kansallista lainsäädäntöä on erityisesti kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa, keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annetussa laissa (148/2004), omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa (540/2005) ja rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetussa laissa (430/2017). Lähtökohtana niin kansallisessa sääntelyssä kuin sen taustalla olevissa kansainvälisissä velvoitteisissakin on se, että oikeusapua annetaan sen valtion, jolta apua pyydetään, lainsäädännön mukaisesti.

18 artikla. Artiklan mukaan jokainen osapuoli, jolla on aihetta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsityksen mukaan ovat 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja valtioita.

Määräyksessä mainitun 8 artiklan 1 kohdan tarkoittamia valtioita ovat sellaiset osapuolet, jotka ovat tuomiovaltaisia tilanteissa, joissa rikos on tehty kyseisen valtion alueella; rikos on kohdistunut kyseisessä valtiossa rekisteröityyn ilma-alukseen tai tehty tällaisessa ilma-aluksessa; ilma-alus, jossa rikos on tehty, laskeutuu kyseisen valtion alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa; kun ilma-alus, jota kohtaan tai jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikka; tai joissa rikoksenteijä on kyseisen valtion kansalainen. Edelleen 8 artiklan 2 kohdan mukaan tuomiovalta voidaan ulottaa koskemaan myös tilanteita, joissa rikos kohdistuu kyseisen valtion kansalaiseen tai kun rikoksenteijä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on kyseisen valtion alueella.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto on osa niiden normaalia toimintaa. Artikla ei siis aiheuta uusia velvoitteita vaan ainoastaan velvoittaa noudattamaan jo olemassa olevaa kansallista tietojen luovuttamista koskevaa lainsäädäntöä, jonka puitteissa viranomaiset voivat harjoittaa tietojenvaihtoa. Esimerkiksi poliisin osalta poliisilain 1 luvun 1 §:ssä säädetään, että poliisi huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Saman lain 5 a luvun 54 §:ssä säädetään yhteistyöstä sotilastiedusteluviranomaisen kanssa, 55 §:ssä yhteistyöstä muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa ja 57 §:ssä kansainvälisestä yhteistyöstä. Kyseiset lainkohdat sisältävät säännöksiä myös tietojen luovuttamisesta. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

19 artikla. Artiklan mukaan jokainen osapuoli ilmoittaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön neuvostolle niin pian kuin mahdollista kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot, jotka koskevat: a) rikoksen olosuhteita tai b) toimenpiteitä, joihin on ryhdytty 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti lennon ollessa myöhästynyt tai keskeytynyt jonkin sopimuksessa tarkoitettujen rikosten johdosta ja joilla on pyritty helpottamaan matkustajien ja miehistön matkan jatkamista ja palauttamaan ilma-alus ja sen rahti viipymättä niiden laillisille haltijoille. Artiklan c kohdan mukaan osapuoli ilmoittaa myös tiedot, jotka koskevat toimenpiteitä, joihin on ryhdytty rikoksenteijään tai rikoksesta epäiltyyn nähden, ja erityisesti rikoksen johdosta luovuttamista koskevien tai muiden oikeudellisten menettelyjen tuloksia.

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) on ICAO:lle ilmoitettu toimivaltainen ilmailuviranomainen ilmailulain (864/2014) 3 §:n 2 ja 3 momentin sekä Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain (935/2018) 2 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan. Liikenne- ja viestintävirasto toimittaisi ICAO:lle haltuunsa saamat artiklan mukaiset tiedot. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

20 artikla. Yleissopimuksen 20 artiklassa määrätään osapuolten välisistä erimielisyyksistä liittyen sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan kahden tai useamman osapuolen välinen riita, jota ei voida selvittää neuvotteluteitse, saatetaan ratkaistavaksi välimiesmenettelyyn, jos jokin osapuoli sitä pyytää. Elleivät osapuolet kuuden kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevasta pyynnöstä ole päässeet sopimukseen välimiesmenettelyn järjestämisestä, mikä tahansa näistä osapuolista voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä siitä tuomioistuimen perussäännön mukaisen pyynnön.

Artiklan 2 kohdan mukaan jokainen valtio voi yleissopimuksen allekirjoittamisen, ratifioimisen, hyväksymisen taikka yleissopimukseen liittymisen yhteydessä ilmoittaa, ettei se katso edellisen kohdan sitovan itseään. Edellinen kohta ei sido muita osapuolia siihen osapuoleen nähden, joka on tehnyt kuvatun varauman. Artiklan 3 kohdan mukaisesti jokainen osapuoli, joka on tehnyt edellisen kohdan mukaisen varauman, voi milloin tahansa peruuttaa tämän varauman tallettajalle osoitetulla ilmoituksella.

Suomen ei ole tarkoitus tehdä artiklan 2 kohdan mukaista varaumaa. Välimiesmenettely voi olla Haagin pysyvän välitystuomioistuimen puitteissa tapahtuvaa välimiesmenettelyä (SopS 11/1924) tai muuta välimiesmenettelyä, jos osapuolena olevat valtiot asiasta niin sopivat. Kansainvälisen tuomioistuimen toimivalta määrittyy sen perussäännön (SopS 1/1956) mukaisesti. Suomi on 25.6.1958 antanut perussäännön 36 artiklan 2 kohdan mukaisen selityksen, jonka mukaan Suomi tunnustaa Kansainvälisen tuomioistuimen tuomiovallan itseään koskevissa riita-asioissa. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

21–25 artiklat. Yleissopimuksen 21-25 artiklat sisältävät valtiosopimuksille tavanomaiset loppumääräykset. Yleissopimuksen 21 artiklassa määrätään sopimuksen allekirjoittamisesta (1 kohta), ratifioimisesta ja hyväksymisestä (2 kohta) sekä sopimukseen liittymisestä (3 kohta). Suomen on tarkoitus liittyä sopimukseen kyseisen 3 kohdan mukaisesti.

Lisäksi 21 artiklan 4 kohdassa määrätään, että sopimukseen sitoutuessaan jokainen osapuoli a) ilmoittaa tallettajalle tuomiovallasta, joka sillä on kansallisen lainsäädäntönsä nojalla 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, ja ilmoittaa välittömästi tallettajalle mahdollisista muutoksista; ja b) voi antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa 1 artiklan 4 kohdan d alakohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella. Kyseisten määräysten osalta viitataan edellä niiden yhteydessä esitettyihin perusteluihin. Näin ollen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi annettavaksi yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan Suomi ulottaa tuomiovaltansa yleissopimuksen 8 artiklan 2 kohdan nojalla tapauksiin, joissa rikos kohdistuu Suomen kansalaiseen sekä tapauksiin, joissa rikoksentekijä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on Suomen alueella. Lisäksi esitetään, että eduskunta hyväksyisi annettavaksi yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitetun selityksen, jonka mukaan Suomi soveltaa 1 artiklan 4 kohdan d alakohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella.

Yleissopimuksen 22 artiklassa määrätään sopimuksen voimaantulosta ja 23 artiklassa sopimuksen irtisanomisesta. 24 artiklan mukaan yleissopimuksen osapuolten välillä tälle yleissopimukselle annetaan etusija seuraaviin asiakirjoihin nähden:

a) siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskeva yleissopimus, allekirjoitettu Montrealissa 23.9.1971; ja

b) kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivalta-tekosten ehkäisemistä koskeva lisäpöytäkirja Montrealissa 23.9.1971 tehtyyn siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, allekirjoitettu Montrealissa 24.2.1988.

Suomi on liittynyt a kohdassa tarkoitettuun yleissopimukseen sekä sitä täydentävään, b kohdassa tarkoitettuun pöytäkirjaan (SopS 43/1998). Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Yleissopimuksen 25 artikla sisältää tavanomaisen määräyksen tallettajan (ICAO:n pääsihteeri) velvollisuudesta toimittaa sopimuksen osapuolille tietoja sopimuksesta.

6.2 Pekingin pöytäkirja

I artikla. Pöytäkirjan I artiklan mukaan pöytäkirjalla täydennetään Haagissa 16.12.1970 tehtyä yleissopimusta ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä.

II artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 1 artikla rikoksista, jotka osapuolten on säädettävä rangaistaviksi.

Uuden 1 artiklan 1 kappale vastaa pitkälti Pekingin yleissopimuksen 1 artiklaa. Kysymys on teoista, joilla liikenteessä oleva ilma-alus laittomasti ja tahallisesti otetaan haltuun tai hallintaan väkivallalla tai sillä uhkaamisella, pakottamalla tai joillakin teknologisilla keinoilla.

Rikoslain 34 luvun 11 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti tällaisissa tapauksissa on kysymys kaappauksesta, jos teosta aiheutuu vaaraa lentoturvallisuudelle. Pykälän 3 momentissa todetaan, että jos mainitussa kohdassa tarkoitettu kaappaus on aiheuttanut vain vähäistä vaaraa lentoturvallisuudelle ja rikos, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen taikka muun teossa käytetyn oikeudettoman keinon laatu tai muut tekoon liittyvät seikat, on myös kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteikijää ei tuomita kaappauksesta, vaan niistä muista rikoksista, jotka teko käsittää. Tällaisina rikoksina kysymykseen tulevat lähinnä rikoslain 21 luvussa rangaistaviksi säädetyt henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, erityisesti pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely (5 ja 6 §), sekä laitton uhkaus ja pakottaminen (rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §).

Uuden 1 artiklan 2 kappaleen mukaan rangaistavaa tulee olla se, että uhataan tehdä 1 kappaleessa tarkoitettu rikos tai että laittomasti ja tahallisesti aiheutetaan se, että henkilö vastaanottaa sellaisen uhkauksen. Lisäedellytyksenä on, että olosuhteiden perusteella uhkan tulee olla uskottava.

Vastaavanlainen määräys on Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohdassa. Sen vuoksi voidaan viitata siihen, mitä on edellä todettu mainitun kohdan perusteluissa. Merkityksellinen on erityisesti rikoslain 25 luvun 7 § (laitton uhkaus), mutta uhkaustyyppisenä tekona on aihetta kiinnittää huomiota myös rikoslain 34 luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn perättömään vaarailmoitukseen. Johtopäätökset ovat myös samoja kuin yleissopimuksen kohdan yhteydessä.

Uuden 1 artiklan 3 kappaleen a kohdan mukaan 1 kappaleessa tarkoitettujen rikosten yrityksen tulee olla rangaistavia. Rikoslain 34 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaappauksen yritys on rangaistava. Pykälän 3 momentin mukaisesti tiettyjen edellytysten vallitessa tekijä tuomitaan kaappauksen asemesta niistä muista rikoksista, jotka teko käsittää. Niistä esimerkiksi pahoinpitelyn ja törkeän pahoinpitelyn yritykset ovat rangaistavia rikoslain 21 luvun 5 §:n 2 momentin ja 6 §:n 2 momentin nojalla. Sen sijaan laitton uhkauksen ja pakottamisen yritykset eivät ole rangaistavia. Tätä vajetta voidaan kuitenkin pitää vähäisenä, koska käytännössä 1 kappaleessa tarkoitettujen tekojen voi olettaa tulevan rangaistaviksi nimenomaan kaappauksena sen takia, että molemmat 3 momentissa säädetyt edellytykset (vähäinen vaara lentoturvallisuudelle ja rikos kokonaisuutena arvostellen vähäinen) eivät täyty.

Uuden 1 artiklan 3 kappaleen b kohdan mukaan rangaistavaa tulee olla uuden 1 artiklan 1 ja 2 kappaleen sekä 3 kappaleen a kohdan mukaisten rikosten järjestäminen tai johtaminen. Kuten edellä on Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan b alakohdan yhteydessä todettu, tällaiset järjestämiseen liittyvät teot ovat rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaista yllytystä tai 6 §:n mukaista avunantoa.

Uuden 1 artiklan 3 kappaleen c kohta edellyttää, että osallistuminen rikoskumppanina uuden 1 artiklan 1 tai 2 kappaleen tai 3 kappaleen a kohdan mukaisiin rikoksiin on rangaistavaa. Tältä osin voidaan viitata Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan yhteydessä todettuun. Rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaan, jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen, rangaistaan kutakin rikoksen tekijänä. Viitatus 3 kappaleen a kohdan osalta riittävää on se, että kutakin rikokseen syyllistynyttä rangaistaan rikoksen yrityksestä rikoslain 5 luvun 6 §:n nojalla.

Uuden 1 artiklan 3 kappaleen d kohdan mukaan rangaistavaa tulee olla se, että tekijä laittomasti ja tahallisesti avustaa toista henkilöä välttämään tutkinnan, syytteen tai rangaistuksen tietäen, että henkilö on tehnyt uuden 1 artiklan 1 tai 2 kappaleen taikka 3 kappaleen a–c kohdassa tarkoitetun rikoksen taikka että henkilö on etsintäkuulutettu rikossyytteeseen asettamiseksi tai on tuomittu sellaisesta rikoksesta. Vastaavanlainen velvoite on edellä käsitellyssä Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan d alakohdassa. Rikoslain 15 luvun 11 §:ssä säädetään rangaistavaksi rikosentekijän suojeleminen sekä 16 luvun 15 ja 16 §:ssä vangin laitton vapauttaminen ja vangin karkaaminen. Avunanto vangin karkaamiseen on rangaistavaa rikoslain 5 luvun 6 §:n nojalla. Rikoslain 15 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan rikosentekijän suojelemisesta ei rangaista rikokseen osallista eikä rikosentekijään tiettyssä suhteessa olevaa henkilöä. Pöytäkirja kuitenkin mahdollistaa sen, että 3 kappaleen d kohdan soveltamisen osalta annetaan selitys, jonka mukaan osapuoli soveltaa kohtaa ottaen huomioon sen rikosoikeuden periaatteisiin perustuvan perhettä koskevan poikkeuksen (ks. jäljempänä XXII artiklan b alakohdan perustelut). Toisin kuin Pekingin yleissopimuksessa, pöytäkirjan kohdan osalta ei ole rikoslain 15 luvun 11 §:n 2 momentista aiheutuvia rikoksen vakavuustasoon liittyviä ongelmia, koska kaikki kysymykseen tulevat rikokset ovat sellaisia, että niistä on säädetty kuuden kuukauden vankeusrangaistusta ankarampi rangaistus.

Uuden 1 artiklan 4 kappale velvoittaa – Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 5 kohtaa vastaavalla tavalla – säättämään rangaistavaksi joko sopimisen artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen rikosten tekemisestä (a) tai myötävaikuttamisen ryhmän toimintaan niiden tekemiseksi (b). Myöskään tässä tapauksessa ei saa edellyttää, että sopimisen kohteena oleva rikos tai edistettävä rikos taikka sen rangaistava yritys tosiasiallisesti tehdään. On mahdollista tulkita 4 kappaleen b kohdan mahdollistavan sen, että valitaan vain toinen sen mukaisista edistämisteoista (i tai ii). Edellä todetun mukaisesti 1 kappaleen mukaisissa teoissa on kysymys lähinnä kaappauksesta, joissakin kokonaisuutena arvostellen vähäisissä teoissa pahoinpitelyrikoksesta, laittomasta uhkauksesta tai pakottamisesta. Uuden 1 artiklan 2 kappaleen mukaisia tekoja ovat laitton uhkaus ja perätön vaarailmoitus.

Uuden 1 artiklan 4 kappaleen a kohdan osalta kysymys on salahanke- tai valmistelutyypisistä rikoksesta, vastaavasti kuin Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 5 kohdassa. Rikoslaisissa ei ole tähän kohtaan soveltuvaa erillistä salahankesäännöstä. Koska Haagin yleissopimus on luonteeltaan terroristismin vastaiseksi sopimukseksi luonnehdittava ja sopimuksessa tarkoitetut teot ovat usein terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä, merkityksellinen on myös tässä tapauksessa rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Se kattaa sopimisen luvun 1 §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä. Viimeksi mainitun pykälän mukaan terroristisessa tarkoituksessa voidaan tehdä esimerkiksi laitton uhkaus, perätön vaarailmoitus, törkeä pahoinpitely ja kaappaus. Pahoinpitely ja pakottaminen eivät kuulu rikoksiin, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa ja joiden tekemistä varten voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen valmistelu, mutta tätä vajetta voidaan pitää vähäisenä, koska uuden 1 artiklan 1 kappaleen mukaisissa rikoksissa ei juurikaan voi olla kysymys vähäisemmistä rikoksista kuin kaappauksesta.

Uuden 1 artiklan 4 kappaleen a kohtaa koskien on vielä huomattava, että sen mukaisesti kansallisen lain sitä vaatiessa voidaan edellyttää, että yksi osallistujista tekee teon, jolla edistetään sopimuksen toteutumista. Tässäkin kohta jättää avoimeksi ja osapuolten harkintaan sen, mitä edistävällä teolla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Näin ollen huomioon otettavaksi voi tulla Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 5 kohdan tavoin rikoslain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukainen rikoksen yritys, vaikka uuden 1 artiklan 4 kappaleen alku lähtökohtaisesti sulkee yrityksen edellyttämisen pois. Tällaisessa tilanteessa rikoksen tekemisestä sopineet, mutta yritystekoon osallistumattomat henkilöt voivat syyllistyä yllytykseen tai rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaiseen avunantoon sillä perusteella, että yritykseen syyllistynyt on taivutettu siihen taikka että häntä

on ennen yritystä neuvoin tai muilla tavoin autettu sen tekemisessä. Kaikkien uuden 1 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen rikosten yritys ei ole rangaistava, mutta yritykseen liittyvä sääntely tässä kohdin joka tapauksessa täydentää rikoslain 34 a luvun 2 §:n sääntelyä.

Uuden 1 artiklan 4 kappaleen b kohta koskee rikollisryhmän toiminnassa tehtäviä rikoksia. Edellä on jo Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 5 kohdan yhteydessä käsitelty rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädettyä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista. Tässäkään tapauksessa rikoslain säännös ei täytä kriminalisointivelvoitteita kummankaan alakohdan mukaisen vaihtoehdon osalta. Rangaistavaa on järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisena muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta se, että ryhmä toimii tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Koska 1 artiklan 1 kappaleen mukaiset rikokset ovat pääosin kaappauksia, joista säädetty ankarin rangaistus on kymmenen vuotta vankeutta, mainittavaa poikkeamaa ei ole. Uuden 1 artiklan 2 kappaleen rikosten osalta enimmäisrangaistusvaatimus ei täyty, koska laittoman uhkauksen enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta ja perättömän vaarailmoituksen enimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta. Lisäksi rikoslain 17 luvun 1 a §:n mukaan rikollisryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuus edellyttää, että ryhmän tavoitteena oleva rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Toisen tekemän rikoksen edistäminen on mahdollista katsoa rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaiseksi avunannoksi, mutta senkin rangaistavuus edellyttää, että edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Uuden 1 artiklan 4 kappaleen täytäntöönpano perustuukin a kohdan mukaiseen vaihtoehtoon ja niin, että eräistä edellä todetuista vajeista huolimatta lainsäädäntömuutoksia ei ole tarpeen tehdä.

III artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 2 artikla kuulumaan seuraavasti: ”Jokainen osapuoli sitoutuu säätämään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista ankarat rangaistukset.” Artiklan aiempi sanamuoto on ”Jokainen sopimusvaltio sitoutuu säätämään rikoksesta ankarat rangaistukset.” Merkittävää muutosta ei siis aiheudu.

Kaappauksesta tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta, laittomasta uhkauksesta tuomitaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja perättömästä vaarailmoituksesta sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Edellä 1 artiklan 1 kappaleeseen kaappauksen lisäksi liitetyistä muista rikoksista tuomitaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta (pahoinpitely ja pakottaminen) ja vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kymmenen vuotta (törkeä pahoinpitely).

Rikoskumppanin, yllyttäjän, avunantajan ja rikoksen yritykseen syyllistyneen teon rangaistavuuden osalta viitataan siihen, mitä on edellä todettu Pekingin yleissopimuksen 3 artiklan yhteydessä. Tässäkin tapauksessa artikla jättää joustovaraa. Kysymyksessä olevista rikoksista on säädetty niiden yleistä vakavuutta eli vaarallisuutta ja vahingollisuutta vastaavat rangaistusasteikot. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

IV artikla. Artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen uusi 2 a artikla.

Uuden 2 a artiklan 1 kappaleen mukaan osapuoli voi kansallisten oikeusperiaatteidensa mukaisesti perustaa oikeushenkilön vastuun koskemaan tilanteita, joissa oikeushenkilön johtamisesta ja valvonnasta vastaava henkilö on tehnyt 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten. Vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista. 2 a artiklan 2 kappaleen mukaisesti oikeushenkilön vastuu ei vaikuta rikosentekijöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Uuden 2 a artiklan 3 kappaleessa todetaan, että jos osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen oikeushenkilön vastuuseen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, se pyrkii var-

mistamaan, että sovellettavat rikosoikeudelliset, siviilioikeudelliset tai hallinnolliset seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näihin seuraamuksiin voi sisältyä rahallisia seuraamuksia.

Vastaava kohta on Pekingin yleissopimuksen 4 artiklassa, jonka perustelujen yhteydessä todettu pätee pääosin tässäkin. Tämäkään artikla ei edellytä oikeushenkilön vastuun perustamista eikä näin ollen edellytä lainsäädännön muuttamista tai muitakaan toimenpiteitä pöytäkirjaan sitoutumisen yhteydessä. Pekingin yleissopimuksen 4 artiklan yhteydessä todettua täydentäen voidaan todeta se, että pöytäkirjalla muutetun Haagin yleissopimuksen 1 artiklan mukaisista rikoksista oikeushenkilön rangaistusvastuu liittyy Suomessa vain laittomaan uhkaukseen tietyin rikoslain 25 luvun 10 §:n 2 momentissa säädetyin lisäedellytyksin.

V artikla. Artiklan mukaan Haagin yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappale korvataan uudella 3 artiklan 1 kappaleella. Sen mukaan yleissopimusta sovellettaessa ilma-aluksen katsotaan olevan liikenteessä siitä hetkestä lähtien, jolloin kenttähenkilöstö tai miehistö alkaa valmistella sitä tiettyä lentoa varten, siihen saakka, kun kaksikymmentäneljä tuntia on kulunut sen mistä tahansa laskusta. Pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta. Kyseisen määräyksen aiemman sanamuodon mukaan ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen astumisen jälkeen kaikki aluksen ulko-ovet on suljettu siihen saakka, kunnes jokin näistä ovista on avattu ilma-aluksesta poistumista varten. Pakkolaskutilannetta koskeva määritelmä pysyy ennallaan.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimuksen englanninkielisen tekstin 3 artiklan 3 kappaleessa korvataan sana ”*registration*” sanalla ”*registry*”. Suomenkieliseen versioon vastaavaa muutosta ei tehdä, joten kohdalla ei ole merkitystä suomenkielisen sopimustekstin kannalta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan yleissopimuksen 3 artiklan 4 kappaleessa sanat ”jotka on mainittu” korvataan sanoilla ”joita tarkoitetaan”.

Artiklan 4 kappaleen mukaan yleissopimuksen 3 artiklan 5 kappale korvataan seuraavalla: ”5. Tämän artiklan 3 ja 4 kappaleen estämättä sovelletaan 6, 7, 7 a, 8, 8 a, 8 b ja 10 artiklaa riippumatta ilma-aluksen lentoonlähdepaikasta tai tosiasiallisesta laskupaikasta, jos rikosentekijä tai rikoksesta epäilty tavataan muun valtion kuin ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueelta.” Muutoksella lisätään pöytäkirjalla lisätyt 7 a, 8 a ja 8 b artikkelit sopimustekstiin.

Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

VI artikla. Artiklalla lisätään Haagin yleissopimuksen 3 a artiklaksi määräys, jossa määritellään sopimuksen suhde muuhun kansainväliseen oikeuteen. Sen 1 kappaleen mukaan yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita valtioilla ja yksityishenkilöillä on kansainvälisen oikeuden perusteella, erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden päämäärien ja periaatteiden perusteella.

3 a artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimus ei koske kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntelemää asevoimien toimintaa aseellisen selkkauksen aikana näiden käsitteiden kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä, eikä valtion asevoimien toimintaa niiden hoitaessa virallisia tehtäviään siltä osin kuin sitä sääntelevät muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

3 a artiklan 3 kappaleen mukaisesti artiklan 2 kappaleen määräysten ei saa tulkita sallivan tai laillistavan muutoin laittomia tekoja tai estävän syytteiden nostamisen muiden lakien nojalla.

Artikla vastaa Pekingin yleissopimuksen 6 artiklaa, joten tässä kohtaa viitataan sen yhteydessä todettuun. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

VII artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 4 artikla osapuolten rikosoikeudellisesta tuomiovallasta.

Uuden 4 artiklan 1 kappaleen mukaan jokainen osapuoli ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin nähden ja muihin sellaisiin väkivallantekoihin, jotka rikoksesta epäilty on kohdistanut matkustajiin tai miehistöön rikosten yhteydessä, seuraavissa tapauksissa:

- a) kun rikos on tehty kyseisen valtion alueella;
- b) kun rikos on kohdistunut kyseisessä valtiossa rekisteröityyn ilma-alukseen tai tehty tällaisessa ilma-aluksessa;
- c) kun ilma-alus, jossa rikos on tehty, laskeutuu kyseisen valtion alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa;
- d) kun ilma-alus, jota kohtaan tai jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikka.
- e) kun rikoksenteijä on kyseisen valtion kansalainen.

Uuden 4 artiklan 1 kappale vastaa lähes täysin Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohtaa. Viimeksi mainitusta poiketen määräys koskee 1 artiklan mukaisten rikosten lisäksi mitä tahansa niihin rikoksiin liittyvää väkivallantekoa, jonka rikoksesta epäilty on kohdistanut matkustajia tai miehistöä kohtaan. Näiltä osin kysymys on lähinnä pahoinpitelyrikoksista tai muista rikoslain 21 luvussa rangaistaviksi säädettyistä henkeen tai terveyteen kohdistuvista rikoksista. Toimivaltaperusteiden samanlaisuuden vuoksi pätee se, mitä edellä on todettu Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan yhteydessä.

Uuden 4 artiklan 1 kappaleen c ja d kohdan osalta myös tässä tapauksessa laskeutumisvaltiota ja operaattorivaltiota koskevat toimivaltaperusteet edellyttävät lainsäädännön muuttamista. Siihen liittyviä eri vaihtoehtoja ja niihin liittyviä kysymyksiä on käsitelty edellä Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan yhteydessä.

Uuden 4 artiklan 2 kappaleen mukaan jokainen osapuoli voi ulottaa tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin myös seuraavissa tapauksissa:

- a) kun rikos kohdistuu kyseisen valtion kansalaiseen;
- b) kun rikoksenteijä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on kyseisen valtion alueella.

Kappaleen osalta voidaan viitata edellä Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 2 kohdan yhteydessä todettuun sekä XXII artiklan perusteluihin, joita selostetaan jäljempänä.

Uuden 4 artiklan 3 kappaleen mukaisesti jokainen osapuoli ryhtyy myös tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin niissä tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty oleskelee sen alueella eikä tämä osapuoli luovuta tätä henkilöä rikoksen johdosta Haagin yleissopimuksen 8 artiklan mukaisesti millekään niistä osapuolista, jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa kyseisiin rikoksiin tämän artiklan soveltuvien kappaleiden mukaisesti. Kohdan osalta voidaan viitata edellä Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 3 kohdan yhteydessä todettuun.

Uuden 4 artiklan 4 kappaleen mukaisesti yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti. Määräys vastaa Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 4 kohtaa, joten tässä kohtaa viitataan edellä sen yhteydessä todettuun.

VIII artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 5 artikla. Uuden 5 artiklan mukaan ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilmakuljetusta harjoittavia organisaatioita tai kansainvälisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä ilma-aluksia, määräävät tarkoituksenmukaisella tavalla keskuudestaan jokaista ilma-alusta varten valtion, joka käyttää tuomiovaltaa ja jolla on tässä yleissopimuksessa tarkoitettut rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoittavat tästä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen tiedoksi kaikille tämän yleissopimuksen osapuolille.

Määräyksen sisältö ei käytännössä muutu, vaan muutokset ovat lähinnä sana- ja lausemuodoissa. Uusi artikla on samansisältöinen kuin Pekingin yleissopimuksen 15 artikla, joten tässä kohtaa viitataan edellä sen yhteydessä todettuun.

IX artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 6 artiklan 4 kappale. Uuden 6 artiklan 4 kappaleen mukaan, kun osapuoli on 6 artiklan mukaisesti ottanut henkilön säilöön, se ilmoittaa välittömästi niille osapuolille, jotka ovat ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa 4 artiklan 1 kappaleen mukaisesti sekä ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa ja ilmoittaneet asiasta tallettajalle 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, ja jos osapuoli katsoo aiheelliseksi, muulle asiaan osalliselle valtiolle tällaisen henkilön säilöön otosta ja niistä seikoista, jotka oikeuttavat siihen. Osapuoli, joka suorittaa 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua valmistavan tutkinnan, ilmoittaa mainituille osapuolille viipymättä tutkinnan tuloksista ja siitä, aikooko se käyttää tuomiovaltaansa.

Vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 9 artiklassa, joten tässä viitataan edellä sen kohdalla todettuun.

Korvattavan 6 artiklan 4 kappaleen mukaan, kun valtio on tämän artiklan mukaisesti ottanut säilöön henkilön, sen tulee viipymättä ilmoittaa säilöön otosta samoin kuin niistä seikoista, jotka sen oikeuttavat, ilma-aluksen rekisteröintivaltiolle, 4 artiklan 1 kappaleen c kohdassa mainitulle valtiolle (kun rikos on tehty ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman miehistöä henkilölle, jolla siinä valtiossa on pääasiallinen toimipaikkansa tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikkansa), sille valtiolle, jonka kansalainen säilöön otettu on ja, jos se katsoo sen asianmukaiseksi, muille valtioille, joita asia koskee. Valtion, joka suorittaa tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua valmistavan tutkinnan, on ilmoitettava viipymättä mainituille valtioille tutkinnan tuloksista ja siitä, aikooko se käyttää tuomiovaltaansa.

Artiklan korvaaminen uudella tekstillä ei tuo merkittäviä muutoksia yleissopimuksen sisältöön. Korvattavassa artiklassa lueteltiin yksityiskohtaisemmin kaikki ne valtiot, joille tilanteessa tulisi ilmoittaa tehdyistä toimenpiteistä verrattuna uuteen tekstiin. Korvattavassa tekstissä mainittiin kuitenkin, että ilmoittaa tulisi myös muille kuin listatuille valtioille, jos se katsotaan asianmukaiseksi. Uudessa tekstissä pidetään edelleen mukana vaihtoehto ilmoittaa toimenpiteistä aiheelliseksi katsotuille valtioille. Näin ollen sisällöllistä muutosta ei tapahdu ja ilmoittaminen

tehdään edelleen kaikille aiheellisiksi katsotuille valtioille. Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdan kohdalla todetuin tavoin artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

X artikla. Artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen uusi 7 a artikla. Sen mukaan henkilölle, joka on yleissopimuksen nojalla säilöön otettuna taikka muiden toimenpiteiden tai oikeudellisten menettelyjen kohteena, taataan oikeudenmukainen kohtelu, mukaan lukien oikeus nauttia kaikkia niitä oikeuksia ja takuita, jotka koskevat häntä sen valtion lain mukaan, jonka alueella hän oleskelee, sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden määräysten mukaan, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus. Vastaava määräys sisältyy myös Pekingin yleissopimuksen 11 artiklaan, joten tässä yhteydessä viitataan edellä 11 artiklan perusteluissa esitettyihin huomioihin.

XI artikla. Artiklalla tehdään Haagin yleissopimuksen 8 artiklaan teknisluontoisia muutoksia. Artikla sisältää samat rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen liittyvät määräykset kuin Pekingin yleissopimuksen 12 artikla, minkä vuoksi voidaan viitata mainitun artiklan yhteydessä todettuun.

Artiklan määräysten sisältö pysyy muuten ennallaan, mutta artiklaan lisätään uusi 5 kappale, jolla tarkennetaan 1 artiklan 4 kappaleen a ja b kohdassa tarkoitettujen rikosten olevan samantyyppisiä sopimuksen osapuolten välisissä luovutuksissa rikosten johdosta. Muutokset eivät edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

XII artikla. Artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen uusi 8 a artikla. Se asettaa velvoitteen olla pitämättä mitään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista poliittisina rikoksina, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikuttimista tehtynä rikoksena, kun päätetään luovuttamisesta rikoksen johdosta tai keskinäisestä oikeusavusta. Siten tällaiseen rikokseen perustuvaa luovuttamista tai keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä ei saa evätä pelkästään sillä perusteella, että se koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista vaikuttimista tehtyä rikosta. Vastaava määräys sisältyy Pekingin yleissopimuksen 13 artiklaan, joten tässä viitataan sen yhteydessä lausuttuun. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XIII artikla. Artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen 8 b artikla. Sen mukaan yleissopimuksen määräysten ei tulkitta velvoittavan luovuttamaan rikoksen johdosta tai antamaan keskinäistä oikeusapua, jos 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin perustuvan luovutuspyynnön tai tällaisiin rikoksiin liittyvää keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön saaneella osapuolella on perusteltua syytä epäillä, että pyynnön esittämisen tarkoituksena on saattaa henkilö syytettäväksi tai rangaistavaksi rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolensa perusteella, taikka että pyynnön noudattaminen heikentäisi tämän henkilön asemaa jostakin mainitusta syystä. Vastaava säännös sisältyy Pekingin yleissopimuksen 14 artiklaan, joten tässä viitataan sen yhteydessä todettuun.

XIV artikla. Artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappale kuulumaan seuraavasti: ”Kun jokin 1 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu teko on tehty tai on tapahtumaisillaan, osapuolet ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin palauttaakseen ilma-aluksen hallinnan sen lailliselle päällikölle tai säilyttääkseen ilma-aluksen päällikön hallinnassa.”

Kyseisen 9 artiklan 1 kappaleen aiemman sanamuodon mukaan, kun jokin 1 artiklan a kohdassa mainittu teko on tapahtunut tai on tapahtumaisillaan, sopimusvaltioiden on ryhdyttävä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin palauttaakseen ilma-aluksen valvonnan sen lailliselle päällikölle tai säilyttääkseen aluksen hänen valvonnassaan. Uuden määräyksen eroavaisuus aiempaan sanamuotoon verrattuna on kielellinen ja sitä tarkastellaan lähemmin XVII artiklan 2 kappaleen

yhteydessä. Toinen muutos koskee XVII artiklan 1 kappaleen määräystä sopimuksen osapuolista käytettävästä ilmaisusta, jota koskeva muutos on niin ikään kielellinen.

Kolmas muutos koskee vain pöytäkirjan suomennosta. Alkuperäisessä määräyksessä käytetään muotoa ”sopimusvaltioiden on ryhdyttävä toimenpiteisiin”. Uudessa taas on indikatiivimuoto ”osapuolet ryhtyvät”. Kysymys on siis verbin muotoon liittyvästä muutoksesta, joka johtuu ennen kaikkea uusien kansainvälisten sopimusten yhteydessä omaksuttuun tapaan käyttää verbistä imperatiivi- eli käskymuodon sijaan indikatiivia. Tällä ei kuitenkaan muuteta artiklan määrärauksen sisältöä.

Ilmailulain 56 §:n mukaan ilma-aluksen päälliköllä on ilma-aluksen ylin käskyvalta. Järjestyksen, turvallisuuden tai muun välttämättömän syyn vaatiessa päälliköllä on oikeus olla ottamatta ilma-alukseen ja pakottavista syistä poistaa siitä ennen lähtöä tai, jos ilma-alus on lennolla, ensimmäisessä sopivassa laskupaikassa miehistön jäsen, matkustaja tai tavara. Lain 60 §:n mukaan ilma-aluksen ollessa vaarassa tai matkustajien tai miehistön turvallisuuden muutoin vaatiessa, ilma-aluksen päälliköllä on oikeus ottaa kiinni tai tarkastaa henkilö taikka tarkastaa tai ottaa haltuunsa tavara järjestyksen palauttamiseksi tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi. Päällikkö saa kiinniottamisen, tarkastuksen tai haltuunoton toimittamiseksi käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon vaaran suuruus ja tilanne muutenkin. Nykyiset ilmailulain säännökset antavat ilma-aluksen päällikölle riittävät valtuudet ja keinot pitää ilma-alus hallinnassaan, joten artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XV artikla. Artiklalla korvataan yleissopimuksen 10 artiklan 1 kappale. Uuden 10 artiklan 1 kappaleen mukaan osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia sekä muita 4 artiklassa tarkoitettuja tekoja koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään.

Korvattavan 10 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden tulee antaa toisilleen mahdollisimman laajaa apua rikoksesta ja muista 4 artiklassa mainituista teoista johtuvissa rikosoikeudenkäynneissä. Kaikissa tapauksissa tulee soveltaa sen valtion, jolta apua pyydetään, lakia. Jälleen kysymys on edellä XIV artiklan kohdalla selostetusta verbin velvoittavuuteen liittyvästä muutoksesta.

Asiallisesti vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 17 artiklan 1 kohdassa, joten tässä kohtaa viitataan sen yhteydessä selostettuihin perusteluihin. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XVI artikla. Artiklalla lisätään yleissopimuksen 10 a artiklaksi määräys, jonka mukaan osapuoli, jolla on aihetta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsityksen mukaan ovat 4 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettuja valtioita. Vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 18 artiklassa, joten tässä kohtaa viitataan sen yhteydessä selostettuun. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XVII artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan Haagin yleissopimuksessa kaikki viittaukset ”sopimusvaltioon” ja ”sopimusvaltioihin” (esimerkiksi engl. *Contracting State*) korvataan viittauksilla ”osapuoleen” ja ”osapuoliin” (*State Party*).

Artiklan 2 kappaleeseen on otettu hakasulkeisiin teksti: [Englanninkielisen tekstin muutos, jolla ei ole suomeksi kohdetta.] Englanninkielisessä sopimustekstissä vastaavassa kohdassa on

määräys: ”*All references in the Convention to “him” and “his” shall be replaced by “that person” and “that person’s” respectively.*” Muutettavassa yleissopimuksessa viitataan esimerkiksi päällikköön miespuoliseen henkilöön viittaavalla pronomiinilla, mutta pöytäkirjassa korvaavana ilmaisuna käytetään substantiivia ”henkilö”, jotta kielissä, joissa on erikseen hän-pronominin miehelle ja naiselle (esimerkiksi englannissa he ja she), ei tällaista sukupuoleen viittaavaa sävyä olisi. Suomen kielessä, jossa on vain yksi hän-pronominin, ei muutoksella ole merkitystä. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XVIII–XXI ja XXIII–XXV artikla. Artiklat sisältävät tavanomaisia valtiosopimuksen loppumääräyksiä. Artikloissa määrätään sopimuksen kieliversioiden yhdenmukaisesta todistusvoimaisuudesta (XVIII artikla), yleissopimuksen ja pöytäkirjan tulkitsemisesta yhtenä asiakirjana josta käytetään nimitystä Haagin yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla (XIX artikla), pöytäkirjan allekirjoittamisesta (XX artikla), ratifioimisesta, hyväksymisestä ja liittymisestä sekä pöytäkirjan tallettajasta (XXI artikla), voimaantulosta (XXIII artikla), irtisanomisesta (XXIV artikla) ja muista tavanomaisista loppumääräyksistä (XXV artikla). Artiklat eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia.

XXII artikla. Artiklan mukaan ratifioidessaan tai hyväksyessään pöytäkirjan tai liittyessään siihen jokainen osapuoli:

a) ilmoittaa tallettajalle tuomiovallasta, joka sillä on kansallisen lainsäädäntönsä nojalla Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, ja ilmoittaa välittömästi tallettajalle mahdollisista muutoksista; ja

b) voi antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 1 artiklan 3 kappaleen d kohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella.

Tässä yhteydessä viitataan edellä selostettuihin pöytäkirjan VII artiklan (eli Haagin yleissopimuksen 4 artiklan 3 kappaleen) ja II artiklan (eli Haagin yleissopimuksen 1 artiklan 2 kappaleen d kohdan) perusteluihin. Lisäksi määräys vastaa Pekingin yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohtaa, jonka perustelujen lisäksi on selostettu edellä. Näin ollen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi annettavaksi pöytäkirjan XXII artiklan 1 kappaleen a kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan Suomi ulottaa tuomiovaltansa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti tapauksiin, joissa rikos kohdistuu Suomen kansalaiseen, sekä tapauksiin, joissa rikoksentehtyjä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on Suomen alueella. Lisäksi ehdotetaan, eduskunta hyväksyisi annettavaksi pöytäkirjan XXII artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetun selityksen, jonka mukaan Suomi soveltaa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 1 artiklan 3 kappaleen d kohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella.

6.3 Montrealin pöytäkirja

I artikla. Artiklassa määritellään Montrealin pöytäkirjalla muutettava sopimus. Pöytäkirjalla muutetaan Tokiossa 14.9.1963 tehtyä yleissopimusta rikoksista ja eräistä muista teoista ilmauksissa. Tokion yleissopimus on tullut Suomen osalta voimaan 1.7.1971. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

II artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohta. Uuden 1 artiklan 3 kohdan a alakohdassa määritellään ilma-aluksen lennon käsite yleissopimusta sovellettaessa. Sen mukaan ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen nousemisen jälkeen kaikki ilma-aluksen ulko-ovet suljetaan, siihen saakka, kun jokin näistä ovista avataan ilma-aluksesta poistumista varten. Pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta. Artiklan 3 kohdan b alakohdassa määrätään, että silloin, kun lentotoiminnan harjoittajan kotivaltio ei ole sama kuin ilma-aluksen rekisteröintivaltio, yleissopimuksen 4, 5 ja 13 artiklassa käytetyn termin ”rekisteröintivaltio” katsotaan viittaavan lentotoiminnan harjoittajan kotivaltioon.

Yleissopimuksen aiemman määritelmän mukaan ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä, jolloin ilma-aluksen moottorien tehoa lisätään ilmaannousua varten, siihen hetkeen asti, jolloin laskukiito päättyy. Muutoksella lennon määritelmää muutetaan siis siten, että lento kestää ajallisesti pidempään. Kun aikaisemman määritelmän mukaan lento alkoi moottoritien lisäämisestä ja päättyi laskukiidon loppuun, katsotaan jatkossa lennon alkamisen ja päättymisen kytkeytyvän koneen ovien sulkemiseen ja aukaisemiseen.

Pekingin yleissopimuksen 2 artikla sisältää Montrealin pöytäkirjaa vastaavan lennon määritelmän. Edellä Pekingin yleissopimuksen 2 artiklan yhteydessä on jo todettu, ettei ilmailulaissa (jolla Tokion yleissopimus on Suomessa pantu täytäntöön) ole lennon määritelmää. Tokion yleissopimus koskee häiriköintiä ilma-aluksissa ja asettaa minimivaatimukset kansalliselle lainsäädännölle. Sopimuksen lähtökohtana on, että häiriköintiin syyllistyneet henkilöt asetettaisiin rangaistusvastuuseen. Taustalla on ajatus siitä, että häiriköinnistä saadut rangaistukset toimivat häiriköintitapauksia ennaltaehkäisevinä. Ilmailulain 59 § koskee matkustajan velvollisuuksia lennolla. Sen mukaan matkustaja ei saa toiminnallaan vaarantaa lennon, sen miehistön tai matkustajien turvallisuutta. Matkustajan on noudatettava käskyjä, jotka miehistö antaa lennon turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseksi. Ilmailulain 59 § ei ota kantaa siihen, tapahtuuko mahdollinen kielletty toiminta korvattavan määritelmän mukaisesti vasta nousukiidon alkamisen ja laskukiidon päättymisen välillä vai uuden määritelmän mukaan ovien sulkemisen ja niiden avaamisen välillä. Ilmailulain säännöksen soveltamisalaa ei siis ole rajattu ilma-alukseen, joka on lennolla, kuten alkuperäisessä Tokion yleissopimuksessa on määritelty, eli ilmailulain säännöksen soveltamisala on alkuperäisen Tokion yleissopimuksen sisältämää lennon määritelmää laajempi. Nyt käsillä oleva Montrealin pöytäkirjan II artiklakaan ei velvoita säätämään lennon määritelmää kansalliseen lakiin, joten lainsäädäntömuutoksia ei tämän osalta vaadita.

III artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 2 artikla, jolla rajoitetaan yleissopimuksen soveltamisalaa. Ilman 2 artiklan määräystä Tokion yleissopimusta sovellettaisiin 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti kaikkiin rangaistaviin tekoihin. Uuden 2 artiklan mukaan minkään yleissopimuksen määräyksen ei kuitenkaan saa tulkita oikeuttavan tai velvoittavan mihinkään toimenpiteeseen sellaisten rikoslakien vastaisten rikosten johdosta, jotka ovat luonteeltaan poliittisia tai perustuvat syrjintään esimerkiksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, etnisen syntyperän, poliittisen mielipiteen tai sukupuolen perusteella, jollei ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuus sitä edellytä, sanotun vaikuttamatta 4 artiklan määräyksiin. Viitatus Tokion yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimusvaltio, joka ei ole ilma-aluksen rekisteröintivaltio, ei saa puuttua ilma-alukseen sen ollessa lennolla käyttäköseen rikosoikeudellista tuomiovaltaansa aluksessa tehdyn rikoksen johdosta, paitsi seuraavissa tapauksissa:

a) rikos vaikuttaa sellaisen valtion alueeseen;

b) rikoksen on tehnyt sellaisen valtion kansalainen tai siellä pysyvästi asuva henkilö taikka rikos on tehty tällaista henkilöä vastaan;

c) rikos kohdistuu sellaisen valtion turvallisuutta vastaan;

d) rikos käsittää rikkomuksen sellaisessa valtiossa voimassa olevia ilma-aluksen lentoa tai liikettä koskevia säännöksiä vastaan;

e) tuomiovallan käyttö on välttämätöntä jostakin monenkeskisestä kansainvälisestä sopimuksesta sellaiselle valtiolle johtuvien velvoitteiden noudattamisen turvaamiseksi.

Tokion yleissopimuksen 2 artiklan aiempi sanamuoto kuuluu seuraavasti: ”Lukuun ottamatta 4 artiklassa tarkoitettuja tapauksia minkään tämän yleissopimuksen määräyksen ei saa tulkita oikeuttavan tai velvoittavan ryhtymään mihinkään toimenpiteeseen rikosten johdosta, jotka ovat luonteeltaan poliittisia tai jotka perustuvat rodulliseen tai uskonnolliseen syrjintään, jollei ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuus edellytä tällaisia toimenpiteitä.” Tässä aikaisemmassa määräyksessä syrjintäperusteiksi on mainittu rotu ja uskonto, kun taas uudella määräyksellä laajennetaan kiellettyjen syrjintäperusteiden luetteloa koskemaan edellä mainittujen lisäksi myös kansallisuutta, etnistä syntyperää, poliittista mielipidettä ja sukupuolta. Uusi määräys myös ilmaisee luettelon olevan esimerkinomainen, joten muuhunkin syyhyn perustuva syrjintä voi olla katsottavissa Montrealin pöytäkirjan mukaisen 2 artiklan tarkoittamaksi kielletyksi syrjinnäksi.

Määräyksen uusi sanamuoto ei varsinaisesti tuo uusia velvoitteita, lähinnä se vain päivittää luonteeltaan poliittisten tai syrjintään perustuvien lakien vastaisia rikoksia jo ennestään koskevan artiklan sanamuotoa. Artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

IV artikla. Artiklalla korvataan rikosoikeudellisia tuomiovaltaperusteita koskeva Tokion yleissopimuksen 3 artikla.

Uuden 3 artiklan 1 kohdassa määritellään, millä valtiolla on oikeus käyttää tuomiovaltaa ilma-aluksessa tehtyihin rikoksiin ja muihin tekoihin. Kohdan mukaan oikeus käyttää tuomiovaltaa on ilma-aluksen rekisteröintivaltioilla. Kohta vastaa asiallisesti määräyksen aiempaa sanamuotoa.

Uuden 3 artiklan 1 a kohdassa määrätään, että valtiolla on myös oikeus käyttää tuomiovaltaa a) ilma-aluksen laskeutumisvaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos tai muu teko on tehty, laskeutuu sen alueelle teosta epäillyn ollessa yhä aluksessa ja b) lentotoiminnan harjoittajan kotivaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos tai muu teko on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa pääasiallinen toimipaikkansa tai sen puuttuessa vakituinen asuinpaikka.

Korvattavassa 3 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jokaisen sopimusvaltion on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat olla tarpeellisia, jotta se ilma-aluksen rekisteröintivaltiona voi käyttää tuomiovaltaa rikoksiin, jotka on tehty tässä valtiossa rekisteröidyssä ilma-aluksessa. Saman 3 artiklan 3 kohdassa todetaan, että yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaan.

Uusi 3 artikla poikkeaa sisällöltään ja rakenteeltaan edellä käsitellyistä Pekingin yleissopimuksen 8 artiklasta ja Pekingin pöytäkirjan VII artiklasta. Artiklan 1 kohdan mukaan ilma-aluksen rekisteröintivaltio on toimivaltainen aluksessa tehtyihin rikoksiin nähden. Artiklan 1 a kohdan

mukaan valtiolla on oikeus käyttää tuomiovaltaa myös ollessaan laskeutumisvaltio tai operaattorivaltio. Viimeksi mainittujen osalta kysymys on sellaisista toimivaltaperusteista, joiden osalta Pekingin yleissopimuksen 8 artikla ja Pekingin pöytäkirjan VII artikla velvoittavat osapuolia perustamaan toimivallan kyseisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten osalta, kun taas tämän artiklan 1 a kohta oikeuttaa perustamaan toimivallan sitomatta sitä tiettyihin rikoksiin. Kohdan perusteella toimivalta voidaan perustaa kaikkiin rikoslain vastaisiin rikoksiin, kun otetaan huomioon Tokion yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohta. Kohdan merkitys lienee siinä, että sen perusteella sopimusvaltio voidaan artiklassa myöhemmin velvoittaa perustamaan toimivaltaperuste tällaisia tilanteita koskien ja että laskeutumisvaltiona toimivalta voidaan perustaa yleisemmin sitomatta sitä 2 a kohdan lisäedellytyksiin.

Uuden 3 artiklan 2 kohta velvoittaa sopimusvaltion ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen ilma-aluksen rekisteröintivaltiona tuomiovaltansa sellaisiin rikoksiin, jotka on tehty tässä valtiossa rekisteröidyssä ilma-aluksessa. Tämän toimivaltaperusteen osalta voi viitata Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan yhteydessä todettuun. Kuten rikoslain 1 luvun 2 §:stä ilmenee, kaikki suomalaisessa ilma-aluksessa tehdyt rikokset eivät kuulu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan. Käytännössä pykälästä aiheutuvat Suomen rikosoikeuden soveltamisalan rajoitukset ovat erittäin vähämerkityksisiä eikä niiden ole katsottu aiheuttavan lainsäädännön muutostarpeita vastaavien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä.

Uuden 3 artiklan 2 a kohta velvoittaa jokaisen sopimusvaltion ryhtymään myös tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa ilma-aluksessa tehtyihin rikoksiin, joko ilma-aluksen laskeutumisvaltiona tai operaattorivaltiona. Kohta koskee Tokion yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella kaikkia ilma-aluksessa tehtyjä rikoslain vastaisia rikoksia. Tuomiovaltaa käytetään ilma-aluksen laskeutumisvaltiona, kun rikoksen tekopaikkana olleen ilma-aluksen edellinen lähtöpaikka tai seuraava suunniteltu laskeutumispaikka sijaitsee valtion alueella ja ilma-alus myöhemmin laskeutuu valtion alueelle epäillyn ollessa yhä aluksessa ja kun ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuus taikka hyvä järjestys ja kuri ilma-aluksessa ovat vaarassa. Tuomiovaltaa käytetään operaattorivaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos tai muu teko on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on siinä valtiossa pääasiallinen toimipaikkansa tai sen puuttuessa vakituinen asuinpaikkansa.

Verrattuna Pekingin yleissopimuksen ja Pekingin pöytäkirjan vastaaviin määräyksiin, Montrealin pöytäkirjan IV artiklalla Tokion yleissopimukseen lisätty 3 artiklan 2 a kohta edellyttää laskeutumisvaltioon liittyvän toimivallan perustamista tietyin lisäedellytyksin, jotka liittyvät matkan kulkuun sekä turvallisuuden, järjestyksen ja kurin vaarantumiseen aluksessa. Mainitun 3 artiklan 2 a kohdan a alakohdan i alakohta velvoittaa toimivallan perustamiseen laskeutumisvaltion asemaan perustuen, kun rikos on tehty sopimusvaltion alueelle laskeutuvassa ilma-aluksessa ja epäilty on yhä siinä ilma-aluksessa. Sellaisen toimivaltaperusteen käyttöön ottamiseen myös Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohta ja Pekingin pöytäkirjan VII artiklalla korvattavan Haagin yleissopimuksen 4 artiklan 1 kappaleen c kohta myös velvoittavat. Myös Montrealin pöytäkirjan määräykset uusista pakollisista toimivaltaperusteista edellyttävät rikoslain 1 luvun säännösten muuttamista. Muuttamiseen liittyviä eri vaihtoehtoja ja niihin liittyviä kysymyksiä on jo käsitelty Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan yhteydessä.

Uuden 3 artiklan 2 b kohdan mukaisesti valtion on tuomiovaltaa laskeutumisvaltiona käyttäessään otettava huomioon, onko kysymyksessä oleva teko rikos myös operaattorivaltiossa. Kohdan merkitys on epäselvä, koska se ei edellytä muita toimenpiteitä kuin ”huomioon ottamista” eikä näin ollen selvästi edellytä toimivaltaperusteen olemassaolon säätämistä lainsäädännössä riippuvaiseksi siitä, että teko on rangaistava myös operaattorivaltiossa. Näin ollen ei voida myöskään katsoa, että kohta edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia.

Uuden 3 artiklan 3 kohdan mukaan yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti.

V artikla. Artiklalla lisätään Tokion yleissopimuksen 3 a artiklaksi määräys tuomiovaltaisten sopimusvaltioiden välisestä toimenpiteiden koordinoimisesta. Jos tuomiovaltaa 3 artiklan nojalla käytävälle sopimusvaltiolle on ilmoitettu tai se on muulla tavoin saanut tietoonsa, että yksi tai useampi muu sopimusvaltio suorittaa tutkintaa, nostaa syytteen tai järjestää oikeudenkäynnin samojen rikosten tai muiden tekojen johdosta, kyseinen sopimusvaltio neuvottelee asiasta tarpeen mukaan näiden muiden sopimusvaltioiden kanssa toimenpiteiden yhteensovittamiseksi.

Artiklan velvoitteet eivät rajoita sopimusvaltiolle 13 artiklasta johtuvia velvoitteita. Tokion yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään sopimusvaltioiden oikeuksista ja velvollisuuksista muun muassa rikoksesta epäillyn vastaanottamisen ja luovuttamisen, pidättämisen ja esitutkinnan yhteydessä.

Sisällöltään vastaavan kaltainen määräys sisältyy myös Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohtaan ja Pekingin pöytäkirjan IX artiklaan. Määräysten samankaltaisuudesta johtuen viitataan aikaisemmin Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan yhteydessä todettuun.

VI artikla. Määräyksellä poistetaan Tokion yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohta, joka liittyy lennon määritelmään. Montrealin pöytäkirjan II artiklalla lennon määritelmä sisällytetään Tokion yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohtaan.

VII artikla. Artiklalla korvataan kokonaan Tokion yleissopimuksen 6 artikla, ja sen 2, 3 ja 4 kohtaan sisällytetään viittaukset lennolla mukana olevaan turvahenkilöön (*in-flight security officer, IFSO*, josta käytetään englanniksi myös ilmausta *sky marshal*).

Uuden 6 artiklan 1 kohdassa määrätään ilma-aluksen päällikön oikeudesta ryhtyä kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin, kiinniottaminen mukaan luettuna, jos ilma-aluksen päälliköllä on perusteltu syy uskoa, että joku henkilö on tehnyt tai on tekemäisillään yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen tai teon. Kohtuullisiksi katsottavien toimenpiteiden tulee olla välttämättömiä ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden taikka omaisuuden turvallisuuden suojelemiseksi taikka hyvän järjestyksen ja kurin ylläpitämiseksi ilma-aluksessa. Niin ikään toimenpiteisiin voi ryhtyä, jotta ilma-aluksen päällikkö voi luovuttaa henkilön toimivaltaiselle viranomaiselle tai poistaa hänet ilma-aluksesta yleissopimuksen III luvun määräysten mukaisesti. Uuden 6 artiklan 1 kohta vastaa sisällöllisesti yleissopimuksen 6 artiklan aiempaa sanamuotoa.

Uuden 6 artiklan 2 kohdassa määrätään ilma-aluksen päällikön oikeudesta vaatia apua muulta miehistön jäseneltä tai oikeuttaa tämä antamaan apua. Kohdan mukaan päällikkö voi myös pyytää tai oikeuttaa, mutta ei vaatia, lennolla mukana olevan turvahenkilön tai matkustajan antamaan apua sellaisen henkilön kiinniottamiseksi, jonka kiinniottoon päälliköllä on oikeus. Niin ikään jokaisella miehistön jäsenellä tai matkustajalla on myös oikeus ryhtyä kohtuullisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ilman tällaista valtuutusta, kun hänellä on perusteltu syy uskoa, että sellainen toimenpide on välittömästi välttämätön ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden taikka omaisuuden turvallisuuden suojelemiseksi.

Uuden 6 artiklan 3 kohta käsittelee turvahenkilöiden oikeutta oma-aloitteisesti puuttua tilanteeseen. Matkustajan oikeuteen verrattuna turvahenkilöltä edellytetään kuitenkin sitä, että hänellä pitää olla perusteltu syy uskoa, että toimenpiteet ovat välittömästi tarpeellisia ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden suojelemiseksi laittomalta häiritsevältä teolta ja, jos turvahenkilön toiminnan oikeutuksen perustava sopimus tai järjestely tämän sallii, vakavilta rikoksilta.

Uuden 6 artiklan 4 kohdan mukaan yleissopimuksen määräysten ei katsota muodostavan sopimusvaltiolle velvoitetta perustaa lennolla matkustavia turvahenkilöitä koskevaa ohjelmaa tai tehdä kahden- tai monenvälistä sopimusta tai järjestelyä, jolla se sallisi lennolla matkustavien ulkomaisten turvahenkilöiden toiminnan alueellaan.

Ilmailulain 58 §:n mukaan ilma-aluksen päällikkö ja miehistö ovat velvollisia huolehtimaan ilma-aluksesta sekä matkustajista ja tavaroista, joita ilma-aluksessa kuljetetaan. Jos ilma-alus joutuu hätään, päällikön ja miehistön on käytettävissä olevin keinoin suojeltava ilma-alusta ja siinä olevia henkilöitä ja tavaroita.

Saman lain 56 §:n mukaan järjestyksen, turvallisuuden tai muun välttämättömän syyn vaatiessa päälliköllä on oikeus olla ottamatta ilma-alukseen ja pakottavista syistä poistaa siitä ennen lähtöä tai, jos ilma-alus on lennolla, ensimmäisessä sopivassa laskupaikassa miehistön jäsen tai matkustaja.

Lain 60 § valtuuttaa ilma-aluksen päällikön ottamaan kiinni tai tarkastamaan henkilön taikka tarkastamaan tai ottamaan haltuun tavaran järjestyksen palauttamiseksi tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi, jos ilma-alus on vaarassa tai jos matkustajien tai miehistön turvallisuus sitä muutoin vaatii.

Päällikkö saa kiinniottamisen, tarkastuksen tai haltuunoton toimittamiseksi käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon vaaran suuruus ja tilanne muutenkin. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. Mainittuja keinoja saadaan käyttää enintään siihen asti, kunnes asia voidaan siirtää toimivaltaiselle viranomaiselle.

Tokion yleissopimuksen mukainen matkustajahäiriköinnin kieltö on säädettyinä voimassa olevan ilmailulain 59 §:ssä. Edellä Montrealin pöytäkirjan II artiklan kohdalla on selostettu lennon määritelmää ja matkustajien velvollisuuksien ajallista kestoa. Ilmailulain 59 § ei ota kantaa siihen, tapahtuuko mahdollinen kielletty toiminta korvattavan määritelmän mukaisesti vasta nousukiidon alkamisen ja laskukiidon päättymisen välillä vai uuden määritelmän mukaan ovien sulkemisen ja niiden avaamisen välillä. Ilmailulain säännöksen soveltamisalaa ei siis ole rajattu ilma-alukseen, joka on lennolla, kuten alkuperäisessä Tokion yleissopimuksessa on määritelty eli ilmailulain säännöksen soveltamisala on alkuperäisen Tokion yleissopimuksen sisältämää lennon määritelmää laajempi. Matkustajahäiriköinti on säädetty rangaistavaksi ilmailurikkomuksena ilmailulain 178 §:n 11 kohdassa ja siitä voidaan tuomita sakkorangaistus. Maaliikennettä koskevaa sääntelyä järjestyksenpidosta sisältyy lakiin järjestyksenpidosta joukkoliikenteessä (472/1977). Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 26 § taas sisältää merenkulkua koskevan määräyksen, jonka mukaan alukselle voidaan asettaa järjestyksenvalvoja. Nämä säännökset eivät kuitenkaan sovellu ilmailuun. Ilmailulaissa ei säädetä erikseen lennolla mukana olevista turvahenkilöistä tai järjestyksenpidosta.

VIII artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 9 artikla. Uuden 9 artiklan 1 kohdan mukaan ilma-aluksen päällikkö voi luovuttaa sellaisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueelle ilma-alus laskeutuu, henkilön, jonka hän perustellusta syystä uskoo tehneen ilma-aluksessa teon, joka hänen mielestään on vakava rikos. Artiklan aiemman sanamuodon mukaan luovuttamiseen johtavan rikoksen tuli olla päällikön mielestä törkeä rikos ilma-aluksen rekisteröintivaltion lain mukaan, eli uudessa määräyksessä ei enää viitata rekisteröintivaltion lakiin.

Uuden 9 artiklan 2 kohdan mukaan ilma-aluksen päällikön on mahdollisimman pian ja, mikäli mahdollista, ennen ilma-aluksen laskeutumista sopimusvaltion alueelle mukanaan henkilö,

jonka ilma-aluksen päällikkö aikoo luovuttaa edellisen kohdan mukaisesti, ilmoitettava aikomuksestaan ja sen syistä tämän valtion viranomaisille. Artiklan 2 kohta pysyy sisällöltään muuttumattomana.

Uuden 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilma-aluksen päällikön on annettava viranomaisille, joille rikoksesta epäilty henkilö luovutetaan artiklan määräysten mukaisesti, ne todisteet ja tiedot, jotka hänellä on laillisesti hallussaan. Artiklan aiemman sanamuodon mukaan luovutettavien todisteiden ja tietojen tuli olla päällikön hallinnassa rekisteröintivaltion lain mukaan, mutta uudessa määräyksessä, kuten artiklan 1 kohdassakaan, ei viitata enää nimenomaan rekisteröintivaltion lakiin.

Päällikön oikeus harkinnallaan luovuttaa henkilö sellaisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueelle ilma-alus laskeutuu, perustuu ilmailussa esiintyvään lähtökohtaan, että ilma-aluksen päälliköllä on ylin määräysvalta ilma-aluksessa, esimerkiksi sen ollessa lennolla. Suomessa tästä säädetään ilmailulain 56 §:ssä, jonka mukaan järjestyksen, turvallisuuden tai muun välttämättömän syyn vaatiessa päälliköllä on oikeus olla ottamatta ilma-alukseen ja pakottavista syistä poistaa siitä ennen lähtöä tai, jos ilma-alus on lennolla, ensimmäisessä sopivassa laskupaikassa miehistön jäsen, matkustaja tai tavara.

Uuden 9 artiklan 1 kohta koskee sellaisen henkilön poistamista, jonka päällikkö perustellusta syystä uskoo tehneen ilma-aluksessa teon, joka hänen mielestään on vakava rikos. Päällikön subjektiivinen harkintavalta antaa hänelle suhteellisen laajat valtuudet tilanteen arviointiin. Huomattava on myös, että kun Montrealin pöytäkirjan IV artikla antaa rikosoikeudellisen tuomiovallan ilma-aluksen rekisteröintivaltion lisäksi lennon laskeutumis- ja operaattorivaltiolle, uuden 9 artiklan nojalla päällikön harkintavaltaa ei sidota enää määrätyn valtion lainsäädäntöön. Käytännössä kuitenkin rekisteröintivaltion lainsäädäntö pysyy tältä osin merkityksellisimpänä. Ilma-aluksen päällikön subjektiiviseen käsitykseen perustuva arviointi voisi yksittäistapauksessa johtaa ristiriitatilanteeseen yksilön oikeuksien näkökulmasta tarkasteltuna, jos esimerkiksi kulttuuriset erot vaikuttaisivat tällaiseen arviointiin. Tätä ei voida kuitenkaan pitää todennäköisenä, sillä se ei olisi lentoyhtiönkään edun mukaista. Lisäksi ilma-aluksen päällikön harkintaa rajoittavat Tokion yleissopimuksen 2 artiklan (sellaisena kuin se on muutettuna Montrealin pöytäkirjan III artiklalla) mukainen sopimuksen soveltamisalarajaus sekä jäljempänä selostettava Montrealin pöytäkirjan IX artikla (jolla korvataan Tokion yleissopimuksen 10 artikla), joka koskee ilma-aluksen päällikön vastuuseen saattamisesta. Artiklan muutokset eivät vaadi lainsäädäntömuutoksia.

IX artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 10 artikla. Artikla sisältää kiellon saattaa oikeudenkäynnissä vastuuseen ilma-aluksen päällikköä, muuta miehistön jäsentä, matkustajaa, lennolla matkustavaa turvahenkilöä, ilma-aluksen omistajaa tai lentotoiminnan harjoittajaa tai henkilöä, jonka lukuun lento on suoritettu, niistä toimenpiteistä, jotka on toteutettu yleissopimuksen mukaisesti, kun käsitellään toimenpiteiden kohteena olleen henkilön kohtelua.

Tokion yleissopimuksen 10 artiklan aiemman sanamuodon mukaan niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yleissopimuksen mukaisesti, ei ilma-aluksen päällikköä, muuta miehistön jäsentä, matkustajaa, ilma-aluksen omistajaa tai haltijaa eikä henkilöä, jonka lukuun lento on suoritettu, ole saatettava vastuuseen oikeudenkäynnissä, jossa käsitellään sen henkilön kohtelua, jota toimenpiteet koskivat. Muutos koskee siten artiklan soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden joukkoa: artikla laajennetaan koskemaan myös lennolla matkustavia turvahenkilöitä. Lisäksi ”ilma-aluksen haltija” muutetaan ”lentotoiminnan harjoittajaksi”.

Artikla mahdollistaa sen, ettei syytevastuuseen joudu sellainen henkilö, joka on ryhtynyt yleissopimuksen mukaisiin häirikkömatkustajaa koskeviin toimenpiteisiin. Artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

X artikla. Artiklalla lisätään yleissopimuksen 15 a artiklaksi määräys, jonka mukaan jokaista sopimusvaltiota kannustetaan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka saattavat olla tarpeen asianmukaisten rikosoikeudellisten, hallinnollisten tai muiden oikeudellisten menettelyjen käynnistämiseksi sellaista henkilöä vastaan, joka on syyllistynyt 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai muuhun tekoon ilma-aluksessa, etenkin jos hän on käyttänyt fyysistä väkivaltaa miehistön jäsentä kohtaan tai uhannut sillä; tai kieltäytynyt noudattamasta ilma-aluksen päällikön antamaa tai hänen puolestaan annettua laillista ohjetta, jonka tarkoituksena on suojella ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuutta (1 kohta). Yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta kunkin sopimusvaltion oikeuteen säätää tai säilyttää kansallisessa lainsäädännössään asianmukaisia toimenpiteitä ilma-aluksessa tehtyjen häiritsevien tai kurinvas- taisten tekojen rankaisemiseksi (2 kohta).

Sopimusvaltiot toimivat näin niillä olevan toimivallan perusteella edellytyksin, että toimenpiteisiin on perusteltua ryhtyä juuri kyseisessä valtiossa. Toimivalta toimenpiteisiin ryhtymistä varten voi olla usealla sopimusvaltiolla. Artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

XI artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohta. Siinä määrätään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta sopimusvaltioiden välillä. Luovuttamistilanteessa ilma-aluksessa tehtyjä rikoksia on käsiteltävä niin kuin ne olisi tehty tapahtumapaikan lisäksi myös niiden sopimusvaltioiden alueella, joiden edellytetään käyttävän tuomiovaltaansa kyseiseen rikokseen 3 artiklan 2 ja 2 a kohdan mukaisesti.

Määräys eroaa merkittävästi korvattavasta 16 artiklan 1 kohdasta, sillä sen mukaan sopimusvaltiossa rekisteröidyssä ilma-aluksessa tehtyjä rikoksia on käsiteltävä, kun on kysymys rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta niin kuin ne olisi tehty, ei vain paikassa, jossa ne ovat tapahtuneet, vaan myös ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueella. Uusi määräys ottaa huomioon rekisteröintivaltion lisäksi myös uudet toimivaltaperusteet (laskeutumis- ja operaattorivaltio). Eli paitsi rekisteröintivaltion, myös laskeutumis- ja operaattorivaltion on luovuttamisen suhteen toimittava samoin kuin tilanteessa, jossa rikos on tehty niiden alueella.

XII artikla. Artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 17 artikla. Uuden artiklan 1 kohdassa määrätään sopimusvaltiot ottamaan asianmukaisesti huomioon lentoliikenteen turvallisuus ja muut edut ja toimimaan niin, että vältetään tarpeetonta ilma-aluksen, matkustajien, miehistön tai rahdin viivytystä, kun se suorittaa tutkinta- tai pidättämistoimenpiteitä tai muutoin käyttää tuomiovaltaa asiassa, joka koskee ilma-aluksessa tehtyä rikosta.

Uuden 17 artiklan 2 kohdan mukaan täyttäessään velvoitteitaan tai käyttäessään yleissopimuksessa sallittua harkintavaltaa, on jokaisen sopimusvaltion toimittava niiden velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti, jotka valtioilla on kansainvälisen oikeuden mukaan. Tässä suhteessa jokaisen sopimusvaltion on huomioitava oikeusturvaa ja oikeudenmukaista kohtelua koskevat periaatteet.

Korvattavassa 17 artiklassa määrätään, että suorittaessaan tutkinta- tai pidättämistoimenpiteitä tai muutoin harjoittaessaan tuomiovaltaa asiassa, joka koskee ilma-aluksessa tehtyä rikosta, sopimusvaltion on otettava huomioon lentoliikenteen turvallisuus ja muut intressit ja toimittava niin, että vältetään tarpeetonta ilma-aluksen matkustajien, miehistön tai rahdin viivytystä.

Artikla ei vaadi lainsäädäntömuutoksia.

XIII artikla. Artiklalla lisätään Tokion yleissopimuksen 18 a artiklaksi määräys, jonka mukaan yleissopimus ei miltään osin sulje pois oikeutta hakea aiheutuneiden vahinkojen korvaamista kansallisen lain nojalla 8 tai 9 artiklan mukaisesti ilma-aluksesta poistetulta tai luovutetulta henkilöltä.

Suomessa kysymykseen tulee vahingonkorvauslaki. Lain 2 luvun 1 §:n mukaan joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä kyseisessä laissa säädetään, muuta johdu.

Lain 5 luvun 1 §:n mukaan vahingonkorvaus käsittää hyvityksen henkilö- ja esinevahingosta sekä 4 a ja 6 §:ssä säädettyihin edellytyksiin kärsimyksestä. Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

Vahingonkorvauslain mukaan korvaus taloudellisesta vahingosta, kuten lennon myöhästymisestä johtuvasta taloudellisesta tappiosta, voisi siis olla mahdollinen sillä perusteella, että vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla. Näin ollen lainsäädäntömuutoksia ei tämän artiklan osalta vaadita.

XIV–XX artikla. Artikloissa määrätään tavanomaisista loppumääräyksistä: sopimuksen kieliversioiden yhdenmukaisesta todistusvoimaisuudesta (XIV artikla), nimestä (XV artikla), allekirjoittamisesta (XVI artikla), ratifioimisesta, hyväksymisestä ja liittymisestä (XVII artikla), voimaantulosta (XVIII artikla), irtisanomisesta (XIX artikla) sekä tallettajan ilmoituksista (XX artikla). Määräykset eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia.

7 Lakiehdotusten säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdystä yleissopimuksesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan tarkemmin jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan yleissopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälä sisältää voimaantuloa koskevan säännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

7.2 Laki ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävästä pöytäkirjasta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan tarkemmin jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälä sisältää voimaantuloa koskevan säännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

7.3 Laki rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdystä pöytäkirjasta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan tarkemmin jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälä sisältää voimaantuloa koskevan säännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

7.4 Rikoslaki

1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

2 §. *Suomalaiseen alukseen liittyvä rikos.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan Suomen lakia sovelletaan rikokseen, joka on tehty 1) ilma-aluksessa, joka laskeutuu Suomen alueelle ja jossa rikoksesta epäilty edelleen on, tai 2) sellaista ilma-alusta kohtaan tai sellaisessa ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jonka päätoimipaikka tai sellaisen puuttuessa vakituinen asuinpaikka on Suomessa.

Momentin lisääminen pykälään perustuisi Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan c ja d alakohtaan, Pekingin pöytäkirjan VII artiklalla korvattavan Haagin yleissopimuksen 4 artiklan 1 kappaleen c ja d kohtaan sekä erityisesti Montrealin pöytäkirjan IV artiklalla korvattavan Tokion yleissopimuksen 3 artiklan 1 a ja 2 a kohtaan. Lainsäädännön täydentämistarvetta ja valittua lainsäädäntöratkaisua on edellä perusteltu käsiteltäessä näitä sopimusmääräyksiä varsinkin Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan yhteydessä. Momentin toimivaltaperusteet koskisivat kaikkia ilma-aluksessa tehtyjä rikoksia, mihin Montrealin pöytäkirjan IV artiklalla korvattavan Tokion yleissopimuksen 3 artiklan 1 a kohta oikeuttaa ja myöhemmin 2 a kohta tietyin edellytyksin velvoittaa. Montrealin pöytäkirjalla muutettava Tokion yleissopimus nimittäin koskee 1 artiklan 1 kohdan a alakohtansa mukaisesti rikoslain vastaisia rikoksia.

Rikoslain 1 luvussa jo nykyisin säädettyjen toimivaltaperusteiden tavoin uudetkaan toimivaltaperusteet eivät edellyttäisi niiden piiriin kuuluvan rikosasian käsittelemistä Suomessa. Kun epäilty rikos on tehty Suomen ulkopuolella, esitutkintaviranomainen voi esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin nojalla tutkia sen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutkinnan toimittaminen Suomessa on tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Momentti sanamuotonsa mukaisesti jättää esitutkintaviranomaiselle harkinnanvaraa sen suhteen, ryhdytäänkö Suomessa toimenpiteisiin ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen johdosta. Perustelluksi asian käsitteleminen Suomessa voi osoittautua ennen kaikkea niissä tilanteissa, joissa asialla on liittynyt Suomeen rikoslain 1 luvussa jo nyt säädettyjen toimivaltaperusteiden perusteella. Tietyissä tilanteissa ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen tutkiminen edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Tuolloin esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan syyttäjä päättää esitutkinnan käynnistämisestä.

Uusien toimivaltaperusteiden itsenäisen merkityksen voi olettaa muodostuvan muutenkin pieneksi. Vaikka epäiltyä rikosta ei olisikaan rikoslain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tehty Suomessa, ilma-aluksen laskeutuessa Suomeen tai operaattorin ollessa suomalainen tekoon usein soveltuvat jo luvussa nykyisin säädetyt toimivaltaperusteet. Laskeutuva aluskin voi rikoslain 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti olla suomalainen. Lisäksi molempien uusien toimivaltaperusteiden soveltamistilanteissa rikoksesta epäilty voi luvun 6 §:n mukaisesti olla Suomen kansalainen tai Suomessa pysyvästi asuva henkilö tai rikos on voinut luvun 5 §:n mukaisesti kohdistua Suomen kansalaiseen tai Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen. Ilma-aluksessa sen Suomen ilmatilaan tullessa jatkuva rikos tai Suomen ilmatilassa ennen laskeutumista tehty epäilty rikos kuuluvat Suomessa tehtyinä rikoslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla Suomen toimivaltaan.

Uusien toimivaltaperusteiden käytännön merkitystä huomattavasti vähentää lisäksi se, että rikoslain 1 luvussa jo nykyisin säädettyjen toimivaltaperusteiden puuttuessa toisella valtiolla tai toisilla valtioilla on poikkeuksetta toimivalta käsitellä rikosasia sellaisten valtioiden käytössä yleisesti olevien toimivaltaperusteiden kuin epäillyn rikoksen tekopaikan taikka epäillyn tai asianomistajan kansalaisuuden perusteella. Toisella valtiolla voi olla toimivalta käsitellä rikosprosessissa myös sellainen rikos, joka on jo nykyisin käsiteltävissä Suomessa (esimerkiksi Suomen kansalaisen toisessa valtiossa tekemä rikos) tai joka on mahdollista käsitellä uusien toimivaltaperusteiden nojalla täällä. Toimivaltaperusteiden lisääminen lisää joissakin tapauksissa rikosasian käsittelyyn toimivaltaisten valtioiden lukumäärää, mistä saattaa puolestaan seurata toimivaltaristiriitoja. Tällaisiin tilanteisiin liittyvistä menettelyistä on määräyksiä Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdassa, Pekingin pöytäkirjan IX artiklalla korvattavassa Haagin yleissopimuksen 6 artiklan 4 kappaleessa ja Montrealin pöytäkirjan V artiklalla Tokion yleissopimukseen lisättävässä 3 a artiklassa. Mainittujen sopimusmääräysten mukaisessa neuvottelunettelyssä voidaan arvioida se, missä valtiossa asia on tarkoituksenmukaisinta käsitellä rikosprosessissa, jolloin esitutkinnan mahdollisen aloittamisen edellytykset arvioidaan esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perusteella. Vakavimpien rikosten kohdalla kysymykseen voi tulla rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen rikoksen käsittelemiseksi toisessa valtiossa.

Uudet toimivaltaperusteet koskisivat rikoksia yleisesti. Kuitenkin niiden rikosten piiri, joita ilma-aluksissa tehdään tai joita tehdään ilma-aluksia kohtaan ja jotka tulevat Suomen esitutkintaviranomaisten tietoon ja niiden suorittamaan esitutkinnan aloittamisharkintaan Suomen ollessa laskeutumisvaltio tai operaattorivaltio, on käytännössä rajattu. Lähinnä tällaisia rikoksia ovat ne ilma-aluksessa henkilökunnankin tietoon tulleet rikokset, jotka vaarantavat ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuutta taikka järjestystä tai kuria ilma-aluksessa. Niidenkin rikosten osalta on otettava huomioon edellä todetut esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momenttiin ja rikoslain 1 lukuun liittyvät näkökohdat, joiden perusteella uusien toimivaltaperusteiden käytännön merkityksen voi perustellusti olettaa olevan vähäinen.

11 luku Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan

8 §. *Kemiallisen asean kiellon rikkominen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan yritys on rangaistava. Momentin lisääminen perustuu Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohtaan.

9 §. *Biologisen asean kiellon rikkominen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan yritys on rangaistava. Myös tämän momentin lisääminen perustuu Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohtaan.

23 luku Liikenne rikoksista

11 a §. Liikenteen häirintä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen muutetussa 2 momentissa säädetään Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohtaan perustuen yrityksen rangaistavuudesta. Yrityksen rangaistavuus koskisi kaikkia 1 momentissa tarkoitettuja liikennemuotoja. Muutetulla momentilla korvattaisiin pykälän nykyinen 2 momentti, jonka mukaan tieliikenteen ja raitiovaunuliikenteen häirinnästä säädetään tieliikennelaissa. Lain esitöistä on pääteltävissä (rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toista vaihetta koskeva HE , s. 159) momentilla tarkoitettavan sitä, että sellaisesta häiritsemisestä tuomitaan rangaistus kumotun tieliikennelain (267/1981) liikenerikkomusta koskevan 103 §:n nojalla. Nykyisen tieliikennelain (729/2018) mukaan tieliikennelain tiettyjen käyttäytymissäntöjen vastainen menettely ei ole enää rangaistavaa, vaan menettelyn seuraamuksena on liikennevirhemaksu. Tämän vuoksi tieliikenteen ja raitiovaunuliikenteen häirintää koskeva viittaussäännös voidaan poistaa tämän pykälän 2 momentista.

44 luku Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

13 §. Vaarallisten aineiden kuljetusrikos. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 2 momentti, jonka mukaan tahallisen rikoksen yritys on rangaistava. Tämänkin momentin lisääminen perustuu Pekingin yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohtaan. Tahallisen rikoksen rangaistavuus koskisi kaikkia pykälän 1 momentissa tarkoitettuja kuljetusmuotoja.

8 Voimaantulo

Hallituksen esityksen sisältämät sopimukset ovat tulleet kansainvälisesti voimaan seuraavina ajankohtina: Pekingin yleissopimus 1.7.2018, Pekingin pöytäkirja 1.1.2018 ja Montrealin pöytäkirja 1.1.2020. Kaikkiin näihin sopimuksiin on niiden kansainvälisen voimaantulon jälkeen mahdollista tulla osapuoleksi ratifioinnin, hyväksynnän (*acceptance* ja *approval*) tai liittymisen (*accession*) kautta. Asiasta on määrätty kaikissa kolmessa valtiosopimuksessa samalla tavalla (ks. Pekingin yleissopimuksen 22 artiklan 2 kohta, Pekingin pöytäkirjan XXIII artiklan 2 kohta ja Montrealin pöytäkirjan XVIII artikla). Liittymis-, hyväksymis- ja ratifioimiskirjat talletetaan ICAO:n pääsihteerin huostaan. Sopimukset tulevat kansainvälisen voimaantulon jälkeen sopimukseen sitoutuvan osapuolen, kuten Suomen, osalta voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuoli on tallettanut sitoutumiskirjansa. Pekingin yleissopimuksen ja Pekingin pöytäkirjan osalta Suomen on tarkoitus tallettaa liittymiskirja (koska Suomi ei ole allekirjoittanut kyseisiä sopimuksia). Montrealin pöytäkirjan osalta Suomen on tarkoitus tallettaa hyväksymiskirja (koska Suomi on allekirjoittanut pöytäkirjan).

Voimaansaattamislakien voimaantuloista säädetään valtioneuvoston asetuksilla. Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan samana ajankohtana, kuin kukin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Ehdotetaan, että laki rikoslain muuttamisesta tulee voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään yleissopimuksen ja pöytäkirjojen tullessa kansallisesti voimaan.

9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 14 kohdan mukaan ilmailu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Saman pykälän 22 kohdan mukaan rikosoikeus kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan lukuun ottamatta 18 §:n 25 kohdassa säänneltyjä poikkeuksia. Edelleen 23 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat sellaiset asiat, jotka koskevat lainkäyttöä ottaen huomioon 25 ja 26 §:n säännökset; esitutkintaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikoksentehtäjän luovuttamista. Lisäksi 24 kohdan mukaan valtakunnan

lainsäädäntövaltaan kuuluu hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen. Itsehallintolain 18 §:n 25 kohdan mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat sellaiset asiat, jotka koskevat teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. On todettava, etteivät sopimukset ja siten niiden nojalla tehtävät aineelliset lainsäädäntömuutokset rikoslakiin sisällä sääntelyä, joka kuuluisi Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan.

10 Toimeenpano ja seuranta

Sopimukset eivät sisällä määräyksiä koskien raportointia tai seuranta sopimuksen velvoitteiden toteutumisesta. Sopimuksien loppumääräyksissä todetaan, että tallettajan eli ICAO:n pääsihteerin tulee ilmoittaa osapuolille, allekirjoittaja- ja liittyjävaltioille kunkin allekirjoituksen tai sitoutumisen päivämäärä ja voimaantuloajankohta sekä muu tarpeellinen tieto.

ICAO:ssa on tuotettu ohjeistusta matkustajahäiriköinnistä ja siihen puuttumisesta. Järjestö on luomassa tietokannan eri valtioiden matkustajahäiriköintiä koskevasta lainsäädännöstä. ICAO toteuttaa myös kyselyn siitä, minkälaisia hallinnollisia seuraamuksia tai vastaavia järjestelyjä valtioilla on käytössä matkustajahäiriköintiin puuttumiseksi.

Myös Kansainvälinen ilmakuljetusjärjestö (*International Air Transport Association*, jäljempänä *IATA*) julkaisee verkkosivuillaan (<https://www.iata.org>) matkustajahäiriköintiin liittyvää ohjeistusta ja parhaita käytäntöjä (hakusana: *unruly passenger*). IATA pyrkii myös vaikuttamaan aktiivisesti eri maissa lainsäädännön kehittämiseen.

11 Suhde muihin esityksiin

Kuten edellä on todettu, Pekingin yleissopimuksen 11 artiklan määräyksillä on jossain määrin yhteys parhaillaan käynnissä olevaan hankkeeseen, jossa selvitetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) ja muiden siihen liittyvien lakien (muun muassa päihytyneiden käsittelystä annettu laki (461/1973)) muutostarpeet. Tavoitteena on kokonaisuudistus, jossa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelua koskeva lainsäädäntö selkeytetään ja ajantasaistetaan (uudistusta koskeva aineisto on saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [SM014:00/2015](https://www.valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnukset)).

12 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

12.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

12.1.1 EU:n ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

Pekingin yleissopimus, Pekingin pöytäkirja ja Montrealin pöytäkirja eivät mahdollista EU:n liittymistä niihin. On kuitenkin tarkasteltava, sisältävätkö sopimukset määräyksiä, jotka kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Mikäli näin olisi, unionin pitäisi valtuuttaa jäsenvaltiot hyväksymään sopimukset EU:n puolesta, ennen kuin jäsenvaltio voisi sopimukseen sitoutua.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä *SEUT*) 2–6 artiklassa määrätään unionin ja jäsenvaltioiden välisestä toimivallanjaosta. SEUT 4 artiklan mukaan unionilla on jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta, kun unionille annetaan perussopimuksessa toimivaltaa, joka ei koske 3 ja 6 artiklassa tarkoitettuja aloja. SEUT 3 artiklassa luetellaan alat, joilla unionilla on yksinomainen toimivalta ja 6 artiklassa alat, joilla unionilla on toimivalta toteuttaa toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi, yhteensovittamiseksi tai täydentämiseksi. SEUT 2 artiklan 2 kohdan mukaan, kun perussopimuksissa annetaan unionille jäsenvaltioiden kanssa

jaettu toimivalta tietyllä alalla, unioni ja jäsenvaltiot voivat toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä kyseisellä alalla. Jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei ole käyttänyt omaansa.

Unionin sisäisestä toimivallasta rikosoikeuden alalla on määräyksiä unionin perussopimuksissa. Esimerkiksi SEUT 83 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisympäristöstä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä erityisen vakavan rikollisuuden alalla, joka on rajat ylittävää joko rikosten luonteen tai vaikutusten johdosta tai sen vuoksi, että niiden torjuminen yhteisin perustein on erityisesti tarpeen". Tyhjentyvästi luetellut vakavan rikollisuuden alat ovat terrorismi, ihmiskauppa sekä naisten ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, laiton huumausainekauppa, laiton asekauppa, rahanpesu, lahjonta, maksuvälineiden väärentäminen, tietokonerikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus. SEUT 82 artiklan 2 kohdan nojalla unionilla on toimivaltaa myös poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi rajat ylittävissä rikosasioissa. Kohdan nojalla voidaan säätää esimerkiksi yksilön oikeuksista rikosasioiden käsittelyssä. Näistä perussopimuksen määräyksistä luettuna yhdessä SEUT 4 artiklan määräyksen kanssa seuraa, että unionin sisäinen toimivalta on sopimusten sisältämien kriminalisointien alalla lähtökohtaisesti luonteeltaan jaettua.

Unionin sisäisen toimivallan suhteesta sen ulkopuoliseen sopimuksetekotoimivaltaan on määräyksiä SEUT 3 artiklassa. Unionilla on SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaan yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus siltä osin kuin se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.

SEUT 3 artiklan 2 kohdan määräykset unionin yksinomaisesta sopimustoimivallasta perustuvat unionin tuomioistuimen unionin ulkoista toimivaltaa koskevaan oikeuskäytäntöön (hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen muuttamisesta tehdyn Lissabonin sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, HE 23/2008 vp, s. 172; SopS 66 ja 67/2009). Unionin toimivalta on luonteeltaan yksinomaista, jos kyseiset kansainväliset sitoumukset kuuluvat unionin yhteisten sääntöjen soveltamisalaan tai joka tapauksessa alaan, jota tällaiset säännöt jo suurelta osin kattavat (asia C-469/98, komissio v. Suomi EU:C:2002:627, kappaleet 81–82).

SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta edellyttää, että kansainvälisen sopimuksen tekeminen voi vaikuttaa unionin yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Unionin toimivallan arvioinnissa unionin sääntöjen ja suunnitellun sopimuksen kattamien alojen tarkastelu ja vertailu voi tietyissä tapauksissa olla riittävää. Huomioon on kuitenkin myös otettava kyseessä olevien sääntöjen luonne ja sisältö. Se, että yhteisön säännöt ja kansainvälisen sopimuksen määräykset ovat luonteeltaan vähimmäissääntelyä, voi nimittäin johtaa päätelmään siitä, että SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaista vaikutusta ei ole, vaikka yhteisön säännöt ja sopimuksen määräykset kattavatkin saman alan.

EU-tuomioistuin on katsonut, että unionilla ei ole SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yksinomaista toimivaltaa silloin, kun sekä unionin oikeuden säännökset ja määräykset että kyseisen kansainvälisen yleissopimuksen määräykset ovat vähimmäissääntelyä (lausunto 2/91, 19.3.1993, EU:C:1993:106, kappaleet 13–21). Vähimmäissääntelyn tilanteissa jäsenvaltioilla on toimivalta tehdä sopimus, koska jos kansainvälisessä sopimuksessa asetetaan lievempiä vähimmäisvaatimuksia kuin unionin oikeudessa, se, että jäsenvaltiot tekevät tämän sopimuksen, ei unionin oikeuden ensisijaisuuden vuoksi heikentäisi unionin oikeuden soveltamista. Unionin

oikeutta ei heikennä myöskään se, jos kansainvälisessä sopimuksessa asetetaan tiukempi vähimmäisvaatimus, edellyttäen, että unionin oikeudessa annetaan jäsenvaltioille oikeus soveltaa tällaista tiukempaa vaatimusta.

Euroopan unionissa on edellä kuvatulla tavalla annettu vähimmäissäätelyä terrorismirikoksia koskien. Nyt käsillä olevasta kolmesta sopimuksesta erityisesti Pekingin yleissopimus ja Pekingin pöytäkirja käsittävät terrorismia koskevia määräyksiä. Pekingin yleissopimuksen ja Pekingin pöytäkirjan mukaiset rikokset ovat kuitenkin pääosin sellaisia, joiden osalta Euroopan unioni ei ole käyttänyt sisäistä toimivaltaansa. Pekingin yleissopimuksen ja Pekingin pöytäkirjan kannalta merkitykselliset rikoslain 34 a luvun 1, 1 a ja 2 §:ssä rangaistaviksi säädettyt terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu kuitenkin liittyvät terrorismin torjumisesta tehtyyn Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2017/541, jonka oikeusperusta on SEUT 83 artiklan 1 kohta. Direktiivissä sen 1 artiklan mukaan vahvistetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat rikosten määritelmiä ja seuraamuksia terrorismirikosten, terroristiryhmään liittyvien rikosten ja terroritoimintaan liittyvien rikosten alalla. Pekingin yleissopimuksen ja Pekingin pöytäkirjan määritelmät ovat kuitenkin laajempia kuin direktiivin määritelmät: sopimusten mukaiset rikokset eivät muodollisesti edellytä terroristista tarkoitusta. Näin ollen, ja koska sekä unionin terrorismirikossääntely että sopimukset ovat vähimmäissäätelyä, valtioneuvoston käsityksen mukaan EU:lla ei ole yksinomaista toimivaltaa yleissopimuksen eikä pöytäkirjojen rikosoikeudellisten määräysten osalta.

Euroopan unionissa on annettu yksityiskohtaista sääntelyä myös lentoturvallisuudesta ja siviili-ilmailun turvaamisesta. Keskeiset säädökset ovat niin sanottu EASA-asetus 2018/1139 (yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2111/2005, (EY) N:o 1008/2008, (EU) N:o 996/2010, (EU) N:o 376/2014 ja direktiivien 2014/30/EU ja 2014/53/EU muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 552/2004, (EY) N:o 216/2008 ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2018/1139 ja niin sanottu turva-asetus 300/2008 (yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 300/2008). Häirikkömatkustajiin viitataan lyhyesti henkilöstön koulutuksen yhteydessä niin sanotussa lentotoiminta-asetuksessa 965/2012 (komission asetukset (EU) N:o 965/2012 lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti) sekä niin sanotussa *security*-täytäntöönpanoasetuksessa 2015/1998 (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1998 yksityiskohtaisista toimenpiteistä ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täytäntöönpanemiseksi), jonka liitteessä lisäksi säädetään, että viranomaisen on ilmoitettava lentoliikenteen harjoittajalle etukäteen aikomuksestaan tuoda ilma-alukseen mahdollinen häirikkömatkustaja. Nyt tarkasteltavina olevilla kansainvälisillä yleissopimuksilla ja niiden muutoksilla ei kuitenkaan varsinaisesti ole päällekkäisyyttä näiden EU-säädösten kanssa, sillä EU-säädöksissä käsitellään erityisesti ilmailun toimijoiden, kuten lentoyhtiöiden, lentoasemien ja lentäjien velvollisuuksia. Yhtymäkohtia löytyy kuitenkin jossain määrin EASA-asetuksen liitteestä V, jossa on säädetty yleisellä tasolla, että ilma-aluksen päällikkö ja ilma-aluksen käyttäjä (lentotoiminnan harjoittaja) toteuttavat toimenpiteitä matkustajien häiritsevistä käyttäytymisistä lennolla aiheutuvien seurausten rajoittamiseksi. EASA-asetuksen liitteellä on yhtymäkohtia Pekingin pöytäkirjan XIV artiklaan ja Montrealin pöytäkirjan VII artiklaan. EU:ssa ei ole kuitenkaan annettu matkustajien häiriköintiin puuttumisesta tarkempaa sääntelyä. Sen sijaan Pekingin pöytäkirja ja Montrealin pöytäkirja menevät edellä mainittuja EU-säännöksiä huomattavasti pidemmälle matkustajien häiritsevään käyttäytymiseen puuttumisessa: Pekingin pöytäkirjassa määrätään toimenpiteistä, joilla tavoitellaan ilma-aluksen palauttamista ilma-aluksen päällikön hallintaan tai sen säilyttämiseksi

päällikön hallinnassa, ja Montrealin pöytäkirjassa määrätään oikeudesta kohdistaa matkustajaan toimenpiteitä tilanteessa, jossa ilma-aluksen päällikkö arvioi matkustajan syyllistyneen rangaistavaan tekoon. EU ei ole vielä käyttänyt sisäistä toimivaltaansa näissä asioissa. Lisäksi EU:n turva-asetuksen osalta on todettava, että se on vähimmäissääntelyä. Turva-asetuksen 6 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa tiukempia toimenpiteitä kuin asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuja perusvaatimuksia. Turva-asetuksen johdannon 8 kohdan mukaan kullakin jäsenvaltiolla on edelleen toimivalta päättää, käytetäänkö lennon turvahenkilöitä kyseisessä jäsenvaltiossa rekisteröidyissä ilma-aluksissa ja niiden lentoliikenteen harjoittajien lennoilla, joille ne ovat myöntäneet toimiluvan.

Näin ollen valtioneuvoston käsityksen mukaan EU:lla ei ole yksinomaista toimivaltaa myöskään ilma-alusten turvaamista koskevien sopimusmääräysten osalta.

Edellä selostetun perusteella Suomella on toimivalta liittyä Pekingin yleissopimukseen, Pekingin pöytäkirjaan ja Montrealin pöytäkirjaan.

12.1.2 Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, jos 1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatu oikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomen lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Sopimusten sisältöä ja suhdetta Suomen lainsäädäntöön on selvitetty edellä jaksossa 6. Kaikissa kolmessa sopimuksessa on useita määräyksiä, jotka edellä esitetyn mukaisesti kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Hallituksen käsityksen mukaan lainsäädännön alaan kuuluvat *Pekingin yleissopimuksesta* ainakin seuraaviin artikloihin sisältyvät määräykset:

Pekingin yleissopimuksen 1 artiklassa veloitetaan osapuolta säätämään rangaistaviksi siinä kuvatut laittomat ja tahalliset teot. Suomen rikoslainsäädäntö kattaa eräiden rikosten yrityksiä lukuun ottamatta artiklan mukaiset rikokset, joten määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä. Lisäksi Suomen perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ja rangaistuksesta on säädettävä lailla. Näin ollen kyseinen määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 2 artikla sisältää määräyksiä muun muassa radioaktiivisen aineen sekä ydinaineen määritelmistä yleissopimusta sovellettaessa. Tällaiset määritelmät jotka vaikuttavat aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat myös lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp; PeVL 24/2001 vp).

Pekingin yleissopimuksen 3 artiklassa edellytetään, että 1 artiklan mukaiset rikokset ovat rangaistavissa ankarilla rangaistuksilla. Kuten edellä on todettu, Suomen perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ja rangaistuksesta on säädettävä lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 4 artiklan mukaan osapuoli voi kansallisten oikeusperiaatteidensa mukaisesti tehdä tarvittavat toimenpiteet, jotta sen alueella oleva tai sen lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, kun tämän oikeushenkilön johtamisesta tai valvonnasta vastaava henkilö on kyseisessä ominaisuudessa syylistynyt 1 artiklassa tarkoitettuun rikokseen. Vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista. Myös tämä määräys kuuluu perustuslain 8 §:n mukaan lailla säädettäviin asioihin. Näin ollen se kuuluu lainsäädännön alaan. Oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään jo nykyisellään rikoslaisissa, ja vahingonkorvauslaisissa ovat oikeushenkilön vahingonkorvausvastuuta koskevat säännökset.

Pekingin yleissopimuksen 5 artikla koskee sopimuksen soveltamisalaa. Soveltamisalaa koskevat määräykset vaikuttavat välillisesti lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siten itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Näin ollen myös 5 artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Pekingin yleissopimuksen 8 artiklassa määrätään, että jokainen osapuoli ryhtyy sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeellisia, jotta se voi käyttää tuomiovaltaa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin nähden 8 artiklassa tarkemmin määritellyissä tapauksissa. Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa, minkä vuoksi artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Määräyksellä voi olla myös vaikutuksia yksilön oikeuksiin. Lisäksi merkityksellinen on perustuslain 2 §, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Pekingin yleissopimuksen 9 artiklassa määrätään osapuolen, jonka alueella rikoksentekijä tai rikoksesta epäilty oleskelee, velvollisuudesta ottaa tämä henkilö kiinni tai muilla toimenpiteillä varmistaa hänen paikallaolonsa, vakuututtuaan siitä, että olosuhteet oikeuttavat kiinnioton. Lisäksi artiklassa määrätään tällainen valtio suorittamaan välittömästi asiasta esitutkinta. Määräys koskee yksilön oikeuksien perusteita ja määräyksen tarkoittamasta asiasta on olemassa säännöksiä esitutkintalaisissa, pakkokeinolaissa sekä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa lainsäädännössä, joten määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 10 artiklassa määrätään, että sen osapuolen, jonka alueella rikoksesta epäilty on, on toimitettava tapaus sen toimivaltaisille viranomaisille syytetoimenpiteitä varten, jos se ei luovuta kyseistä henkilöä. Suomen lainsäädäntö mahdollistaa laajasti rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen nyt kysymyksessä olevien rikosten johdosta, minkä lisäksi merkityksellisiä ovat esitutkinnan aloittamista ja syyttämisvelvollisuutta koskevat säännökset. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 11 artiklassa taataan henkilölle, joka on yleissopimuksen nojalla kiinniotettuna tai muiden toimenpiteiden tai menettelyjen kohteena, oikeudenmukainen kohtelu. Henkilöiden oikeuksista ja niiden turvaamisesta esitutkinnassa säädetään esitutkintalain 4 luvussa. Lisäksi lain säännöksiä on esimerkiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 12 artikla sisältää rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen liittyviä määräyksiä, joiden voidaan katsoa koskevan yksilön oikeuksien perusteita. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta on myös säädetty lailla. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 13 artikla sisältää velvoitteen olla pitämättä yleissopimuksen mukaisia rikoksia poliittisena rikoksena, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikutuksista tehtynä rikoksena. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tai keskinäisestä oikeusavusta ei voida kieltäytyä pelkästään sillä perusteella, että se on mainittu rikos. Tällainen

määräys vaikuttaa aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen. Näin ollen 13 artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 14 artikla sisältää määräyksen, jonka mukaan minkään yleissopimuksessa ei voi tulkita velvoittavan luovuttamaan henkilöä tai antamaan keskinäistä oikeusapua tilanteessa, jossa pyynnön vastaanottaneella osapuolella on perusteltua syytä epäillä, että pyyntö on esitetty henkilön saattamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolensa perusteella tai että pyynnön noudattaminen heikentäisi henkilön asemaa mainituista syistä. Asiasta on edellä artiklakohtaisten perustelujen yhteydessä selostetun mukaisesti säädetty lailla. Tällainen määräys myös vaikuttaa aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen. Näin ollen 14 artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 15 artiklassa määrätään, että ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilmailukäyttöä harjoittavia organisaatioita tai kansainvälisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä ilma-aluksia, määräävät tarkoituksenmukaisella tavalla keskuudestaan jokaista ilma-alusta varten valtion, joka käyttää tuomiovaltaa ja jolla on tässä yleissopimuksessa tarkoitetut rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoittavat tästä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen tiedoksi kaikille tämän yleissopimuksen osapuolille. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on säädetty ilmailulaissa sekä laissa liikenteen palveluista, joten määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimuksen osapuolet pyrkivät kansainvälisen ja kansallisen oikeuden mukaisesti ryhtymään kaikkiin käytännössä mahdollisiin toimenpiteisiin 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten ehkäisemiseksi. Rikosten ehkäisystä on säädetty poliisilaissa. Määräyksellä voi olla myös vaikutuksia yksilön oikeuksiin. Lisäksi merkityksellinen on perustuslain 2 §, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään. 17 artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa mainittu määräys ei vaikuta mihinkään muihin sellaisiin kahden- tai monenvälisestä sopimuksesta johtuviin velvoitteisiin, jotka kokonaan tai osaksi sääntelevät tai tulevat sääntelemään keskinäistä oikeusapua rikosasioissa. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä erityisesti kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettussa laissa, keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annettussa laissa, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettussa laissa sekä rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettussa laissa, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 18 artiklan mukaan jokainen osapuoli, jolla on aiheutta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsityksen mukaan ovat 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja valtioita. Asiasta on säädetty poliisilaissa, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 19 artiklan mukaan jokainen osapuoli ilmoittaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön neuvostolle niin pian kuin mahdol-

lista kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot, jotka koskevat rikoksen olosuhteita, toimenpiteitä, joihin on ryhdytty rikoksentehtijään tai rikoksesta epäiltyyn nähden, ja toimenpiteitä, joihin on ryhdytty 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti lennon ollessa myöhästynyt tai keskeytynyt jonkin sopimuksessa tarkoitetun rikoksen johdosta ja joilla on pyritty helpottamaan matkustajien ja miehistön matkan jatkamista ja palauttamaan ilma-alus ja sen rahti viipymättä niiden laillisille haltijoille. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) on ICAO:lle nimetty yleistoimivaltainen, oletusarvoinen ilmailuviranomainen ilmailulain 3 §:n 2 ja 3 momentin sekä Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan, joten asiasta on voimassa olevia lain säännöksiä ja määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 20 artiklassa määrätään riitojenratkaisusta. Jos sopimuksessa, joka muutoinkin sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on määräyksiä pakollisesta ja osapuolia sitovasta menettelystä sopimuksen tulkintaa tai sen soveltamista koskevan riidan ratkaisemisesta osapuolten välillä, voi riidan ratkaisu vaikuttaa siihen, miten Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa koskevaa määräystä on sovellettava. Tällaisissa tapauksissa riitojen ratkaisemista koskeva määräys kuuluu lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp). Jos riidan käsittely sopimuksessa on osoitettu sellaisen pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen tai välitystuomioistuimen ratkaistavaksi, jonka tuomiovallan Suomi on aikaisemmin tunnustanut, kuten esimerkiksi Kansainvälinen tuomioistuin tai Haagin pysyvä välitystuomioistuin, tällainen sopimusmääräys ei kuitenkaan kuulu lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen 20 artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat riidat voidaan saattaa ratkaistavaksi välimiesmenettelyssä, jos molemmat osapuolet siihen suostuvat. Tällainen välimiesmenettely voi tarkoittaa muutakin kuin Haagin pysyvän välitystuomioistuimen menettelyä. Välimiesmenettelyn tulos olisi Suomea sitova ja voisi koskea Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa. Näin ollen artiklan on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Pekingin yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan ilmoitus tuomiovallasta (a alakohta) ja vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella koskeva selitys (b alakohta) kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjasta lainsäädännön alaan kuuluvat ainakin seuraavat sopimusmääräykset:

Pekingin pöytäkirjan II artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 1 artikla rikoksista, jotka osapuolten on säädettävä rangaistaviksi. Suomen perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ja rangaistuksesta on säädettävä lailla. Kyseisistä rikoksista myös säädetään rikoslaissa, joten kyseinen määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan III artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 2 artikla ja määrätään, että yleissopimuksen 1 artiklan mukaisten rikosten rangaistusten tulee olla ankaria. Suomen perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ja rangaistuksesta on säädettävä lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan IV artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen 2 a artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan osapuoli voi kansallisten oikeusperiaatteidensa mukaisesti perustaa oikeushenkilön vastuun koskemaan tilanteita, joissa oikeushenkilön johtamisesta ja valvonnasta vastaava henkilö on tehnyt 1 artiklassa tarkoitetun rikoksen. Vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista. Artiklan 2 kappaleen mukaisesti oikeushenkilön vastuu ei vaikuta rikoksentehtijöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen. Artiklan 3 kappaleessa todetaan, että jos osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen oikeushenkilön vastuuseen, se pyrkii varmistamaan, että sovellettavat rikosoikeudelliset, siviilioikeudelliset tai hallinnolliset seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näihin seuraamuksiin voi sisältyä rahallisia seuraamuksia. Vastaava artikla on Pekingin yleissopimuksen 4 artiklassa, joten mitä edellä

on todettu sen kuulumisesta lainsäädännön alaan, pätee tässäkin. Näin ollen määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan V artikla korvaa Haagin yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen. Uuden 3 artiklan 1 kappaleen mukaan yleissopimusta sovellettaessa ilma-aluksen katsotaan olevan liikenteessä siitä hetkestä lähtien, jolloin kenttähenkilöstö tai miehistö alkaa valmistella sitä tiettyä lentoa varten, siihen saakka, kun kaksikymmentäneljä tuntia on kulunut sen mistä tahansa laskusta. Määritelmät, jotka vaikuttavat aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat myös lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp; PeVL 24/2001 vp).

Pekingin pöytäkirjan VII artikla korvaa Haagin yleissopimuksen 4 artiklan osapuolten rikosioikeudellisesta tuomiovallasta. Määräyksen osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu Pekingin yleissopimuksen 8 artiklan kuulumisesta lainsäädännön alaan. Näin ollen määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan VIII artiklan mukaan ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilmakuljetusta harjoittavia organisaatioita tai kansainvälisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä ilma-aluksia, määräävät tarkoituksenmukaisella tavalla keskuudetaan jokaista ilma-alusta varten valtion, joka käyttää tuomiovaltaa ja jolla on tässä yleissopimuksessa tarkoitetut rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoittavat tästä Kansainvälisen siviililmailujärjestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen tiedoksi kaikille yleissopimuksen osapuolille. Määräys on saman sisältöinen kuin Pekingin yleissopimuksen 15 artikla. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä ilmailulaissa sekä laissa liikenteen palveluista, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan IX artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 6 artiklan 4 kappale. Uuden 6 artiklan 4 kappaleen mukaan, kun osapuoli on tämän artiklan mukaisesti ottanut henkilön säilöön, se ilmoittaa välittömästi niille osapuolille, jotka ovat ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa, ja jos osapuoli katsoo aiheelliseksi, muulle asiaan osalliselle valtiolle tällaisen henkilön säilöön otosta ja niistä seikoista, jotka oikeuttavat siihen. Vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 9 artiklassa. Määräys koskee yksilön oikeuksien perusteita ja määräyksen tarkoitamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan X artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen uusi 7 a artikla. Sen mukaan henkilölle, joka on tämän yleissopimuksen nojalla säilöön otettuna tai muiden toimenpiteiden tai oikeudellisten menettelyjen kohteena, taataan oikeudenmukainen kohtelu, mukaan lukien oikeus nauttia kaikkia niitä oikeuksia ja takuita, jotka koskevat häntä sen valtion lain mukaan, jonka alueella hän oleskelee, sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden määräysten mukaan, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus. Vastaava määräys sisältyy myös Pekingin yleissopimukseen 11 artiklaan, joten voidaan viitata sen yhteydessä todettuun artiklan kuulumisesta lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XI artiklalla tehdään Haagin yleissopimuksen 8 artiklaan teknisluontoisia muutoksia. Artikla sisältää samat rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen liittyvät määräykset kuin Pekingin yleissopimuksen 12 artikla, joten voidaan viitata sen yhteydessä todettuun artiklan kuulumisesta lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XII artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen 8 a artikla. Se asettaa velvoitteen olla pitämättä mitään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista poliittisina rikoksina, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikuttimista tehtynä rikoksena, kun päätetään luovuttamisesta rikoksen johdosta tai keskinäisestä oikeusavusta. Siten tällaiseen rikokseen

perustuvaa luovuttamista tai keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä ei saa evätä pelkästään sillä perusteella, että se koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista vaikuttimista tehtyä rikosta. Vastaava säännös sisältyy Pekingin yleissopimuksen 13 artiklaan, joten voidaan viitata sen yhteydessä todettuun artiklan kuulumisesta lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XIII artiklalla lisätään Haagin yleissopimukseen 8 b artikla. Sen mukaan yleissopimuksen määräysten ei tulkita velvoittavan luovuttamaan rikoksen johdosta tai antamaan keskinäistä oikeusapua, jos 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin perustuvan luovutuspyynnön tai tällaisiin rikoksiin liittyvää keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön saaneella osapuolella on perusteltua syytä epäillä, että pyynnön esittämisen tarkoituksena on saattaa henkilö syyttäväksi tai rangaistavaksi rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolensa perusteella, tai että pyynnön noudattaminen heikentäisi tämän henkilön asemaa jostakin mainitusta syystä. Vastaava säännös sisältyy Pekingin yleissopimuksen 14 artiklaan, joten voidaan viitata sen yhteydessä todettuun artiklan kuulumisesta lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XIV artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappale. Kun jokin 1 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu teko on tehty tai on tapahtumaisillaan, osapuolet ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin palauttaakseen ilma-aluksen hallinnan sen lailliselle päällikölle tai säilyttääkseen ilma-aluksen päällikön hallinnassa. Määräys koskee yksilön oikeuksien perusteita ja määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan. Lisäksi merkityksellinen on perustuslain 2 §, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten määräys kuuluu senkin vuoksi lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XV artiklalla korvataan Haagin yleissopimuksen 10 artiklan 1 kappale. Uuden 10 artiklan 1 kappaleen mukaan osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia sekä muita 4 artiklassa tarkoitettuja tekoja koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään. Asiallisesti vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 17 artiklan 1 kohdassa. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä erityisesti kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettussa laissa, keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annettussa laissa, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettussa laissa sekä rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettussa laissa, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XVI artiklalla lisätään Haagin yleissopimuksen 10 a artiklaksi määräys, jonka mukaan osapuoli, jolla on aihetta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsityksen mukaan ovat 4 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettuja valtioita. Vastaava määräys on Pekingin yleissopimuksen 18 artiklassa. Poliisilaissa on asiasta voimassa lain säännöksiä, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pekingin pöytäkirjan XXII artiklassa tarkoitettu ilmoitus tuomiovallasta (a alakohta) ja vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella koskeva selitys (b alakohta) kuuluvat lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjasta lainsäädännön alaan kuuluvat ainakin seuraavat sopimusmääräykset:

Montrealin pöytäkirjan II artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohta. Uuden 1 artiklan 3 kohdan a alakohta määrittelee ilma-aluksen olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen nousemisen jälkeen kaikki ilma-aluksen ulko-ovet suljetaan, siihen saakka, kun jokin näistä ovista avataan ilma-aluksesta poistumista varten. Tällaiset määritelmät, jotka vaikuttavat aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat myös lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp; PeVL 24/2001 vp).

Montrealin pöytäkirjan III artiklan määräys vaikuttaa sopimuksen soveltamisalaan ja kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan IV artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 3 artikla. Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa, joten artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Määräyksillä voi olla vaikutuksia yksilön oikeuksiin. Lisäksi merkityksellinen on perustuslain 2 §, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Montrealin pöytäkirjan V artiklalla lisätään Tokion yleissopimuksen uudeksi 3 a artiklaksi määräys tuomiovaltaisten sopimusvaltioiden välisestä toimenpiteiden koordinoimisesta. Sisällöltään vastaavan kaltainen määräys sisältyy myös Pekingin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohtaan ja Pekingin pöytäkirjan IX artiklaan. Määräys koskee yksilön oikeuksien perusteita ja määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan VII artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 6 artikla ja siinä määrätään ilma-aluksen päällikön oikeudesta ryhtyä kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin, kiinniottaminen mukaan luettuna, jos ilma-aluksen päälliköllä on perusteltu syy uskoa, että joku henkilö on tehnyt tai on tekemäisillään yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen tai teon, sekä oikeudesta vaatia apua muulta miehistön jäseneltä tai oikeuttaa tämä antamaan apua. Ilmailulaissa on asiasta voimassa lain säännöksiä, joten artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan VIII artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 9 artikla. Artiklassa määrätään muun muassa ilma-aluksen päällikön oikeudesta luovuttaa sellaisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueelle ilma-alus laskeutuu, henkilö, jonka hän perustelusta syystä uskoo tehneen ilma-aluksessa teon, joka hänen mielestään on vakava rikos. Artiklassa määrätään lisäksi ilma-aluksen päällikön ilmoitusvelvollisuudesta sopimusvaltion viranomaisille sekä velvollisuudesta luovuttaa ne todisteet ja tiedot, jotka hänellä on laillisesti hallussaan. Asiasta on Suomessa säädetty ilmailulain 56 §:ssä. Määräys koskee yksilön oikeuksien perusteita ja määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan IX artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 10 artikla. Artikla sisältää kiellon saattaa oikeudenkäynnissä vastuuseen ilma-aluksen päällikköä, muuta miehistön jäsentä, matkustajaa, lennolla matkustavaa turvahenkilöä, ilma-aluksen omistajaa tai lentotoiminnan harjoittajaa tai henkilöä, jonka lukuun lento on suoritettu, niistä toimenpiteistä, jotka on toteutettu yleissopimuksen mukaisesti, kun käsitellään toimenpiteiden kohteena olleen henkilön kohtelua. Oikeudenkäynnissä vastuuseen saattamista koskeva menettely ja vastuun edellytykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Näin ollen määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan XI artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohta. Siinä määrätään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta sopimusvaltioiden välillä. Luovuttamistilanteessa ilma-aluksessa tehtyjä rikoksia on käsiteltävä niin kuin ne olisi tehty tapah-

tumapaikan lisäksi myös niiden sopimusvaltioiden alueella, joiden edellytetään käyttävän tuomiovaltaansa kyseiseen rikokseen 3 artiklan 2 ja 2 a kohdan mukaisesti. Asiasta on säädetty Suomessa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan XII artiklalla korvataan Tokion yleissopimuksen 17 artikla. Uuden artiklan 1 kohdassa määrätään sopimusvaltio ottamaan asianmukaisesti huomioon lentoliikenteen turvallisuus ja muut edut ja toimimaan niin, että vältetään tarpeetonta ilma-aluksen, matkustajien, miehistön tai rahdin viivytystä, kun se suorittaa tutkinta- tai pidättämistoimenpiteitä tai muutoin käyttää tuomiovaltaa asiassa, joka koskee ilma-aluksessa tehtyä rikosta. Uuden artiklan 2 kohdan mukaan täyttäessään velvoitteitaan tai käyttäessään yleissopimuksessa sallittua harkintavaltaa, on jokaisen sopimusvaltion toimittava niiden velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti, jotka valtioille on kansainvälisen oikeuden nojalla asetettu. Tässä suhteessa jokaisen sopimusvaltion on huomioitava oikeusturvaa ja oikeudenmukaista kohtelua koskevat periaatteet. Asiasta on edellä selostetulla tavalla voimassa lain säännöksiä, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Montrealin pöytäkirjan XIII artiklalla lisätään Tokion yleissopimuksen 18 a artiklaksi määräys, jonka mukaan yleissopimus ei miltään osin sulje pois oikeutta hakea aiheutuneiden vahinkojen korvaamista kansallisen lain nojalla 8 tai 9 artiklan mukaisesti ilma-aluksesta poistetulta tai luovutetulta henkilöltä. Määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä vahingonkorvauslaissa, joten määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

12.2 Käsittelyjärjestys

Esityksen kohteena olevat valtiosopimukset eivät sisällä määräyksiä, jotka koskevat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtiosopimukset voidaan siten hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja lakiehdotukset tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

1. ponsi

Edellä esitetyn perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 tehdyn yleissopimuksen

ja että eduskunta hyväksyisi annettavaksi edellä mainitun yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ilmoituksen, jonka mukaan Suomi ulottaa tuomiovaltansa yleissopimuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti tapauksiin, joissa rikos kohdistuu Suomen kansalaiseen, sekä tapauksiin, joissa rikoksentehtyjä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on Suomen alueella,

ja että eduskunta hyväksyisi annettavaksi edellä mainitun yleissopimuksen 21 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettua selityksen, jonka mukaan Suomi soveltaa yleissopimuksen 1 artiklan 4 kohdan d alakohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella,

ja että eduskunta hyväksyisi Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 tehdyn ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävän pöytäkirjan,

ja että eduskunta hyväksyisi annettavaksi edellä mainitun pöytäkirjan XXII artiklan a kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan Suomi ulottaa tuomiovaltansa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti tapauksiin, joissa rikos kohdistuu Suomen kansalaiseen, sekä tapauksiin, joissa rikoksentehtäjä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on Suomen alueella,

ja että eduskunta hyväksyisi annettavaksi edellä mainitun pöytäkirjan XXII artiklan b kohdassa tarkoitetun selityksen, jonka mukaan Suomi soveltaa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 1 artiklan 3 kappaleen d kohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella,

ja että eduskunta hyväksyisi rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta Montrealissa 4 päivänä huhtikuuta 2014 tehdyn pöytäkirjan.

2. ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska yleissopimus ja pöytäkirjat sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehdystä yleissopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Yleissopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävästä pöytäkirjasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 tehdyn ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

**rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta
tehdystä pöytäkirjasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta Montrealissa 4 päivänä huhtikuuta 2014 tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 23 luvun 11 a §, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, sekä
lisätään 1 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 626/1996, uusi 3 momentti, 11 luvun
8 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 212/2008 ja 874/2018, uusi 3 momentti, ja 9 §:ään, sellai-
sena kuin se on laeissa 212/2008 ja 874/2018, uusi 3 momentti sekä 44 luvun 13 §:ään, sellai-
sena kuin se on laissa 400/2002, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

2 §

Suomalaiseen alukseen liittyvä rikos

Lisäksi Suomen lakia sovelletaan rikokseen, joka on tehty:
1) ilma-aluksessa, joka laskeutuu Suomen alueelle ja jossa rikoksesta epäilty edelleen on;
2) sellaista ilma-alusta kohtaan tai sellaisessa ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman miehis-
töä vuokralleottajalle, jonka päätoimipaikka tai sellaisen puuttuessa vakituinen asuinpaikka on
Suomessa.

11 luku

Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan

8 §

Kemiallisen aseiden kiellon rikkominen

Yritys on rangaistava.

9 §

Biologisen aseiden kiellon rikkominen

Yritys on rangaistava.

23 luku

76

Liikenne rikoksista

11 a §

Liikenteen häirintä

Joka huomattavasti haittaa yleisen ilma-, raide- tai vesiliikenteen kulkua, on tuomittava *liikenteen häirinnästä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
Yritys on rangaistava.

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

13 §

Vaarallisten aineiden kuljetusrikos

Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2020

Pääministeri

Sanna Marin

Ulkoministeri Pekka Haavisto

**YLEISSOPIMUS KANSAINVÄLISEEN SIVIILI-ILMAILUUN LIITTYVIEN LAIT-
TOMIEN TEKOJEN EHKÄISEMISESTÄ**

**CONVENTION ON THE SUPPRESSION
OF UNLAWFUL ACTS RELATING TO
INTERNATIONAL CIVIL AVIATION**

TÄMÄN YLEISSOPIMUKSEN OSA-
PUOLET, JOTKA

THE STATES PARTIES TO THIS CON-
VENTION,

OVAT SYVÄSTI HUOLESTUNEITA siitä, että siviili-ilmailuun kohdistuvat laittomat teot vaarantavat henkilöiden ja omaisuuden turvallisuutta, haittaavat vakavasti lento-
liikenteen, lentoasemien ja lennonvarmistuk-
sen toimintaa sekä horjuttavat maailman kansojen luottamusta turvalliseen ja hyvin järjes-
tettyyn siviili-ilmailuun kaikkien valtioiden osalta;

DEEPLY CONCERNED that unlawful acts against civil aviation jeopardize the safety and security of persons and property, seriously affect the operation of air services, airports and air navigation, and undermine the confidence of the peoples of the world in the safe and orderly conduct of civil aviation for all States;

TUNNUSTAVAT siviili-ilmailuun kohdistuvien uudentyyppisten uhkien edellyttävän valtioilta uusia yhteisiä ponnistuksia ja yhteistyön toimintaperiaatteita; ja

RECOGNIZING that new types of threats against civil aviation require new concerted efforts and policies of cooperation on the part of States; and

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että näihin uhkiin vastaamiseksi nykyistä paremmin on tarpeen kiireellisesti lujittaa kansainvälisen yhteistyön oikeudellista kehystä siviili-ilmailuun kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemisessä ja torjunnassa,

BEING CONVINCED that in order to better address these threats, there is an urgent need to strengthen the legal framework for international cooperation in preventing and suppressing unlawful acts against civil aviation;

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1 artikla

Article 1

1. Henkilö syyllistyy rikokseen, jos hän laittomasti ja tahallaan:

1. Any person commits an offence if that person unlawfully and intentionally:

a) suorittaa väkivallanteon lennolla olevassa ilma-aluksessa olevaa henkilöä vastaan, jos tämä teko on omiaan vaarantamaan ilma-aluksen turvallisuuden; tai

(a) performs an act of violence against a person on board an aircraft in flight if that act is likely to endanger the safety of that aircraft; or

b) tuhoaa liikenteessä olevan ilma-aluksen tai aiheuttaa tällaiselle ilma-alukselle sellaista vahinkoa, joka tekee sen lentokyvottomäksi tai joka on omiaan vaarantamaan sen turvallisuuden lennolla; tai

(b) destroys an aircraft in service or causes damage to such an aircraft which renders it incapable of flight or which is likely to endanger its safety in flight; or

c) asettaa tai asetuttaa liikenteessä olevaan ilma-alukseen, millä keinoin tahansa, laitteen

(c) places or causes to be placed on an aircraft in service, by any means whatsoever, a

tai ainetta, joka todennäköisesti tuhoaa kyseisen ilma-aluksen tai aiheuttaa sille sellaista vahinkoa, joka tekee sen lentokyvottomäksi tai on omiaan vaarantamaan sen turvallisuuden lennolla; tai

d) tuhoaa tai vahingoittaa lennonvarmistuslaitteita taikka häiritsee niiden toimintaa, jos tällainen teko on omiaan vaarantamaan lennolla olevien ilma-alusten turvallisuuden; tai

e) antaa perättömäksi tietämäänsä tietoa siten vaarantaen lennolla olevan ilma-aluksen turvallisuuden; tai

f) käyttää liikenteessä olevaa ilma-alusta tarkoituksenaan aiheuttaa kuolema, vakava ruumiinvamma tai vakavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle; tai

g) laukaisee liikenteessä olevasta ilma-aluksesta biologisen, kemiallisen tai ydinaseen tai räjähteen taikka levittää siitä radioaktiivista tai muuta vastaavaa ainetta tavalla, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai vakavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle; tai

h) käyttää liikenteessä olevaa ilma-alusta vastaan tai liikenteessä olevassa ilma-aluksessa biologista, kemiallista tai ydinasetta tai räjähdettä tai radioaktiivista tai muuta vastaavaa ainetta tavalla, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai vakavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle; tai

i) ilma-aluksessa kuljettaa tai kuljetuttaa seuraavia aineita tai tarvikkeita tai myötävaikuttaa niiden kuljettamiseen:

1) räjähdettä tai radioaktiivista ainetta tietäen, että sitä aiotaan käyttää kuoleman tai vakavan ruumiinvamman tai vahingon aiheuttamiseen tai näiden aiheuttamisella uhkaamiseen asettaen ehdon tai jättäen asettamatta ehdon, sen mukaan kuin kansallisessa lainsäädännössä säädetään, tarkoituksena pelotella väestöä tai pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö johonkin tekoon tai pidättäytymään jostakin teosta; tai

2) biologisen, kemiallisen tai ydinaseen tietäen sen olevan 2 artiklassa määritelty biologinen, kemiallinen tai ydinase; tai

3) raaka-ainetta, erityistä halkeamiskelpoista ainetta tai välineitä tai materiaalia, joka on nimenomaisesti suunniteltu tai valmistettu erityisen halkeamiskelpoisen aineen käsitteilyyn, käyttämiseen tai tuottamiseen, tietäen,

device or substance which is likely to destroy that aircraft, or to cause damage to it which renders it incapable of flight, or to cause damage to it which is likely to endanger its safety in flight; or

(d) destroys or damages air navigation facilities or interferes with their operation, if any such act is likely to endanger the safety of aircraft in flight; or

(e) communicates information which that person knows to be false, thereby endangering the safety of an aircraft in flight; or

(f) uses an aircraft in service for the purpose of causing death, serious bodily injury, or serious damage to property or the environment; or

(g) releases or discharges from an aircraft in service any BCN weapon or explosive, radioactive, or similar substances in a manner that causes or is likely to cause death, serious bodily injury or serious damage to property or the environment; or

(h) uses against or on board an aircraft in service any BCN weapon or explosive, radioactive, or similar substances in a manner that causes or is likely to cause death, serious bodily injury or serious damage to property or the environment; or

(i) transports, causes to be transported, or facilitates the transport of, on board an aircraft:

(1) any explosive or radioactive material, knowing that it is intended to be used to cause, or in a threat to cause, with or without a condition, as is provided for under national law, death or serious injury or damage for the purpose of intimidating a population, or compelling a government or an international organization to do or to abstain from doing any act; or

(2) any BCN weapon, knowing it to be a BCN weapon as defined in Article 2; or

(3) any source material, special fissionable material, or equipment or material especially designed or prepared for the processing, use or production of special fissionable material,

että sitä aiotaan käyttää ydinräjähdetoiminnassa tai muussa ydintoiminnassa, johon ei sovelleta turvajärjestelyjä Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa turvajärjestelyistä tehdyn sopimuksen mukaisesti; tai

4) välineistöä, materiaalia tai ohjelmistoa tai näihin liittyvää teknologiaa, joka myötävaikuttaa merkittävästi biologisen, kemiallisen tai ydinaseen suunnitteluun, valmistukseen tai toimittamiseen, ilman lainmukaista lupaa, tarkoituksena saattaa ne käytettäviksi tällaiseen tarkoitukseen;

sellaisessa toiminnassa, johon osallistuu tämän sopimuksen osapuoli, mukaan lukien sen valtuuttaman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön toiminta, ei kyseessä kuitenkaan ole 3 ja 4 alakohdassa tarkoitettu rikos, jos tarvikkeet tai materiaalit kuljetetaan sopusoinnussa niiden oikeuksien, vastuiden ja velvoitteiden kanssa, jotka osapuolelle kuuluvat sovellettavan joukkotuhoukseiden leviämisen estämisestä tehdyn monenvälisen sopimuksen osapuolena, mukaan lukien ne, joita tarkoitetaan 7 artiklassa, tai jos tarvikkeet tai materiaalit kuljetetaan näiden mukaista käyttöä tai toimintaa varten.

2. Henkilö syyllistyy rikokseen, jos hän laittomasti ja tahallaan käyttäen mitä tahansa laitetta, ainetta tai asetta:

a) tekee kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävällä lentoasemalla olevaa henkilöä vastaan väkivallanteon, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan vakavan vamman tai kuoleman; tai

b) tuhoaa tai vakavasti vaurioittaa kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävän lentoaseman tiloja tai laitteita tai lentoasemalla olevia ilma-aluksia, jotka eivät ole liikenteessä, taikka häiritsee lentoaseman toimintaa,

jos tällainen teko vaarantaa tai on omiaan vaarantamaan turvallisuuden lentoasemalla.

3. Henkilö syyllistyy rikokseen myös, jos hän:

a) uhkaa tekevänsä jonkin tämän artiklan 1 kohdan a, b, c, d, f, g ja h alakohdassa tai 2 kohdassa tarkoitettun rikoksen; tai

b) laittomasti ja tahallaan saa aikaan sen, että joku saa tällaisen uhkauksen

olosuhteissa, joissa uhkaus vaikuttaa uskottavalta.

knowing that it is intended to be used in a nuclear explosive activity or in any other nuclear activity not under safeguards pursuant to a safeguards agreement with the International Atomic Energy Agency; or

(4) any equipment, materials or software or related technology that significantly contributes to the design, manufacture or delivery of a BCN weapon without lawful authorization and with the intention that it will be used for such purpose;

provided that for activities involving a State Party, including those undertaken by a person or legal entity authorized by a State Party, it shall not be an offence under subparagraphs (3) and (4) if the transport of such items or materials is consistent with or is for a use or activity that is consistent with its rights, responsibilities and obligations under the applicable multilateral non-proliferation treaty to which it is a party including those referred to in Article 7.

2. Any person commits an offence if that person unlawfully and intentionally, using any device, substance or weapon:

(a) performs an act of violence against a person at an airport serving international civil aviation which causes or is likely to cause serious injury or death; or

(b) destroys or seriously damages the facilities of an airport serving international civil aviation or aircraft not in service located thereon or disrupts the services of the airport,

if such an act endangers or is likely to endanger safety at that airport.

3. Any person also commits an offence if that person:

(a) makes a threat to commit any of the offences in subparagraphs (a), (b), (c), (d), (f), (g) and (h) of paragraph 1 or in paragraph 2 of this Article; or

(b) unlawfully and intentionally causes any person to receive such a threat,

under circumstances which indicate that the threat is credible.

4. Henkilö syyllistyy rikokseen myös, jos hän:

a) yrittää tehdä jonkin tämän artiklan 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen; tai

b) järjestää tai johtaa muita tekemään tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tai 4 kohdan a alakohdassa tarkoitetun rikoksen; tai

c) osallistuu rikoskumppanina tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tai 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun rikokseen; tai

d) laittomasti ja tahallaan avustaa toista henkilöä välttelemään tutkintaa, syytettä tai rangaistusta tietäen, että sanottu henkilö on tehnyt teon, joka katsotaan tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tai 4 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitetuksi rikokseksi, tai että lainvalvontaviranomaiset ovat etsintäkuuluttaneet tämän henkilön asetettavaksi syytteeseen tällaisesta rikoksesta tai hänet on tuomittu tällaisesta rikoksesta.

5. Osapuolet säätävät rangaistavaksi myös jommankumman tai kummankin seuraavista teoista, jos teko tehdään tahallisesti, riippumatta siitä, tehdäänkö tai yritetäänkö mitään tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua rikosta tosiasiallisesti:

a) sopiminen yhden tai useamman muun henkilön kanssa tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemisestä, johon kansallisen lainsäädännön sitä edellyttäessä liittyy teko, johon yksi osallisista ryhtyy sopimuksen toteutumisen edistämiseksi; tai

b) myötävaikuttaminen muulla tavoin yhden tai useamman tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseen ryhmässä, jonka jäsenet toimivat yhteisen päämäärän puolesta, kun myötävaikuttaminen tapahtuu joko:

i) pyrkien edistämään ryhmän yleistä rikollista toimintaa tai tarkoitusta, kun tähän toimintaan tai tarkoitukseen sisältyy tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekeminen; tai

ii) tietoisena ryhmän aikomuksesta tehdä tämän artiklan 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu rikos.

4. Any person also commits an offence if that person:

(a) attempts to commit any of the offences set forth in paragraph 1 or 2 of this Article; or

(b) organizes or directs others to commit an offence set forth in paragraph 1, 2, 3 or 4(a) of this Article; or

(c) participates as an accomplice in an offence set forth in paragraph 1, 2, 3 or 4(a) of this Article; or

(d) unlawfully and intentionally assists another person to evade investigation, prosecution or punishment, knowing that the person has committed an act that constitutes an offence set forth in paragraph 1, 2, 3, 4(a), 4(b) or 4(c) of this Article, or that the person is wanted for criminal prosecution by law enforcement authorities for such an offence or has been sentenced for such an offence.

5. Each State Party shall also establish as offences, when committed intentionally, whether or not any of the offences set forth in paragraph 1, 2 or 3 of this Article is actually committed or attempted, either or both of the following:

(a) agreeing with one or more other persons to commit an offence set forth in paragraph 1, 2 or 3 of this Article and, where required by national law, involving an act undertaken by one of the participants in furtherance of the agreement; or

(b) contributing in any other way to the commission of one or more offences set forth in paragraph 1, 2 or 3 of this Article by a group of persons acting with a common purpose, and such contribution shall either:

(i) be made with the aim of furthering the general criminal activity or purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of an offence set forth in paragraph 1, 2 or 3 of this Article; or

(ii) be made in the knowledge of the intention of the group to commit an offence set forth in paragraph 1, 2 or 3 of this Article.

Tätä yleissopimusta sovellettaessa:

a) ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen nousemisen jälkeen kaikki ilma-aluksen ulko-ovet suljetaan, siihen saakka, kun jokin näistä ovista avataan ilma-aluksesta poistumista varten; pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta;

b) ilma-aluksen katsotaan olevan liikenteessä siitä hetkestä lähtien, jolloin kenttähenkilöstö tai miehistö alkaa valmistella sitä tiettyä lentoa varten, siihen saakka, kun kaksikymmentäneljä tuntia on kulunut sen mistä tahansa laskusta; liikenteessäoloajaksi katsotaan joka tapauksessa koko se ajanjakso, jonka kuluessa ilma-alus on tämän artiklan a alakohdan määritelmän mukaan lennolla;

c) ”lennonvarmistuslaitteisiin” sisältyvät ilma-aluksen navigoinnin kannalta välttämättömät signaalit, data, tiedot tai järjestelmät;

d) ”myrkyllinen kemikaali” tarkoittaa kemikaalia, jonka kemiallinen vaikutus elintoihin voi aiheuttaa kuoleman, tilapäisen toimintakyvyttömyyden tai pysyvää vahinkoa ihmisille tai eläimille. Myrkyllisiä kemikaaleja ovat kaikki mainitunlaiset kemikaalit riippumatta niiden alkuperästä tai tuotantometelmästä ja riippumatta siitä, tuotetaanko niitä laitoksissa, ammuksissa tai muutoin;

e) ”radioaktiivinen aine” tarkoittaa ydinaineita ja muita radioaktiivisia aineita, jotka sisältävät itsestään hajoavia nuklideja (prosessi, johon liittyy yhden- tai useammantyyppistä ionisoivaa säteilyä, kuten alfa-, beeta-, neutroni- ja gammasäteilyä) ja jotka voivat radiologisten tai halkeamisominaisuuksiensa vuoksi aiheuttaa kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle;

f) ”ydinaine” tarkoittaa plutoniumia, lukuun ottamatta plutoniumia, jonka isotoopin plutonium-238-pitoisuus on suurempi kuin 80 prosenttia; uraani-233:a; isotoopilla 235 tai 233 rikastettua uraania; luonnossa esiintyvää isotooppien seosta sisältävää uraania muutoin kuin malmina tai malmijätteenä; tai yhtä tai useampaa edellä mainittua materiaalia sisältävää ainetta;

For the purposes of this Convention:

(a) an aircraft is considered to be in flight at any time from the moment when all its external doors are closed following embarkation until the moment when any such door is opened for disembarkation; in the case of a forced landing, the flight shall be deemed to continue until the competent authorities take over the responsibility for the aircraft and for persons and property on board;

(b) an aircraft is considered to be in service from the beginning of the preflight preparation of the aircraft by ground personnel or by the crew for a specific flight until twenty-four hours after any landing; the period of service shall, in any event, extend for the entire period during which the aircraft is in flight as defined in paragraph (a) of this Article;

(c) “Air navigation facilities” include signals, data, information or systems necessary for the navigation of the aircraft;

(d) “Toxic chemical” means any chemical which through its chemical action on life processes can cause death, temporary incapacitation or permanent harm to humans or animals. This includes all such chemicals, regardless of their origin or of their method of production, and regardless of whether they are produced in facilities, in munitions or elsewhere;

(e) “Radioactive material” means nuclear material and other radioactive substances which contain nuclides which undergo spontaneous disintegration (a process accompanied by emission of one or more types of ionizing radiation, such as alpha-, beta-, neutron particles and gamma rays) and which may, owing to their radiological or fissile properties, cause death, serious bodily injury or substantial damage to property or to the environment;

(f) “Nuclear material” means plutonium, except that with isotopic concentration exceeding 80 per cent in plutonium-238; uranium-233; uranium enriched in the isotope 235 or 233; uranium containing the mixture of isotopes as occurring in nature other than in the form of ore or ore residue; or any material containing one or more of the foregoing;

g) ”isotoopilla 235 tai 233 rikastettu uraani” tarkoittaa urania, joka sisältää isotooppia 235 tai 233 tai molempia siinä määrin, että näiden isotooppien ylimääräsumman suhde isotooppiin 238 on suurempi kuin isotoopin 235 suhde isotooppiin 238 luonnossa;

h) ”biologiset, kemialliset tai ydinaseet” tarkoittaa:

a) ”biologisia aseita”, joita ovat:

i) mikrobi- tai muut biologiset agenssit tai mitä alkuperää tahansa olevat tai millä menetelmällä tahansa tuotetut toksiinit, joita ei niiden lajin ja määrän perusteella ole perusteltua käyttää ennaltaehkäiseviin, suojaaviin tai muihin rauhanomaisiin tarkoituksiin; tai

ii) agenssien tai toksiinien levittämiseen tarkoitettut aseet, laitteet tai välineet, joiden tarkoituksena on käyttää näitä agensseja tai toksiineja vihamielisiin tarkoituksiin tai aseelliseen selkkaukseen.

b) ”kemiallisia aseita”, joita ovat yhdessä tai erikseen:

i) myrkylliset kemikaalit ja niiden lähtöaineet, paitsi silloin, kun ne on tarkoitettu:

A) teollisuuden, maatalouden, tutkimuksen, lääketieteen tai lääkinnän käyttöön tai muuhun rauhanomaiseen tarkoitukseen; tai

B) suojaamistarkoituksiin eli tarkoituksiin, jotka liittyvät välittömästi suojaamiseen myrkyllisiltä kemikaaleilta ja kemiallisilta aseilta; tai

C) sotilaallisiin tarkoituksiin, jotka eivät liity kemiallisten aseiden käyttöön eivätkä johdu kemikaalien myrkyllisten ominaisuuksien käytöstä sodankäyntimenetelmänä; tai

D) lainvalvontaan, mukaan lukien tarkoitus hillitä mellakoita kotimaassa, edellyttäen, että ne vastaavat tyyppiltään ja määrältään näitä tarkoituksia;

ii) ammukset ja laitteet, jotka on nimenomaisesti suunniteltu aiheuttamaan kuoleman tai muuta vahinkoa niiden b alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen myrkyllisten kemikaalien myrkyllisten ominaisuuksien avulla, jotka vapautuisivat ympäristöön näitä ammuksia ja laitteita käytettäessä;

iii) välineet, jotka on nimenomaisesti suunniteltu käytettäväksi välittömästi b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettujen ammusten ja laitteiden käytön yhteydessä;

(g) “Uranium enriched in the isotope 235 or 233” means uranium containing the isotope 235 or 233 or both in an amount such that the abundance ratio of the sum of these isotopes to the isotope 238 is greater than the ratio of the isotope 235 to the isotope 238 occurring in nature;

(h) “BCN weapon” means:

(a) “biological weapons”, which are:

(i) microbial or other biological agents, or toxins whatever their origin or method of production, of types and in quantities that have no justification for prophylactic, protective or other peaceful purposes; or

(ii) weapons, equipment or means of delivery designed to use such agents or toxins for hostile purposes or in armed conflict.

(b) “chemical weapons”, which are, together or separately:

(i) toxic chemicals and their precursors, except where intended for:

(A) industrial, agricultural, research, medical, pharmaceutical or other peaceful purposes; or

(B) protective purposes, namely those purposes directly related to protection against toxic chemicals and to protection against chemical weapons; or

(C) military purposes not connected with the use of chemical weapons and not dependent on the use of the toxic properties of chemicals as a method of warfare; or

(D) law enforcement including domestic riot control purposes,

as long as the types and quantities are consistent with such purposes;

(ii) munitions and devices specifically designed to cause death or other harm through the toxic properties of those toxic chemicals specified in subparagraph (b)(i), which would be released as a result of the employment of such munitions and devices;

(iii) any equipment specifically designed for use directly in connection with the employment of munitions and devices specified in subparagraph (b)(ii).

c) ydinaineita ja muita ydinräjähteitä.

i) ”lähtöaine” tarkoittaa kemiallista reaktanttia, joka osallistuu johonkin myrkyllisen kemikaalin valmistuksen vaiheeseen tuotantomenetelmästä riippumatta. Tämä käsittää kahdesta tai useammasta komponentista koostuvan kemiallisen järjestelmän avainkomponentit;

j) käsitteillä ”raaka-aine” ja ”halkeamiskelpoinen aine” on sama merkitys kuin niillä on New Yorkissa 26 päivänä lokakuuta 1956 tehdystä Kansainvälisen atomienergiajärjestön perussäännössä.

3 artikla

Jokainen osapuoli sitoutuu säätämään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista ankarat rangaistukset.

4 artikla

1. Jokainen osapuoli voi toteuttaa kansallisten oikeuseriaatteidensa mukaisesti tarvittavat toimenpiteet, jotta sen alueella oleva tai sen lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, kun tämän oikeushenkilön johtamisesta tai valvonnasta vastaava henkilö on kyseisessä ominaisuudessa syyllistynyt 1 artiklassa tarkoitettuun rikokseen. Oikeushenkilön vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista.

2. Oikeushenkilön vastuu ei vaikuta rikosentekijöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen.

3. Jos osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen oikeushenkilön vastuuseen tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, se pyrkii varmistamaan, että sovellettavat rikosoikeudelliset, siviilioikeudelliset tai hallinnolliset seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näihin seuraamuksiin voi sisältyä rahallisia seuraamuksia.

5 artikla

(c) nuclear weapons and other nuclear explosive devices.

(i) “Precursor” means any chemical reactant which takes part at any stage in the production by whatever method of a toxic chemical. This includes any key component of a binary or multicomponent chemical system;

(j) the terms “source material” and “special fissionable material” have the same meaning as given to those terms in the Statute of the International Atomic Energy Agency, done at New York on 26 October 1956.

Article 3

Each State Party undertakes to make the offences set forth in Article 1 punishable by severe penalties.

Article 4

1. Each State Party, in accordance with its national legal principles, may take the necessary measures to enable a legal entity located in its territory or organized under its laws to be held liable when a person responsible for management or control of that legal entity has, in that capacity, committed an offence set forth in Article 1. Such liability may be criminal, civil or administrative.

2. Such liability is incurred without prejudice to the criminal liability of individuals having committed the offences.

3. If a State Party takes the necessary measures to make a legal entity liable in accordance with paragraph 1 of this Article, it shall endeavour to ensure that the applicable criminal, civil or administrative sanctions are effective, proportionate and dissuasive. Such sanctions may include monetary sanctions.

Article 5

1. Tätä yleissopimusta ei sovelleta ilma-aluksiin, jotka ovat sotilas-, tulli- tai poliisi-käytössä.

2. Niissä tapauksissa, joita tarkoitetaan 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa, riippumatta siitä, onko ilma-alus kansainvälisellä vai kotimaan lennolla, tätä yleissopimusta sovelletaan vain, jos:

a) ilma-aluksen tosiasiallinen tai tarkoitettu ilmaannousu- tai laskupaikka on sanotun ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueen ulkopuolella; tai

b) rikos on tehty muun valtion kuin sanotun ilma-aluksen rekisteröintivaltion alueella.

3. Tämän artiklan 2 kohdan määräysten es-tämättä tätä yleissopimusta sovelletaan 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa myös, jos rikoksentehtyjä tai rikoksesta epäilty tavataan muun valtion kuin ilma-aluksen rekisteröinti-valtion alueella.

4. Jäljempänä 15 artiklassa tarkoitettujen osapuolten osalta ja 1 artiklan 1 kohdan a, b, c, e, f, g, h ja i alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tätä yleissopimusta ei sovelleta, jos tämän artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoi-tetut paikat sijaitsevat saman valtion alueella, kun tämä valtio on yksi 15 artiklassa tarkoite-tuista valtioista, jollei rikosta ole tehty tai rikoksentehtyjää tai rikoksesta epäiltyä tavata muun kuin sanotun valtion alueella.

5. Tätä yleissopimusta sovelletaan 1 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetuissa tapauk-sissa vain, jos lennonvarmistuslaitteita käytet-ään kansainvälisessä ilmaliikenteessä.

6. Tämän artiklan 2, 3, 4 ja 5 kohdan mää-räyksiä sovelletaan myös 1 artiklan 4 koh-dassa tarkoitetuissa tapauksissa.

6 artikla

1. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita valtioilla ja yksityishenkilöillä on kansainvälisen oikeuden perusteella, erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien peruskir-

1. This Convention shall not apply to air-craft used in military, customs or police ser-vices.

2. In the cases contemplated in subpara-graphs (a), (b), (c), (e), (f), (g), (h) and (i) of paragraph 1 of Article 1, this Convention shall apply irrespective of whether the aircraft is en-gaged in an international or domestic flight, only if:

(a) the place of take-off or landing, actual or intended, of the aircraft is situated outside the territory of the State of registry of that aircraft; or

(b) the offence is committed in the territory of a State other than the State of registry of the aircraft.

3. Notwithstanding paragraph 2 of this Arti-cle, in the cases contemplated in subpara-graphs (a), (b), (c), (e), (f), (g), (h) and (i) of paragraph 1 of Article 1, this Convention shall also apply if the offender or the alleged of-fender is found in the territory of a State other than the State of registry of the aircraft.

4. With respect to the States Parties men-tioned in Article 15 and in the cases set forth in subparagraphs (a), (b), (c), (e), (f), (g), (h) and (i) of paragraph 1 of Article 1, this Con-vention shall not apply if the places referred to in subparagraph (a) of paragraph 2 of this Ar-ticle are situated within the territory of the same State where that State is one of those re-ferred to in Article 15, unless the offence is committed or the offender or alleged offender is found in the territory of a State other than that State.

5. In the cases contemplated in subpara-graph (d) of paragraph 1 of Article 1, this Con-vention shall apply only if the air navigation facilities are used in international air naviga-tion.

6. The provisions of paragraphs 2, 3, 4 and 5 of this Article shall also apply in the cases contemplated in paragraph 4 of Article 1.

Article 6

1. Nothing in this Convention shall affect other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, in particular the purposes and principles of the Charter of the United Nations, the Convention

jan, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden päämäärien ja periaatteiden perusteella.

2. Tämä yleissopimus ei koske kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntelemää asevoimien toimintaa aseellisen selkkauksen aikana näiden käsitteiden kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä, eikä valtion asevoimien toimintaa niiden hoitaessa virallisia tehtäviään siltä osin kuin sitä sääntelevät muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

3. Tämän artiklan 2 kohdan määräysten ei saa tulkita sallivan tai laillistavan muutoin laittomia tekoja tai estävän syytteiden nostamisen muiden lakien nojalla.

7 artikla

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta niihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 1 päivänä heinäkuuta 1968 allekirjoitetussa sopimuksessa ydinaseiden leviämisen estämisestä, Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10 päivänä huhtikuuta 1972 allekirjoitetussa yleissopimuksessa bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi tai Pariisissa 13 päivänä tammikuuta 1993 allekirjoitetussa kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevassa yleissopimuksessa näiden sopimusten osapuolille määrätään.

8 artikla

1. Jokainen osapuoli ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

a) kun rikos on tehty kyseisen valtion alueella;

b) kun rikos on kohdistunut kyseisessä valtiossa rekisteröityyn ilma-alukseen tai tehty tällaisessa ilma-aluksessa;

c) kun ilma-alus, jossa rikos on tehty, laskeutuu kyseisen valtion alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa;

on International Civil Aviation and international humanitarian law.

2. The activities of armed forces during an armed conflict, as those terms are understood under international humanitarian law, which are governed by that law are not governed by this Convention, and the activities undertaken by military forces of a State in the exercise of their official duties, inasmuch as they are governed by other rules of international law, are not governed by this Convention.

3. The provisions of paragraph 2 of this Article shall not be interpreted as condoning or making lawful otherwise unlawful acts, or precluding prosecution under other laws.

Article 7

Nothing in this Convention shall affect the rights, obligations and responsibilities under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, signed at London, Moscow and Washington on 1 July 1968, the Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction, signed at London, Moscow and Washington on 10 April 1972, or the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction, signed at Paris on 13 January 1993, of States Parties to such treaties.

Article 8

1. Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in Article 1 in the following cases:

(a) when the offence is committed in the territory of that State;

(b) when the offence is committed against or on board an aircraft registered in that State;

(c) when the aircraft on board which the offence is committed lands in its territory with the alleged offender still on board;

d) kun ilma-alus, jota kohtaan tai jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikka;

e) kun rikoksentehtyjä on kyseisen valtion kansalainen.

2. Jokainen osapuoli voi ulottaa tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin myös seuraavissa tapauksissa:

a) kun rikos kohdistuu kyseisen valtion kansalaiseen;

b) kun rikoksentehtyjä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on kyseisen valtion alueella.

3. Jokainen osapuoli ryhtyy myös tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin niissä tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty oleskelee sen alueella eikä tämä osapuoli luovuta tätä henkilöä rikoksen johdosta 12 artiklan mukaisesti millekään niistä osapuolista, jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa kyseisiin rikoksiin tämän artiklan soveltuviin kohtiin mukaisesti.

4. Tämä yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti.

9 artikla

1. Jokaisen osapuolen, jonka alueella rikoksentehtyjä tai rikoksesta epäilty oleskelee, on otettava tämä henkilö kiinni tai muilla toimenpiteillä varmistettava hänen paikallaolonsa, vakuututtuaan siitä, että olosuhteet oikeuttavat kiinnioton. Kiinniotos ja muissa toimenpiteissä noudatetaan kyseisen valtion lakia, mutta niitä voidaan jatkaa vain sen ajan, joka on tarpeen, jotta mahdolliset rikosoikeudelliset tai rikoksen johdosta luovuttamisen menettelyt voidaan käynnistää.

2. Tällainen valtio suorittaa välittömästi asiasta esitutkinnan.

3. Jokaista henkilöä, joka on otettu kiinni tämän artiklan 1 kohdan perusteella, avustetaan saamaan välittömästi yhteys sen valtion lähimpään asianmukaiseen edustajaan, jonka kansalainen tämä henkilö on.

4. Kun osapuoli on tämän artiklan mukaisesti ottanut kiinni henkilön, se ilmoittaa vä-

(d) when the offence is committed against or on board an aircraft leased without crew to a lessee whose principal place of business or, if the lessee has no such place of business, whose permanent residence is in that State;

(e) when the offence is committed by a national of that State.

2. Each State Party may also establish its jurisdiction over any such offence in the following cases:

(a) when the offence is committed against a national of that State;

(b) when the offence is committed by a stateless person whose habitual residence is in the territory of that State.

3. Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in Article 1, in the case where the alleged offender is present in its territory and it does not extradite that person pursuant to Article 12 to any of the States Parties that have established their jurisdiction in accordance with the applicable paragraphs of this Article with regard to those offences.

4. This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised in accordance with national law.

Article 9

1. Upon being satisfied that the circumstances so warrant, any State Party in the territory of which the offender or the alleged offender is present, shall take that person into custody or take other measures to ensure that person's presence. The custody and other measures shall be as provided in the law of that State but may only be continued for such time as is necessary to enable any criminal or extradition proceedings to be instituted.

2. Such State shall immediately make a preliminary enquiry into the facts.

3. Any person in custody pursuant to paragraph 1 of this Article shall be assisted in communicating immediately with the nearest appropriate representative of the State of which that person is a national.

4. When a State Party, pursuant to this Article, has taken a person into custody, it shall immediately notify the States Parties which

littömästi niille osapuolille, jotka ovat ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti sekä ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa ja ilmoittaneet asiasta tallettajalle 21 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaisesti, ja jos osapuoli katsoo aiheelliseksi, muulle asiaan osalliselle valtiolle tällaisen henkilön kiinniotosta ja niistä seikoista, jotka oikeuttavat siihen. Osapuoli, joka suorittaa tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettua esitutkimusta, ilmoittaa mainituille osapuolille viipymättä tutkinnan tuloksista ja siitä, aikooko se käyttää tuomiovaltaansa.

10 artikla

Jos osapuoli, jonka alueelta rikoksesta epäilty on tavattu, ei luovuta tätä henkilöä rikoksen johdosta, se saattaa tapauksen poikkeuksetta ja riippumatta siitä, tehtiinkö rikoksen alueella, toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi syytteen nostamista varten. Nämä viranomaiset tekevät päätöksensä asiassa samalla tavoin kuin jos käsiteltävänä olisi mikä tahansa vakavanlaatuisen rikos kyseisen maan lain mukaan.

11 artikla

Henkilölle, joka on tämän yleissopimuksen nojalla kiinniotettuna tai muiden toimenpiteiden tai oikeudellisten menettelyjen kohteena, taataan oikeudenmukainen kohtelu, mukaan lukien oikeus nauttia kaikki niitä oikeuksia ja takuita, jotka koskevat häntä sen valtion lain mukaan, jonka alueella hän oleskelee, sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden määräysten mukaan, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus.

12 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettujen rikokset katsotaan kaikissa osapuolten välillä voimassa olevissa rikoksen johdosta luovuttamista koskevissa sopimuksissa luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi. Osapuolet sitoutuvat lukemaan tällaiset rikokset kaikissa välillään tehtävissä luovuttamissopimuksissa rikoksiin, jotka voivat johtaa luovuttamiseen.

have established jurisdiction under paragraph 1 of Article 8 and established jurisdiction and notified the Depositary under subparagraph (a) of paragraph 4 of Article 21 and, if it considers it advisable, any other interested States of the fact that such person is in custody and of the circumstances which warrant that person's detention. The State Party which makes the preliminary enquiry contemplated in paragraph 2 of this Article shall promptly report its findings to the said States Parties and shall indicate whether it intends to exercise jurisdiction.

Article 10

The State Party in the territory of which the alleged offender is found shall, if it does not extradite that person, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any ordinary offence of a serious nature under the law of that State.

Article 11

Any person who is taken into custody, or regarding whom any other measures are taken or proceedings are being carried out pursuant to this Convention, shall be guaranteed fair treatment, including enjoyment of all rights and guarantees in conformity with the law of the State in the territory of which that person is present and applicable provisions of international law, including international human rights law.

Article 12

1. The offences set forth in Article 1 shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include the offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

2. Jos osapuoli, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi valtioiden välisen sopimuksen, saa luovuttamispyynnön rikoksen johdosta sellaiselta toiselta osapuolelta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamissopimusta, luovuttamispyynnön saanut osapuoli voi harkintansa mukaan pitää tätä yleissopimusta luovuttamisen oikeusperustana 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta. Luovuttamisessa rikoksen johdosta noudatetaan luovuttamispyynnön saaneen osapuolen lainsäädännössä säädettyjä muita ehtoja.

3. Osapuolet, jotka eivät aseta rikoksen johdosta luovuttamisen ehdoksi valtioiden välistä sopimusta, katsovat keskenään 1 artiklassa tarkoitettuja rikokset luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi, jotka voivat johtaa luovuttamiseen luovuttamispyynnön saaneen osapuolen lainsäädännössä säädettyjen ehtojen mukaisesti.

4. Kun on kysymys luovuttamisesta rikoksen johdosta osapuolten välillä, kutakin rikosta käsitellään siten kuin se olisi tehty tekoajan lisäksi myös niiden osapuolten alueella, joiden edellytetään ulottavan tuomiovaltansa kyseiseen rikokseen 8 artiklan 1 kohdan b, c, d ja e alakohdan mukaisesti ja jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

5. Osapuolten välisissä luovutuksissa rikoksen johdosta 1 artiklan 5 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja rikokset katsotaan samanveroisiksi.

13 artikla

Mitään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista ei katsota poliittiseksi rikokseksi, poliittiseen rikokseen liittyväksi rikokseksi tai poliittisista vaikuttimista tehdyksi rikokseksi päätettäessä luovuttamisesta rikoksen johdosta tai keskinäisestä oikeusavusta. Siten tällaiseen rikokseen perustuvaa luovuttamista tai keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä ei saa evätä pelkästään sillä perusteella, että se koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista vaikuttimista tehtyä rikosta.

14 artikla

2. If a State Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may at its option consider this Convention as the legal basis for extradition in respect of the offences set forth in Article 1. Extradition shall be subject to the other conditions provided by the law of the requested State.

3. States Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the offences set forth in Article 1 as extraditable offences between themselves subject to the conditions provided by the law of the requested State.

4. Each of the offences shall be treated, for the purpose of extradition between States Parties, as if it had been committed not only in the place in which it occurred but also in the territories of the States Parties required to establish their jurisdiction in accordance with subparagraphs (b), (c), (d) and (e) of paragraph 1 of Article 8, and who have established jurisdiction in accordance with paragraph 2 of Article 8.

5. The offences set forth in subparagraphs (a) and (b) of paragraph 5 of Article 1 shall, for the purpose of extradition between States Parties, be treated as equivalent.

Article 13

None of the offences set forth in Article 1 shall be regarded, for the purposes of extradition or mutual legal assistance, as a political offence or as an offence connected with a political offence or as an offence inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such an offence may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

Article 14

Tämän yleissopimuksen määräysten ei tul-
kita velvoittavan luovuttamaan rikoksen joh-
dosta taikka antamaan keskinäistä oikeus-
apua, jos 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin
perustuvan luovutuspyynnön tai tällaisiin ri-
koksiin liittyvää keskinäistä oikeusapua kos-
kevan pyynnön saaneella osapuolella on pe-
rusteltua syytä epäillä, että pyynnön esittämi-
sen tarkoituksena on saattaa henkilö syytettä-
väksi tai rangaistavaksi rotunsa, uskontonsa,
kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliiti-
tisen mielipiteensä tai sukupuolensa perus-
teella, tai että pyynnön noudattaminen heiken-
täisi tämän henkilön asemaa jostakin maini-
tusta syystä.

15 artikla

Ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilma-
kuljetusta harjoittavia organisaatioita tai kansainvä-
lisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen
tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä
ilma-alueita, määräävät tarkoituksenmukai-
sella tavalla keskuudestaan jokaista ilma-
alusta varten valtion, joka käyttää tuomioval-
taa ja jolla on tässä yleissopimuksessa tarkoi-
tetut rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoit-
tavat tästä Kansainvälisen siviili-ilmailujär-
jestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen
tiedoksi kaikille tämän yleissopimuksen osa-
puolille.

16 artikla

1. Osapuolet pyrkivät kansainvälisen ja kan-
sallisen oikeuden mukaisesti ryhtymään kaikkiin
käytännössä mahdollisiin toimenpiteisiin
1 artiklassa tarkoitettujen rikosten ehkäise-
miseksi.

2. Kun lento on myöhästynyt tai keskeyty-
nyt jonkin 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten
johdosta, jokainen osapuoli, jonka alueella
ilma-alue tai matkustajat tai miehistö ovat,
helpottaa matkustajien ja miehistön matkan
jatkamista niin pian kuin se on käytännössä
mahdollista ja palauttaa ilma-alueen ja sen
rahdin viipymättä niiden laillisille haltijoille.

17 artikla

Nothing in this Convention shall be inter-
preted as imposing an obligation to extradite
or to afford mutual legal assistance if the re-
quested State Party has substantial grounds for
believing that the request for extradition for
offences set forth in Article 1 or for mutual le-
gal assistance with respect to such offences
has been made for the purpose of prosecuting
or punishing a person on account of that per-
son's race, religion, nationality, ethnic origin,
political opinion or gender, or that compliance
with the request would cause prejudice to that
person's position for any of these reasons.

Article 15

The States Parties which establish joint air
transport operating organizations or interna-
tional operating agencies, which operate air-
craft which are subject to joint or international
registration shall, by appropriate means, des-
ignate for each aircraft the State among them
which shall exercise the jurisdiction and have
the attributes of the State of registry for the
purpose of this Convention and shall give no-
tice thereof to the Secretary General of the In-
ternational Civil Aviation Organization who
shall communicate the notice to all States Par-
ties to this Convention.

Article 16

1. States Parties shall, in accordance with in-
ternational and national law, endeavour to
take all practicable measures for the purpose
of preventing the offences set forth in Article
1.

2. When, due to the commission of one of
the offences set forth in Article 1, a flight has
been delayed or interrupted, any State Party in
whose territory the aircraft or passengers or
crew are present shall facilitate the continua-
tion of the journey of the passengers and crew
as soon as practicable, and shall without delay
return the aircraft and its cargo to the persons
lawfully entitled to possession.

Article 17

1. Osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskevista rikosoikeudellisista menettelyistä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään.

2. Tämän artiklan 1 kohdan määräykset eivät vaikuta mistään muusta sellaisesta kahden- tai monenvälisestä sopimuksesta johtuviin velvoitteisiin, jotka kokonaan tai osaksi sääntelevät tai tulevat sääntelemään keskinäistä oikeusapua rikosasioissa.

18 artikla

Jokainen osapuoli, jolla on aihetta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsityksen mukaan ovat 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja valtioita.

19 artikla

Jokainen osapuoli ilmoittaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön neuvostolle niin pian kuin mahdollista kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot, jotka koskevat:

- a) rikoksen olosuhteita;
- b) toimenpiteitä, joihin on ryhdytty 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- c) toimenpiteitä, joihin on ryhdytty rikosentekijään tai rikoksesta epäiltyyn nähden, ja erityisesti rikoksen johdosta luovuttamista koskevien tai muiden oikeudellisten menettelyjen tuloksia.

20 artikla

1. Tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva kahden tai useamman osapuolen välinen riita, jota ei voida selvittää neuvotteluteitse, saatetaan ratkaistavaksi välimiesmenettelyyn, jos jokin osapuoli sitä pyytää. Elleivät osapuolet kuuden kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevasta pyynnöstä ole päässeet sopimukseen välimiesmenettelyn järjestämisestä, mikä tahansa näistä

1. States Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with criminal proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 1. The law of the State requested shall apply in all cases.

2. The provisions of paragraph 1 of this Article shall not affect obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, which governs or will govern, in whole or in part, mutual assistance in criminal matters.

Article 18

Any State Party having reason to believe that one of the offences set forth in Article 1 will be committed shall, in accordance with its national law, furnish any relevant information in its possession to those States Parties which it believes would be the States set forth in paragraphs 1 and 2 of Article 8.

Article 19

Each State Party shall in accordance with its national law report to the Council of the International Civil Aviation Organization as promptly as possible any relevant information in its possession concerning:

- (a) the circumstances of the offence;
- (b) the action taken pursuant to paragraph 2 of Article 16;
- (c) the measures taken in relation to the offender or the alleged offender and, in particular, the results of any extradition proceedings or other legal proceedings.

Article 20

1. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention which cannot be settled through negotiation, shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If within six months from the date of the request for arbitration the Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those Parties may refer the dispute to the

osapuolista voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä siitä tuomioistuimen perussäännön mukaisen pyynnön.

2. Jokainen valtio voi tämän yleissopimuksen allekirjoittamisen, ratifioimisen, hyväksymisen taikka yleissopimukseen liittymisen yhteydessä ilmoittaa, ettei se katso edellisen kohdan sitovan itseään. Edellinen kohta ei sido muita osapuolia sellaiseen osapuoleen nähden, joka on tehnyt tällaisen varauman.

3. Jokainen osapuoli, joka on tehnyt edellisen kohdan mukaisen varauman, voi milloin tahansa peruuttaa tämän varauman tallettajalle osoitetulla ilmoituksella.

21 artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 niille valtioille, jotka osallistuvivat Pekingissä 30 päivästä elokuuta 10 päivään syyskuuta 2010 pidettyyn ilmailun turvatoimia koskevaan diplomaattikonferenssiin. Yleissopimus on 27 päivän syyskuuta 2010 jälkeen avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön päämajassa Montrealissa, kunnes se tulee voimaan 22 artiklan mukaisesti.

2. Tämä yleissopimus ratifioidaan tai hyväksytään. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerin huostaan, ja hänet nimitetään tällä määräyksellä tämän yleissopimuksen tallettajaksi.

3. Valtio, joka ei ratifioi tai hyväksy tätä yleissopimusta tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti, voi liittyä siihen milloin tahansa. Liittymiskirja talletetaan tallettajan huostaan.

4. Ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen jokainen osapuoli:

a) ilmoittaa tallettajalle tuomiovallasta, joka sillä on kansallisen lainsäädäntönsä nojalla 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, ja ilmoittaa välittömästi tallettajalle mahdollisista muutoksista; ja

b) voi antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa 1 artiklan 4 kohdan d alakohdan mää-

International Court of Justice by request in conformity with the Statute of the Court.

2. Each State may at the time of signature, ratification, acceptance or approval of this Convention or accession thereto, declare that it does not consider itself bound by the preceding paragraph. The other States Parties shall not be bound by the preceding paragraph with respect to any State Party having made such a reservation.

3. Any State Party having made a reservation in accordance with the preceding paragraph may at any time withdraw this reservation by notification to the Depositary.

Article 21

1. This Convention shall be open for signature in Beijing on 10 September 2010 by States participating in the Diplomatic Conference on Aviation Security held at Beijing from 30 August to 10 September 2010. After 27 September 2010, this Convention shall be open to all States for signature at the Headquarters of the International Civil Aviation Organization in Montréal until it enters into force in accordance with Article 22.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the International Civil Aviation Organization, who is hereby designated as the Depositary.

3. Any State which does not ratify, accept or approve this Convention in accordance with paragraph 2 of this Article may accede to it at any time. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.

4. Upon ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, each State Party:

(a) shall notify the Depositary of the jurisdiction it has established under its national law in accordance with paragraph 2 of Article 8, and immediately notify the Depositary of any change; and

(b) may declare that it shall apply the provisions of subparagraph (d) of paragraph 4 of Article 1 in accordance with the principles of

räyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella.

its criminal law concerning family exemptions from liability.

22 artikla

Article 22

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on talletettu kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja.

1. This Convention shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3. Heti tämän yleissopimuksen tultua voimaan tallettaja kirjaa sen Yhdistyneissä kansakunnissa.

3. As soon as this Convention enters into force, it shall be registered with the United Nations by the Depositary.

23 artikla

Article 23

1. Jokainen tämän yleissopimuksen osapuoli voi irtisanoa yleissopimuksen ilmoittamalla tästä kirjallisesti tallettajalle.

1. Any State Party may denounce this Convention by written notification to the Depositary.

2. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which notification is received by the Depositary.

24 artikla

Article 24

Yleissopimuksen osapuolten välillä tälle yleissopimukselle annetaan etusija seuraaviin asiakirjoihin nähden:

As between the States Parties, this Convention shall prevail over the following instruments:

a) siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskeva yleissopimus, allekirjoitettu Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971; ja

(a) the Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation, Signed at Montreal on 23 September 1971; and

b) kansainväliseen siviili-ilmailuun käytävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskeva lisäpöytäkirja Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 tehtyyn siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, allekirjoitettu Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988.

(b) the Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation, Done at Montreal on 23 September 1971, Signed at Montreal on 24 February 1988.

25 artikla

Tallettaja ilmoittaa kaikille tämän yleissopimuksen osapuolille sekä kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille tai siihen liittyville valtioille viipymättä jokaisen allekirjoittamisen päivämäärästä, jokaisen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivämäärästä, tämän yleissopimuksen voimaantulopäivästä sekä muista olennaisista tiedoista.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

TEHTY Pekingissä kymmenentenä päivänä syyskuuta kaksituhattakymmenen arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstit katsotaan todistusvoimaisiksi siitä lukien, kun konferenssin sihteeristö on konferenssin puheenjohtajan valtuuttamana tarkistanut tekstien yhdenmukaisuuden yhdeksänkymmenen päivän kuluessa tästä päivästä lukien. Yleissopimus talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön arkistoon, ja tallettaja toimittaa yleissopimuksen oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimuksen osapuolille.

Article 25

The Depositary shall promptly inform all States Parties to this Convention and all signatory or acceding States to this Convention of the date of each signature, the date of deposit of each instrument of ratification, approval, acceptance or accession, the date of coming into force of this Convention, and other relevant information.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, having been duly authorized, have signed this Convention.

DONE at Beijing on the tenth day of September of the year Two Thousand and Ten in the English, Arabic, Chinese, French, Russian and Spanish languages, all texts being equally authentic, such authenticity to take effect upon verification by the Secretariat of the Conference under the authority of the President of the Conference within ninety days hereof as to the conformity of the texts with one another. This Convention shall remain deposited in the archives of the International Civil Aviation Organization, and certified copies thereof shall be transmitted by the Depositary to all Contracting States to this Convention.

ILMA-ALUSTEN LAITTOAMAN HALTUUNOTON EHKÄISEMISESTÄ TEHTYÄ YLEISSOPIMUSTA TÄYDENTÄVÄ PÖYTÄKIRJA

PROTOCOL SUPPLEMENTARY TO THE CONVENTION FOR THE SUPPRESSION OF UNLAWFUL SEIZURE OF AIRCRAFT

TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN OSAPUOLET, JOTKA

THE STATES PARTIES TO THIS PROTOCOL,

OVAT SYVÄSTI HUOLESTUNEITA siviili-ilmailuun kohdistuvien laittomien tekojen voimakkaasta maailmanlaajuisesta lisääntymisestä;

DEEPLY CONCERNED about the worldwide escalation of unlawful acts against civil aviation;

TUNNUSTAVAT siviili-ilmailuun kohdistuvien uudentyyppisten uhkien edellyttävän valtioilta uusia yhteisiä ponnistuksia ja yhteistyön toimintaperiaatteita; ja

RECOGNIZING that new types of threats against civil aviation require new concerted efforts and policies of cooperation on the part of States; and

USKOVAT, että näihin uhkiin vastamiseksi nykyistä paremmin on tarpeen hyväksyä määräyksiä, joilla täydennetään Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitetun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehdyn yleissopimuksen määräyksiä, sellaisten laittomien tekojen ehkäisemiseksi, joilla ilma-alus otetaan haltuun tai hallintaan, ja yleissopimuksen vaikuttavuuden tehostamiseksi;

BELIEVING that in order to better address these threats, it is necessary to adopt provisions supplementary to those of the *Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft* signed at The Hague on 16 December 1970, to suppress unlawful acts of seizure or exercise of control of aircraft and to improve its effectiveness;

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

I artikla

Article I

Tällä pöytäkirjalla täydennetään Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettua yleissopimusta ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä (jäljempänä ”yleissopimus”).

This Protocol supplements the *Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft*, signed at The Hague on 16 December 1970 (hereinafter referred to as “the Convention”).

II artikla

Article II

Korvataan yleissopimuksen I artikla seuraavasti:

Article 1 of the Convention shall be replaced by the following:

”I artikla

“Article 1

1. Henkilö syyllistyy rikokseen, jos hän laittomasti ja tahallaan väkivaltaa käyttäen tai sillä uhaten tai pakottamalla tai muulla tavoin pelottelemalla tai teknologiaa käyttäen ottaa

1. Any person commits an offence if that person unlawfully and intentionally seizes or exercises control of an aircraft in service by force or threat thereof, or by coercion, or by

haltuunsa tai hallintaansa liikenteessä olevan ilma-aluksen.

2. Henkilö syyllistyy rikokseen myös, jos hän:

a) uhkaa tekevänsä tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun rikoksen; tai

b) laittomasti ja tahallaan saa aikaan sen, että joku saa tällaisen uhkauksen olosuhteissa, joissa uhkaus vaikuttaa uskottavalta.

3. Henkilö syyllistyy rikokseen myös, jos hän:

a) yrittää tehdä tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun rikoksen; tai

b) järjestää tai johtaa muita tekemään tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tai 3 kappaleen a kohdassa tarkoitetun rikoksen; tai

c) osallistuu rikoskumppanina tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tai 3 kappaleen a kohdassa tarkoitettuun rikokseen; tai

d) laittomasti ja tahallaan avustaa toista henkilöä välttelemään tutkintaa, syytettä tai rangaistusta tietäen, että sanottu henkilö on tehnyt teon, joka katsotaan tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tai 3 kappaleen a, b tai c kohdassa tarkoitetuksi rikokseksi, tai että lainvalvontaviranomaiset ovat etsintäkuuluttaneet tämän henkilön asetettavaksi syytteeseen tällaisesta rikoksesta tai hänet on tuomittu tällaisesta rikoksesta.

4. Osapuolet säätävät rangaistavaksi myös jommankumman tai kummankin seuraavista teoista, jos teko tehdään tahallisesti, riippumatta siitä, tehdäänkö tai yritetäänkö mitään tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tarkoitettua rikosta tosiasiallisesti:

a) sopiminen yhden tai useamman muun henkilön kanssa tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tarkoitetun rikoksen tekemisestä, johon kansallisen lainsäädännön sitä edellyttäessä liittyy teko, johon yksi osallisista ryhtyy sopimuksen toteutumisen edistämiseksi; tai

b) myötävaikuttaminen muulla tavoin yhden tai useamman tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tarkoitetun rikoksen tekemiseen ryhmässä, jonka jäsenet toimivat yhteisen päämäärän puolesta, kun myötävaikuttaminen tapahtuu joko:

i) pyrkien edistämään ryhmän yleistä rikollista toimintaa tai tarkoitusta, kun tähän toi-

any other form of intimidation, or by any technological means.

2. Any person also commits an offence if that person:

(a) makes a threat to commit the offence set forth in paragraph 1 of this Article; or

(b) unlawfully and intentionally causes any person to receive such a threat, under circumstances which indicate that the threat is credible.

3. Any person also commits an offence if that person:

(a) attempts to commit the offence set forth in paragraph 1 of this Article; or

(b) organizes or directs others to commit an offence set forth in paragraph 1, 2 or 3 (a) of this Article; or

(c) participates as an accomplice in an offence set forth in paragraph 1, 2 or 3 (a) of this Article; or

(d) unlawfully and intentionally assists another person to evade investigation, prosecution or punishment, knowing that the person has committed an act that constitutes an offence set forth in paragraph 1, 2, 3 (a), 3 (b) or 3 (c) of this Article, or that the person is wanted for criminal prosecution by law enforcement authorities for such an offence or has been sentenced for such an offence.

4. Each State Party shall also establish as offences, when committed intentionally, whether or not any of the offences set forth in paragraph 1 or 2 of this Article is actually committed or attempted, either or both of the following:

(a) agreeing with one or more other persons to commit an offence set forth in paragraph 1 or 2 of this Article and, where required by national law, involving an act undertaken by one of the participants in furtherance of the agreement; or

(b) contributing in any other way to the commission of one or more offences set forth in paragraph 1 or 2 of this Article by a group of persons acting with a common purpose, and such contribution shall either:

(i) be made with the aim of furthering the general criminal activity or purpose of the

mintaan tai tarkoitukseen sisältyy tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tarkoitetun rikoksen tekeminen; tai

ii) tietoisena ryhmän aikomuksesta tehdä tämän artiklan 1 tai 2 kappaleessa tarkoitettu rikos."

III artikla

Korvataan yleissopimuksen 2 artikla seuraavasti:

"2 artikla

Jokainen osapuoli sitoutuu säätämään 1 artiklassa tarkoitetuista rikoksista ankarat rangaistukset."

IV artikla

Lisätään yleissopimuksen 2 a artiklaksi seuraava:

"2 a artikla

1. Jokainen osapuoli voi toteuttaa kansallisten oikeuseriaaiteidensa mukaisesti tarvittavat toimenpiteet, jotta sen alueella oleva tai sen lainsäädännön mukaisesti perustettu oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, kun tämän oikeushenkilön johtamisesta tai valvonnasta vastaava henkilö on kyseisessä ominaisuudessa syyllistynyt 1 artiklassa tarkoitettuun rikokseen. Oikeushenkilön vastuu voi olla rikosoikeudellista, siviilioikeudellista tai hallinnollista.

2. Oikeushenkilön vastuu ei vaikuta rikosentekijöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen.

3. Jos osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen oikeushenkilön vastuuseen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, se pyrkii varmistamaan, että sovellettavat rikosoikeudelliset, siviilioikeudelliset tai hallinnolliset seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näihin seuraamuksiin voi sisältyä rahallisia seuraamuksia."

V artikla

1. Korvataan yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappale seuraavasti:

"3 artikla

1. Tätä yleissopimusta sovellettaessa ilma-aluksen katsotaan olevan liikenteessä siitä

group, where such activity or purpose involves the commission of an offence set forth in paragraph 1 or 2 of this Article; or

(ii) be made in the knowledge of the intention of the group to commit an offence set forth in paragraph 1 or 2 of this Article."

Article III

Article 2 of the Convention shall be replaced by the following:

"Article 2

Each State Party undertakes to make the offences set forth in Article 1 punishable by severe penalties."

Article IV

The following shall be added as Article 2 *bis* of the Convention:

"Article 2 *bis*

1. Each State Party, in accordance with its national legal principles, may take the necessary measures to enable a legal entity located in its territory or organized under its laws to be held liable when a person responsible for management or control of that legal entity has, in that capacity, committed an offence set forth in Article 1. Such liability may be criminal, civil or administrative.

2. Such liability is incurred without prejudice to the criminal liability of individuals having committed the offences.

3. If a State Party takes the necessary measures to make a legal entity liable in accordance with paragraph 1 of this Article, it shall endeavour to ensure that the applicable criminal, civil or administrative sanctions are effective, proportionate and dissuasive. Such sanctions may include monetary sanctions."

Article V

1. Article 3, paragraph 1, of the Convention shall be replaced by the following:

"Article 3

1. For the purposes of this Convention, an aircraft is considered to be in service from the

hetkestä lähtien, jolloin kenttähenkilöstö tai miehistö alkaa valmistella sitä tiettyä lentoa varten, siihen saakka, kun kaksikymmentäneljä tuntia on kulunut sen mistä tahansa laskusta. Pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta.”

2. Korvataan yleissopimuksen englanninkielisen tekstin 3 artiklan 3 kappaleessa sana ”registration” sanalla ”registry”.

3. Korvataan yleissopimuksen 3 artiklan 4 kappaleessa sanat ”jotka on mainittu” sanoilla ”joita tarkoitetaan”.

4. Korvataan yleissopimuksen 3 artiklan 5 kappale seuraavasti:

”5. Tämän artiklan 3 ja 4 kappaleen estämättä sovelletaan 6, 7, 7 a, 8, 8 a, 8 b ja 10 artiklaa riippumatta ilma-aluksen lentoonläh-
töpaikasta tai tosiasiallisesta laskupaikasta, jos rikoksentehtäjä tai rikoksesta epäilty tava-
taan muun valtion kuin ilma-aluksen rekistere-
röintivaltion alueelta.”

VI artikla

Lisätään yleissopimuksen 3 a artiklaksi seuraava:

”3 a artikla

1. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuisiin, joita valtioilla ja yksityishenkilöillä on kansainvälisen oikeuden perusteella, erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden päämäärien ja periaatteiden perusteella.

2. Tämä yleissopimus ei koske kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntelemää asevoimien toimintaa aseellisen selkkauksen aikana näiden käsitteiden kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä, eikä valtion asevoimien toimintaa niiden hoitaessa virallisia tehtäviään siltä osin kuin sitä sääntelevät muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

3. Tämän artiklan 2 kappaleen määräysten ei saa tulkita sallivan tai laillistavan muutoin laittomia tekoja tai estävän syytteiden nostamisen muiden lakien nojalla.”

beginning of the pre-flight preparation of the aircraft by ground personnel or by the crew for a specific flight until twenty-four hours after any landing. In the case of a forced landing, the flight shall be deemed to continue until the competent authorities take over the responsibility for the aircraft and for persons and property on board.”

2. In Article 3, paragraph 3, of the Convention, “registration” shall be replaced by “registry”.

3. In Article 3, paragraph 4, of the Convention, “mentioned” shall be replaced by “set forth”.

4. Article 3, paragraph 5, of the Convention shall be replaced by the following:

“5. Notwithstanding paragraphs 3 and 4 of this Article, Articles 6, 7, 7 bis, 8, 8 bis, 8 ter and 10 shall apply whatever the place of take-off or the place of actual landing of the aircraft, if the offender or the alleged offender is found in the territory of a State other than the State of registry of that aircraft.”

Article VI

The following shall be added as Article 3 bis of the Convention:

“Article 3 bis

1. Nothing in this Convention shall affect other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, in particular the purposes and principles of the Charter of the United Nations, the Convention on International Civil Aviation and international humanitarian law.

2. The activities of armed forces during an armed conflict, as those terms are understood under international humanitarian law, which are governed by that law are not governed by this Convention, and the activities undertaken by military forces of a State in the exercise of their official duties, inasmuch as they are governed by other rules of international law, are not governed by this Convention.

3. The provisions of paragraph 2 of this Article shall not be interpreted as condoning or making lawful otherwise unlawful acts, or precluding prosecution under other laws.”

VII artikla

Korvataan yleissopimuksen 4 artikla seuraavasti:

”4 artikla

1. Jokainen osapuoli ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin ja muihin sellaisiin väkivallantekoihin, jotka rikoksesta epäilty on kohdistanut matkustajiin tai miehistöön rikosten yhteydessä, seuraavissa tapauksissa:

a) kun rikos on tehty kyseisen valtion alueella;

b) kun rikos on kohdistunut kyseisessä valtiossa rekisteröityyn ilma-alueeseen tai tehty tällaisessa ilma-alueella;

c) kun ilma-alue, jossa rikos on tehty, laskeutuu kyseisen valtion alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-alueella;

d) kun ilma-alue, jota kohtaan tai jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa pysyvä asuinpaikka.

e) kun rikoksen tekijä on kyseisen valtion kansalainen.

2. Jokainen osapuoli voi ulottaa tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin myös seuraavissa tapauksissa:

a) kun rikos kohdistuu kyseisen valtion kansalaiseen;

b) kun rikoksen tekijä on kansalaisuudeton henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on kyseisen valtion alueella.

3. Jokainen osapuoli ryhtyy myös tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin niissä tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty oleskelee sen alueella eikä tämä osapuoli luovuta tätä henkilöä rikoksen johdosta 8 artiklan mukaisesti millekään niistä osapuolista, jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa kyseisiin rikoksiin tämän artiklan soveltuvien kappaleiden mukaisesti.

4. Tämä yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti.”

Article VII

Article 4 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 4

1. Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in Article 1 and any other act of violence against passengers or crew committed by the alleged offender in connection with the offences, in the following cases:

(a) when the offence is committed in the territory of that State;

(b) when the offence is committed against or on board an aircraft registered in that State;

(c) when the aircraft on board which the offence is committed lands in its territory with the alleged offender still on board;

(d) when the offence is committed against or on board an aircraft leased without crew to a lessee whose principal place of business or, if the lessee has no such place of business, whose permanent residence is in that State;

(e) when the offence is committed by a national of that State.

2. Each State Party may also establish its jurisdiction over any such offence in the following cases:

(a) when the offence is committed against a national of that State;

(b) when the offence is committed by a stateless person whose habitual residence is in the territory of that State.

3. Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in Article 1 in the case where the alleged offender is present in its territory and it does not extradite that person pursuant to Article 8 to any of the States Parties that have established their jurisdiction in accordance with the applicable paragraphs of this Article with regard to those offences.

4. This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised in accordance with national law.”

VIII artikla

Korvataan yleissopimuksen 5 artikla seuraavasti:

”5 artikla

Ne osapuolet, jotka perustavat yhteisiä ilmailukaljetusta harjoittavia organisaatioita tai kansainvälisiä yrityksiä, jotka käyttävät yhteiseen tai kansainväliseen rekisteriin merkittyjä ilma-aluksia, määräävät tarkoituksenmukaisella tavalla keskuudestaan jokaista ilma-alusta varten valtion, joka käyttää tuomiovaltaa ja jolla on tässä yleissopimuksessa tarkoitettujen rekisteröintivaltion tehtävät, sekä ilmoittavat tästä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerille, joka antaa ilmoituksen tiedoksi kaikille tämän yleissopimuksen osapuolille.”

IX artikla

Korvataan yleissopimuksen 6 artiklan 4 kappale seuraavasti:

”6 artikla

4. Kun osapuoli on tämän artiklan mukaisesti ottanut henkilön säilöön, se ilmoittaa välittömästi niille osapuolille, jotka ovat ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa 4 artiklan 1 kappaleen mukaisesti sekä ulottaneet rikokseen tuomiovaltansa ja ilmoittaneet asiasta tallettajalle 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, ja jos osapuoli katsoo aiheelliseksi, muulle asiaan osalliselle valtiolle tällaisen henkilön säilöön otosta ja niistä seikoista, jotka oikeutavat siihen. Osapuoli, joka suorittaa tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua valmistavan tutkinnan, ilmoittaa mainituille osapuolille viipymättä tutkinnan tuloksista ja siitä, aikooko se käyttää tuomiovaltaansa.”

X artikla

Lisätään yleissopimuksen 7 a artiklaksi seuraava:

”7 a artikla

Henkilölle, joka on tämän yleissopimuksen nojalla säilöön otettuna tai muiden toimenpiteiden tai oikeudellisten menettelyjen kohteena, taataan oikeudenmukainen kohtelu,

Article VIII

Article 5 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 5

The States Parties which establish joint air transport operating organizations or international operating agencies, which operate aircraft which are subject to joint or international registration shall, by appropriate means, designate for each aircraft the State among them which shall exercise the jurisdiction and have the attributes of the State of registry for the purpose of this Convention and shall give notice thereof to the Secretary General of the International Civil Aviation Organization who shall communicate the notice to all States Parties to this Convention.”

Article IX

Article 6, paragraph 4, of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 6

4. When a State Party, pursuant to this Article, has taken a person into custody, it shall immediately notify the States Parties which have established jurisdiction under paragraph 1 of Article 4, and established jurisdiction and notified the Depositary under paragraph 2 of Article 4 and, if it considers it advisable, any other interested States of the fact that such person is in custody and of the circumstances which warrant that person's detention. The State Party which makes the preliminary enquiry contemplated in paragraph 2 of this Article shall promptly report its findings to the said States Parties and shall indicate whether it intends to exercise jurisdiction.”

Article X

The following shall be added as Article 7 *bis* of the Convention:

“Article 7 *bis*

Any person who is taken into custody, or regarding whom any other measures are taken or proceedings are being carried out pursuant to this Convention, shall be guaranteed fair treatment, including enjoyment of all rights

mukaan lukien oikeus nauttia kaikkia niitä oikeuksia ja takuita, jotka koskevat häntä sen valtion lain mukaan, jonka alueella hän oleskelee, sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden määräysten mukaan, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus.”

XI artikla

Korvataan yleissopimuksen 8 artikla seuraavasti:

”8 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettujen rikokset katsotaan kaikissa osapuolten välillä voimassa olevissa rikoksen johdosta luovuttamista koskevissa sopimuksissa luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi. Osapuolet sitoutuvat lukemaan tällaiset rikokset kaikissa välillään tehtävissä luovuttamissopimuksissa rikoksiin, jotka voivat johtaa luovuttamiseen.

2. Jos osapuoli, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi valtioiden välisen sopimuksen, saa luovuttamispyynnön rikoksen johdosta sellaiselta toiselta osapuolelta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamissopimusta, luovuttamispyynnön saanut osapuoli voi harkintansa mukaan pitää tätä yleissopimusta luovuttamisen oikeusperustana 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta. Luovuttamisessa rikoksen johdosta noudatetaan luovuttamispyynnön saaneen osapuolen lainsäädännössä säädettyjä muita ehtoja.

3. Osapuolet, jotka eivät aseta rikoksen johdosta luovuttamisen ehdoksi valtioiden välistä sopimusta, katsovat keskenään 1 artiklassa tarkoitettujen rikokset luovuttamiseen oikeuttaviksi rikoksiksi, jotka voivat johtaa luovuttamiseen luovuttamispyynnön saaneen osapuolen lainsäädännössä säädettyjen ehtojen mukaisesti.

4. Kun on kysymys luovuttamisesta rikoksen johdosta osapuolten välillä, kutakin rikosta käsitellään siten kuin se olisi tehty teko paikan lisäksi myös niiden osapuolten alueella, joiden edellytetään ulottavan tuomiovaltansa kyseiseen rikokseen 4 artiklan 1 kappaleen b, c, d ja e kohdan mukaisesti ja jotka ovat ulottaneet tuomiovaltansa 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

and guarantees in conformity with the law of the State in the territory of which that person is present and applicable provisions of international law, including international human rights law.”

Article XI

Article 8 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 8

1. The offences set forth in Article 1 shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include the offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

2. If a State Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may at its option consider this Convention as the legal basis for extradition in respect of the offences set forth in Article 1. Extradition shall be subject to the other conditions provided by the law of the requested State.

3. States Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the offences set forth in Article 1 as extraditable offences between themselves subject to the conditions provided by the law of the requested State.

4. Each of the offences shall be treated, for the purpose of extradition between States Parties, as if it had been committed not only in the place in which it occurred but also in the territories of the States Parties required to establish their jurisdiction in accordance with subparagraphs (b), (c), (d) and (e) of paragraph 1 of Article 4 and who have established jurisdiction in accordance with paragraph 2 of Article 4.

5. Osapuolten välisissä luovutuksissa rikoksen johdosta 1 artiklan 4 kappaleen a ja b kohdassa tarkoitetut rikokset katsotaan samanveroisiksi.”

XII artikla

Lisätään yleissopimuksen 8 a artiklaksi seuraava:

”8 a artikla

Mitään 1 artiklassa tarkoitettuista rikoksista ei katsota poliittiseksi rikokseksi, poliittiseen rikokseen liittyväksi rikokseksi tai poliittisista vaikuttimista tehdyksi rikokseksi päätettäessä luovuttamisesta rikoksen johdosta tai keskinäisestä oikeusavusta. Siten tällaiseen rikokseen perustuvaa luovuttamista tai keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä ei saa evätä pelkästään sillä perusteella, että se koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista vaikuttimista tehtyä rikosta.”

XIII artikla

Lisätään yleissopimuksen 8 b artiklaksi seuraava:

”8 b artikla

Tämän yleissopimuksen määräysten ei tulita velvoittavan luovuttamaan rikoksen johdosta taikka antamaan keskinäistä oikeusapua, jos 1 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin perustuvan luovutuspyynnön tai tällaisiin rikoksiin liittyvää keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön saaneella osapuolella on perusteltua syytä epäillä, että pyynnön esittämisen tarkoituksena on saattaa henkilö syytettäväksi tai rangaistavaksi rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, etnisen alkuperänsä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolensa perusteella, tai että pyynnön noudattaminen heikentäisi tämän henkilön asemaa jostakin mainitusta syystä.”

XIV artikla

Korvataan yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappale seuraavasti:

”9 artikla

1. Kun jokin 1 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu teko on tehty tai on tapahtumaisillaan,

5. The offences set forth in subparagraphs (a) and (b) of paragraph 4 of Article 1 shall, for the purpose of extradition between States Parties, be treated as equivalent.”

Article XII

The following shall be added as Article 8 *bis* of the Convention:

“Article 8 *bis*

None of the offences set forth in Article 1 shall be regarded, for the purposes of extradition or mutual legal assistance, as a political offence or as an offence connected with a political offence or as an offence inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such an offence may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.”

Article XIII

The following shall be added as Article 8 *ter* of the Convention:

“Article 8 *ter*

Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance, if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 1 or for mutual legal assistance with respect to such offences has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person’s race, religion, nationality, ethnic origin, political opinion or gender, or that compliance with the request would cause prejudice to that person’s position for any of these reasons.”

Article XIV

Article 9, paragraph 1, of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 9

1. When any of the acts set forth in paragraph 1 of Article 1 has occurred or is about

osapuolet ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin palauttaakseen ilma-aluksen hallinnan sen lailliselle päällikölle tai säilyttääkseen ilma-aluksen päällikön hallinnassa.”

to occur, States Parties shall take all appropriate measures to restore control of the aircraft to its lawful commander or to preserve the commander’s control of the aircraft.”

XV artikla

Article XV

Korvataan yleissopimuksen 10 artiklan 1 kappale seuraavasti:

Article 10, paragraph 1, of the Convention shall be replaced by the following:

”10 artikla

“Article 10

1. Osapuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia sekä muita 4 artiklassa tarkoitettuja tekoja koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kaikissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, jolta apua pyydetään.”

1. States Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with criminal proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 1 and other acts set forth in Article 4. The law of the State requested shall apply in all cases.”

XVI artikla

Article XVI

Lisätään yleissopimuksen 10 a artiklaksi seuraava:

The following shall be added as Article 10 *bis* of the Convention:

”10 a artikla

“Article 10 *bis*

Jokainen osapuoli, jolla on aiheutta olettaa, että jokin 1 artiklassa tarkoitettu rikos tehdään, antaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki merkitykselliset hallussaan olevat tiedot niille osapuolille, jotka sen käsitelmän mukaan ovat 4 artiklan 1 ja 2 kappaleissa tarkoitettuja valtioita.”

Any State Party having reason to believe that one of the offences set forth in Article 1 will be committed shall, in accordance with its national law, furnish any relevant information in its possession to those States Parties which it believes would be the States set forth in paragraphs 1 and 2 of Article 4.”

XVII artikla

Article XVII

1. Yleissopimuksessa kaikki viittaukset ”sopimusvaltioon” ja ”sopimusvaltioihin” korvataan viittauksilla ”osapuoleen” ja ”osapuoliin”.

1. All references in the Convention to “Contracting State” and “Contracting States” shall be replaced by “State Party” and “States Parties” respectively.

2. [Englanninkielisen tekstin muutos, jolla ei ole suomeksi kohdetta.]

2. All references in the Convention to “him” and “his” shall be replaced by “that person” and “that person’s” respectively.

XVIII artikla

Article XVIII

Tähän pöytäkirjaan liitetyt arabian- ja kiinankieliset yleissopimuksen tekstit ovat yhdessä englannin-, espanjan-, ranskan- ja venäjänkielisten yleissopimuksen tekstien kanssa yhtä todistusvoimaiset.

The texts of the Convention in the Arabic and Chinese languages annexed to this Protocol shall, together with the texts of the Convention in the English, French, Russian and Spanish languages, constitute texts equally authentic in the six languages.

XIX artikla

Yleissopimus ja tämä pöytäkirja luetaan ja tulkitaan tämän pöytäkirjan osapuolten kesken yhdeksi asiakirjaksi, josta käytetään nimeä Haagin yleissopimus, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla.

Article XIX

As between the States Parties to this Protocol, the Convention and this Protocol shall be read and interpreted together as one single instrument and shall be known as The Hague Convention as amended by the Beijing Protocol, 2010.

XX artikla

Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten Pekingissä 10 päivänä syyskuuta 2010 niille valtioille, jotka osallistuivat Pekingissä 30 päivästä elokuuta 10 päivään syyskuuta 2010 pidettyyn ilmailun turvatoimia koskevaan diplomaattikonferenssiin. Pöytäkirja on 27 päivän syyskuuta 2010 jälkeen avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön päämajassa Montrealissa, kunnes se tulee voimaan XXIII artiklan mukaisesti.

Article XX

This Protocol shall be open for signature in Beijing on 10 September 2010 by States participating in the Diplomatic Conference on Aviation Security held at Beijing from 30 August to 10 September 2010. After 27 September 2010, this Protocol shall be open to all States for signature at the Headquarters of the International Civil Aviation Organization in Montréal until it enters into force in accordance with Article XXIII.

XXI artikla

1. Tämä pöytäkirja ratifioidaan tai hyväksytään. Ratifiomis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerin huostaan, ja hänet nimetään tällä määräyksellä tämän pöytäkirjan tallettajaksi.

2. Ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän pöytäkirjan valtio, joka ei ole yleissopimuksen osapuoli, ratifioi tai hyväksyy Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla.

3. Valtio, joka ei ratifioi tai hyväksy tätä pöytäkirjaa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, voi liittyä siihen milloin tahansa. Liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

Article XXI

1. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the International Civil Aviation Organization, who is hereby designated as the Depositary.

2. Ratification, acceptance or approval of this Protocol by any State which is not a Party to the Convention shall have the effect of ratification, acceptance or approval of The Hague Convention as amended by the Beijing Protocol, 2010.

3. Any State which does not ratify, accept or approve this Protocol in accordance with paragraph 1 of this Article may accede to it at any time. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

XXII artikla

Ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän pöytäkirjan tai liittyessään siihen jokainen osapuoli:

a) ilmoittaa tallettajalle tuomiovallasta, joka sillä on kansallisen lainsäädäntönsä nojalla

Article XXII

Upon ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol, each State Party:

(a) shall notify the Depositary of the jurisdiction it has established under its national

Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, ja ilmoittaa välittömästi tallettajalle mahdollisista muutoksista; ja

b) voi antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa Haagin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2010 Pekingin pöytäkirjalla, 1 artiklan 3 kappaleen d kohdan määräyksiä niitä rikosoikeutensa periaatteita noudattaen, jotka koskevat vastuusta vapauttamista perhesuhteiden perusteella.

XXIII artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun tallettajan huostaan on talletettu kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja.

2. Sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä pöytäkirja tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

3. Heti tämän pöytäkirjan tultua voimaan tallettaja kirjaa sen Yhdistyneissä kansakunnissa.

XXIV artikla

1. Jokainen tämän pöytäkirjan osapuoli voi irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla tästä kirjallisesti tallettajalle.

2. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

XXV artikla

Tallettaja ilmoittaa kaikille tämän pöytäkirjan osapuolille sekä kaikille pöytäkirjan allekirjoittaneille tai siihen liittyville valtioille viipymättä jokaisen allekirjoittamisen päivämäärästä, jokaisen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivämäärästä,

law in accordance with paragraph 2 of Article 4 of The Hague Convention as amended by the Beijing Protocol, 2010, and immediately notify the Depositary of any change; and

(b) may declare that it shall apply the provisions of subparagraph (d) of paragraph 3 of Article 1 of The Hague Convention as amended by the Beijing Protocol, 2010 in accordance with the principles of its criminal law concerning family exemptions from liability.

Article XXIII

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Depositary.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Protocol shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3. As soon as this Protocol enters into force, it shall be registered with the United Nations by the Depositary.

Article XXIV

1. Any State Party may denounce this Protocol by written notification to the Depositary.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which notification is received by the Depositary.

Article XXV

The Depositary shall promptly inform all States Parties to this Protocol and all signatory or acceding States to this Protocol of the date of each signature, the date of deposit of each instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the date of coming into

HE 232/2020 vp

tämän pöytäkirjan voimaantulopäivästä sekä muista olennaisista tiedoista.

force of this Protocol, and other relevant information.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, having been duly authorized, have signed this Protocol.

TEHTY Pekingissä kymmenentenä päivänä syyskuuta kaksituhattakymmenen arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstit katsotaan todistusvoimaisiksi siitä lukien, kun konferenssin sihteeristö on konferenssin puheenjohtajan valtuuttamana tarkistanut tekstien yhdenmukaisuuden yhdeksänkymmenen päivän kuluessa tästä päivästä lukien. Pöytäkirja talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön arkistoon, ja tallettaja toimittaa pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille pöytäkirjan osapuolille.

DONE at Beijing on the tenth day of September of the year Two Thousand and Ten in the English, Arabic, Chinese, French, Russian and Spanish languages, all texts being equally authentic, such authenticity to take effect upon verification by the Secretariat of the Conference under the authority of the President of the Conference within ninety days hereof as to the conformity of the texts with one another. This Protocol shall remain deposited in the archives of the International Civil Aviation Organization, and certified copies thereof shall be transmitted by the Depositary to all Contracting States to this Protocol.

PÖYTÄKIRJA RIKOKSISTA JA ERÄISTÄ MUISTA TEOISTA ILMA-ALUKSISSA TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA

PROTOCOL TO AMEND THE CONVENTION ON OFFENCES AND CERTAIN OTHER ACTS COMMITTED ON BOARD AIRCRAFT

TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN OSAPUOLET, JOTKA

THE CONTRACTING STATES TO THIS PROTOCOL,

PANEVAT MERKILLE, että valtiot ovat ilmaisseet huolensa ilma-aluksissa tapahtuvan häiriökäyttäytymisen vakavuuden ja toistuvuuden voimakkaasta kasvusta, joka voi vaarantaa ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuuden taikka vaarantaa hyvän järjestyksen ja kurin ilma-aluksessa;

NOTING that States have expressed their concern about the escalation of the severity and frequency of unruly behaviour on board aircraft that may jeopardize the safety of the aircraft or of persons or property therein or jeopardize good order and discipline on board;

TIEDOSTAVAT monien valtioiden halun avustaa toisiaan häiriökäyttäytymisen hillitsemisessä ja hyvän järjestyksen ja kurin palauttamisessa ilma-aluksissa; ja

RECOGNIZING the desire of many States to assist each other in curbing unruly behaviour and restoring good order and discipline on board aircraft; and

USKOVAT, että näihin huolenaiheisiin vastaamiseksi on tarpeen hyväksyä määräyksiä, joilla muutetaan Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitetun rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen määräyksiä;

BELIEVING that in order to address these concerns, it is necessary to adopt provisions to amend those of the *Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft* signed at Tokyo on 14 September 1963;

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

I artikla

Article I

Tällä pöytäkirjalla muutetaan Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettua rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehtyä yleissopimusta (jäljempänä ”yleissopimus”).

This Protocol amends the *Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft*, signed at Tokyo on 14 September 1963 (hereinafter referred to as “the Convention”).

II artikla

Article II

1. Korvataan yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohta seuraavasti:

1. Article 1, paragraph 3, of the Convention shall be replaced by the following:

”3. Tätä yleissopimusta sovellettaessa:

“3. For the purposes of this Convention:

a) ilma-aluksen katsotaan olevan lennolla siitä hetkestä lähtien, jolloin ilma-alukseen nousemisen jälkeen kaikki ilma-aluksen ulko-ovet suljetaan, siihen saakka, kun jokin näistä

a) an aircraft is considered to be in flight at any time from the moment when all its external doors are closed following embarkation until the moment when any such door is

ovista avataan ilma-aluksesta poistumista varten; pakkolaskutapauksessa lennon katsotaan jatkuvan siihen saakka, kun toimivaltaiset viranomaiset ottavat vastatakseen ilma-aluksesta sekä siinä olevista henkilöistä ja omaisuudesta; ja

b) silloin, kun lentotoiminnan harjoittajan kotivaltio ei ole sama kuin ilma-aluksen rekisteröintivaltio, yleissopimuksen 4, 5 ja 13 artiklassa käytetyn termin ”rekisteröintivaltio” katsotaan viittaavan lentotoiminnan harjoittajan kotivaltioon.”

opened for disembarkation; in the case of a forced landing, the flight shall be deemed to continue until the competent authorities take over the responsibility for the aircraft and for persons and property on board; and

b) when the State of the operator is not the same as the State of registration, the term “the State of registration”, as used in Articles 4, 5 and 13 of the Convention shall be deemed to be the State of the operator.”

III artikla

Korvataan yleissopimuksen 2 artikla seuraavasti:

”2 artikla

Minkään tämän yleissopimuksen määräyksen ei tulkitä oikeuttavan tai velvoittavan minkään toimenpiteeseen sellaisten rikoslakien vastaisten rikosten johdosta, jotka ovat luonteeltaan poliittisia tai perustuvat syrjintään esimerkiksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, etnisen syntyperän, poliittisen mielen tai sukupuolen perusteella, jollei ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuus sitä edellytä, sanotun vaikuttamatta 4 artiklan määräyksiin.”

IV artikla

Korvataan yleissopimuksen 3 artikla seuraavasti:

”3 artikla

1. Ilma-aluksen rekisteröintivaltiolla on oikeus käyttää tuomiovaltaa ilma-aluksessa tehtyihin rikoksiin ja muihin tekoihin nähden.

1 a. Valtiolla on myös oikeus käyttää tuomiovaltaa ilma-aluksessa tehtyihin rikoksiin ja muihin tekoihin:

a) ilma-aluksen laskeutumisvaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos tai muu teko on tehty, laskeutuu sen alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä aluksessa; ja

b) lentotoiminnan harjoittajan kotivaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos tai muu teko on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa vakituinen asuinpaikka.

Article III

Article 2 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 2

Without prejudice to the provisions of Article 4 and except when the safety of the aircraft or of persons or property on board so requires, no provision of this Convention shall be interpreted as authorizing or requiring any action in respect of offences against penal laws of a political nature or those based on discrimination on any ground such as race, religion, nationality, ethnic origin, political opinion or gender.”

Article IV

Article 3 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 3

1. The State of registration of the aircraft is competent to exercise jurisdiction over offences and acts committed on board.

1 *bis*. A State is also competent to exercise jurisdiction over offences and acts committed on board:

a) as the State of landing, when the aircraft on board which the offence or act is committed lands in its territory with the alleged offender still on board; and

b) as the State of the operator, when the offence or act is committed on board an aircraft leased without crew to a lessee whose principal place of business or, if the lessee has no such place of business, whose permanent residence, is in that State.

2. Jokainen sopimusvaltio ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen ilma-aluksen rekisteröintivaltiona tuomiovaltansa sellaisiin rikoksiin, jotka on tehty tässä valtiossa rekisteröidyssä ilma-aluksessa.

2 a. Jokainen sopimusvaltio ryhtyy myös tarpeellisiin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa ilma-aluksessa tehtyihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

a) ilma-aluksen laskeutumisvaltiona, kun:

i) rikoksen tekopaikkana olleen ilma-aluksen edellinen lähtöpaikka tai seuraava suunniteltu laskeutumispaikka sijaitsee kyseisen valtion alueella ja ilma-alus myöhemmin laskeutuu sen alueelle rikoksesta epäillyn ollessa yhä ilma-aluksessa; ja

ii) ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuus taikka hyvä järjestys ja kuri ilma-aluksessa ovat vaarassa;

b) lentotoiminnan harjoittajan kotivaltiona, kun ilma-alus, jossa rikos on tehty, on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jolla on kyseisessä valtiossa päätoimipaikka tai sen puuttuessa vakituinen asuinpaikka.

2 b. Käyttäessään tuomiovaltaa laskeutumisvaltiona valtio ottaa huomioon, katsoaanko kyseinen rikos tai muu teko rikokseksi lentotoiminnan harjoittajan kotivaltiossa.

3. Tämä yleissopimus ei estä rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttöä kansallisen lain mukaisesti.”

V artikla

Lisätään yleissopimuksen 3 a artiklaksi seuraava:

”3 a artikla

Jos tuomiovaltaa 3 artiklan nojalla käytävälle sopimusvaltiolle on ilmoitettu tai se on muulla tavoin saanut tietoonsa, että yksi tai useampi muu sopimusvaltio suorittaa tutkintaa, nostaa syytteen tai järjestää oikeudenkäynnin samojen rikosten tai muiden tekojen johdosta, kyseinen sopimusvaltio neuvottelee asiasta tarpeen mukaan näiden muiden sopimusvaltioiden kanssa toimenpiteiden yhteensovittamiseksi. Tämän artiklan velvoitteet eivät rajoita sopimusvaltiolle 13 artiklasta johtuvia velvoitteita.”

2. Each Contracting State shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction as the State of registration over offences committed on board aircraft registered in such State.

2 *bis*. Each Contracting State shall also take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over offences committed on board aircraft in the following cases:

a) as the State of landing, when:

(i) the aircraft on board which the offence is committed has its last point of departure or next point of intended landing within its territory, and the aircraft subsequently lands in its territory with the alleged offender still on board; and

(ii) the safety of the aircraft or of persons or property therein, or good order and discipline on board, is jeopardised;

b) as the State of the operator, when the offence is committed on board an aircraft leased without crew to a lessee whose principal place of business or, if the lessee has no such place of business, whose permanent residence, is in that State.

2 *ter*. In exercising its jurisdiction as State of landing, a State shall consider whether the offence or act in question is an offence in the State of the operator.

3. This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised in accordance with national law.”

Article V

The following shall be added as Article 3 *bis* of the Convention:

“Article 3 *bis*

If a Contracting State, exercising its jurisdiction under Article 3, has been notified or has otherwise learned that one or more other Contracting States are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same offences or acts, that Contracting State shall, as appropriate, consult those other Contracting States with a view to coordinating their actions. The obligations in this Article are without prejudice to the obligations of a Contracting State under Article 13.”

VI artikla

Article VI

Poistetaan yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohta.

Article 5, paragraph 2, of the Convention shall be deleted.

VII artikla

Article VII

Korvataan yleissopimuksen 6 artikla seuraavasti:

Article 6 of the Convention shall be replaced by the following:

”6 artikla

“Article 6

1. Ilma-aluksen päällikkö voi, kun hänellä on perusteltu syy uskoa, että henkilö on tehnyt tai on tekemäisillään ilma-aluksessa 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen tai muun teon, kohdistaa häneen kohtuullisia toimenpiteitä, kiinniottaminen mukaan luettuna, jotka ovat välttämättömiä:

1. The aircraft commander may, when he has reasonable grounds to believe that a person has committed, or is about to commit, on board the aircraft, an offence or act contemplated in Article 1, paragraph 1, impose upon such person reasonable measures including restraint which are necessary:

a) ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuuden suojelemiseksi; tai

(a) to protect the safety of the aircraft, or of persons or property therein; or

b) hyvän järjestyksen ja kurin ylläpitämiseksi ilma-aluksessa; tai

(b) to maintain good order and discipline on board; or

c) jotta päällikkö voi luovuttaa tällaisen henkilön toimivaltaisille viranomaisille tai poistaa hänet ilma-aluksesta tämän luvun määräysten mukaisesti.

(c) to enable him to deliver such person to competent authorities or to disembark him in accordance with the provisions of this Chapter.

2. Ilma-aluksen päällikkö voi vaatia apua muulta miehistön jäseneltä tai oikeuttaa tämän antamaan apua, ja hän voi pyytää tai oikeuttaa, mutta ei vaatia, lennolla mukana olevan turvahenkilön tai matkustajan antamaan apua sellaisen henkilön kiinni ottamiseksi, jonka kiinniottoon päälliköllä on oikeus. Jokainen miehistön jäsen tai matkustaja voi myös ryhtyä kohtuullisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ilman tällaista oikeutusta, kun hänellä on perusteltu syy uskoa, että toimenpide on välittömästi välttämätön ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuuden suojelemiseksi.

2. The aircraft commander may require or authorize the assistance of other crew members and may request or authorize, but not require, the assistance of in-flight security officers or passengers to restrain any person whom he is entitled to restrain. Any crew member or passenger may also take reasonable preventive measures without such authorization when he has reasonable grounds to believe that such action is immediately necessary to protect the safety of the aircraft, or of persons or property therein.

3. Kahden- tai monenvälisen sopimuksen tai kyseessä olevien sopimusvaltioiden välisen järjestelyn perusteella lennolla matkustava turvahenkilö voi ryhtyä kohtuullisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ilman tällaista oikeutusta, kun hänellä on perusteltu syy uskoa, että toimenpide on välittömästi välttämätön ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden turvallisuuden suojelemiseksi laittomalta häiritsevältä teolta ja, kyseisen sopimuksen tai järjestelyn salliessa, vakavilta rikoksilta.

3. An in-flight security officer deployed pursuant to a bilateral or multilateral agreement or arrangement between the relevant Contracting States may take reasonable preventive measures without such authorization when he has reasonable grounds to believe that such action is immediately necessary to protect the safety of the aircraft or persons therein from an act of unlawful interference,

4. Tämän yleissopimuksen määräysten ei katsota muodostavan sopimusvaltiolle veloitetta perustaa lennolla matkustavia turvahenkilöitä koskevaa ohjelmaa tai tehdä kahden- tai monenvälistä sopimusta tai järjestelyä, jolla se sallisi lennolla matkustavien ulkomaisten turvahenkilöiden toiminnan alueellaan.”

VIII artikla

Korvataan yleissopimuksen 9 artikla seuraavasti:

”9 artikla

1. Ilma-aluksen päällikkö voi luovuttaa sellaisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueelle ilma-alus laskeutuu, henkilön, jonka hän perustellusta syystä uskoo tehneen ilma-aluksessa teon, joka hänen mielestään on vakava rikos.

2. Ilma-aluksen päällikön on mahdollisimman pian ja, mikäli mahdollista, ennen ilma-aluksen laskeutumista sopimusvaltion alueelle mukanaan henkilö, jonka ilma-aluksen päällikkö aikoo luovuttaa edellisen kohdan mukaisesti, ilmoitettava aikomuksestaan ja sen syistä tämän valtion viranomaisille.

3. Ilma-aluksen päällikön on annettava viranomaisille, joille rikoksesta epäilty henkilö luovutetaan tämän artiklan määräysten mukaisesti, ne todisteet ja tiedot, jotka hänellä on laillisesti hallussaan.”

IX artikla

Korvataan yleissopimuksen 10 artikla seuraavasti:

”10 artikla

Ilma-aluksen päällikön, muun miehistön jäsenen, matkustajan, lennolla matkustavan turvahenkilön, ilma-aluksen omistajan tai lento-toiminnan harjoittajan tai henkilön, jonka lukuun lento on suoritettu, ei katsota olevan vastuussa tämän yleissopimuksen mukaisesti toteutetuista toimenpiteistä oikeudellisissa menettelyissä, jotka koskevat toimenpiteiden kohteena olleen henkilön kohtelua.”

and, if the agreement or arrangement so allows, from the commission of serious offences.

4. Nothing in this Convention shall be deemed to create an obligation for a Contracting State to establish an in-flight security officer programme or to agree to a bilateral or multilateral agreement or arrangement authorizing foreign in-flight security officers to operate in its territory.”

Article VIII

Article 9 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 9

1. The aircraft commander may deliver to the competent authorities of any Contracting State in the territory of which the aircraft lands any person who he has reasonable grounds to believe has committed on board the aircraft an act which, in his opinion, is a serious offence.

2. The aircraft commander shall as soon as practicable and if possible before landing in the territory of a Contracting State with a person on board whom the aircraft commander intends to deliver in accordance with the preceding paragraph, notify the authorities of such State of his intention to deliver such person and the reasons therefor.

3. The aircraft commander shall furnish the authorities to whom any suspected offender is delivered in accordance with the provisions of this Article with evidence and information which are lawfully in his possession.”

Article IX

Article 10 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 10

For actions taken in accordance with this Convention, neither the aircraft commander, any other member of the crew, any passenger, any in-flight security officer, the owner or operator of the aircraft, nor the person on whose behalf the flight was performed shall be held responsible in any proceeding on account of the treatment undergone by the person against whom the actions were taken.”

X artikla

Lisätään yleissopimuksen 15 a artiklaksi seuraava:

”15 a artikla

1. Jokaista sopimusvaltiota kannustetaan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka saattavat olla tarpeen asianmukaisten rikosoikeudellisten, hallinnollisten tai muiden oikeudellisten menettelyjen käynnistämiseksi sellaista henkilöä vastaan, joka on syyllistynyt 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai muuhun tekoon ilma-aluksessa, etenkin:

a) käyttänyt fyysistä väkivaltaa miehistön jäsentä kohtaan tai uhannut sillä; tai

b) kieltäytynyt noudattamasta ilma-aluksen päällikön antamaa tai hänen puolestaan annettua laillista ohjetta, jonka tarkoituksena on suojella ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden tai omaisuuden turvallisuutta.

2. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta kunkin sopimusvaltion oikeuteen säätää tai säilyttää kansallisessa lainsäädännössään asianmukaisia toimenpiteitä ilma-aluksessa tehtyjen häiritsevien tai kurinvastaisten tekojen rankaisemiseksi.”

XI artikla

Korvataan yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”16 artikla

1. Kun on kysymys luovuttamisesta rikoksen johdosta sopimusvaltioiden välillä, ilma-aluksessa tehtyjä rikoksia käsitellään siten kuin ne olisi tehty tekopaikan lisäksi myös niiden sopimusvaltioiden alueella, joiden edellytetään käyttävän tuomiovaltaansa kyseiseen rikokseen nähden 3 artiklan 2 ja 2 a kohdan mukaisesti.”

XII artikla

Korvataan yleissopimuksen 17 artikla seuraavasti:

”17 artikla

1. Suorittaessaan tutkinta- tai pidättämistoimenpiteitä tai muutoin käyttäessään tuomiovaltaa ilma-aluksessa tehtyyn rikokseen näh-

Article X

The following shall be added as Article 15 *bis* of the Convention:

“Article 15 *bis*

1. Each Contracting State is encouraged to take such measures as may be necessary to initiate appropriate criminal, administrative or any other forms of legal proceedings against any person who commits on board an aircraft an offence or act referred to in Article 1, paragraph 1, in particular:

a) physical assault or a threat to commit such assault against a crew member; or

b) refusal to follow a lawful instruction given by or on behalf of the aircraft commander for the purpose of protecting the safety of the aircraft or of persons or property therein.

2. Nothing in this Convention shall affect the right of each Contracting State to introduce or maintain in its national legislation appropriate measures in order to punish unruly and disruptive acts committed on board.”

Article XI

Article 16, paragraph 1 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 16

1. Offences committed on board aircraft shall be treated, for the purpose of extradition between the Contracting States, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territories of the Contracting States required to establish their jurisdiction in accordance with paragraphs 2 and 2 *bis* of Article 3.”

Article XII

Article 17 of the Convention shall be replaced by the following:

“Article 17

1. In taking any measures for investigation or arrest or otherwise exercising jurisdiction in connection with any offence committed on board an aircraft the Contracting States shall

den sopimusvaltio ottaa asianmukaisesti huomioon lentoliikenteen turvallisuuden ja muut edut ja toimii niin, että vältetään tarpeetonta ilma-aluksen, matkustajien, miehistön tai rahdin viivytystä.

2. Täyttäessään velvoitteitaan tai käyttäessään tämän yleissopimuksen mukaista harkintavalttaa jokainen sopimusvaltio toimii niiden velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti, jotka valtioilla on kansainvälisen oikeuden mukaan. Tässä suhteessa jokainen sopimusvaltio ottaa huomioon oikeusturvaa ja oikeudenmukaista kohtelua koskevat periaatteet.”

XIII artikla

Lisätään yleissopimuksen 18 a artiklaksi seuraava:

”18 a artikla

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät sulje pois oikeutta hakea aiheutuneiden vahinkojen korvaamista kansallisen lain perusteella 8 tai 9 artiklan mukaisesti ilma-aluksesta poistetulta tai luovutetulta henkilöltä.”

XIV artikla

Tähän pöytäkirjaan liitetyt arabian-, kiinan- ja venäjänkieliset yleissopimuksen tekstit ovat yhdessä englannin-, espanjan- ja ranskankielisten yleissopimuksen tekstien kanssa yhtä todistusvoimaiset.

XV artikla

Yleissopimus ja tämä pöytäkirja luetaan ja tulkitaan pöytäkirjan osapuolten kesken yhdeksi asiakirjaksi, josta käytetään nimeä Tokion yleissopimus, sellaisena kuin se on muuttettuna vuoden 2014 Montrealin pöytäkirjalla.

XVI artikla

Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten Montrealissa 4 päivänä huhtikuuta 2014 niille valtioille, jotka osallistuivat Montrealissa 26 päivästä maaliskuuta 4 päi-

pay due regard to the safety and other interests of air navigation and shall so act as to avoid unnecessary delay of the aircraft, passengers, crew or cargo.

2. Each Contracting State, when fulfilling its obligations, or exercising a permitted discretion under this Convention, shall act in accordance with the obligations and responsibilities of States under international law. In this respect, each Contracting State shall have regard for the principles of due process and fair treatment.”

Article XIII

The following shall be added as Article 18 *bis* of the Convention:

“Article 18 *bis*

Nothing in this Convention shall preclude any right to seek the recovery, under national law, of damages incurred, from a person disembarked or delivered pursuant to Article 8 or 9 respectively.”

Article XIV

The texts of the Convention in the Arabic, Chinese and Russian languages annexed to this Protocol shall, together with the texts of the Convention in the English, French, and Spanish languages, constitute texts equally authentic in the six languages.

Article XV

As between the Contracting States to this Protocol, the Convention and this Protocol shall be read and interpreted together as one single instrument and shall be known as the Tokyo Convention as amended by the Montréal Protocol, 2014.

Article XVI

This Protocol shall be open for signature in Montréal on 4 April 2014 by States participating in the International Air Law Conference held at Montréal from 26 March to 4 April 2014. After 4 April 2014, this Protocol shall

vään huhtikuuta 2014 pidettyyn kansainväliseen ilmailuoikeuden konferenssiin. Pöytäkirja on 4 päivän huhtikuuta 2014 jälkeen avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön päämajassa Montrealissa, kunnes se tulee voimaan XVIII artiklan mukaisesti.

XVII artikla

1. Allekirjoittajavaltiot ratifioivat tai hyväksyvät tämän pöytäkirjan. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerin huostaan, joka tällä määräyksellä nimetään tämän pöytäkirjan tallettajaksi.

2. Valtio, joka ei ratifioi tai hyväksy tätä pöytäkirjaa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, voi liittyä siihen milloin tahansa. Liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

3. Ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän pöytäkirjan tai liittyessään siihen valtio, joka ei ole yleissopimuksen sopimusvaltio, ratifioi tai hyväksyy Tokion yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2014 Montrealin pöytäkirjalla, tai liittyy siihen.

XVIII artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun tallettajan huostaan on talletettu kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja.

2. Sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kahdeskymmenestoinen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä pöytäkirja tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

3. Heti tämän pöytäkirjan tultua voimaan tallettaja kirjaa sen Yhdistyneissä kansakunnissa.

XIX artikla

be open to all States for signature at the Headquarters of the International Civil Aviation Organization in Montréal until it enters into force in accordance with Article XVIII.

Article XVII

1. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the International Civil Aviation Organization, who is hereby designated as the Depositary.

2. Any State which does not ratify, accept or approve this Protocol in accordance with paragraph 1 of this Article may accede to it at any time. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

3. Ratification, acceptance, approval or accession to this Protocol by any State which is not a Contracting State to the Convention shall have the effect of ratification, acceptance, approval or accession to the Tokyo Convention as amended by the Montréal Protocol, 2014.

Article XVIII

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Depositary.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Protocol shall enter into force on the first day of the second month following the date of the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3. As soon as this Protocol enters into force, it shall be registered with the United Nations by the Depositary.

Article XIX

1. Jokainen tämän pöytäkirjan osapuoli voi irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla tästä kirjallisesti tallettajalle.

2. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

XX artikla

Tallettaja ilmoittaa kaikille tämän pöytäkirjan allekirjoittaneille valtioille ja osapuolille viipymättä jokaisen allekirjoittamisen päivämäärästä, jokaisen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivämäärästä, tämän pöytäkirjan voimaantulopäivästä sekä muista olennaisista tiedoista.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

TEHTY Montrealissa neljäntenä päivänä huhtikuuta kaksituhattaneljätoista arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstit katsotaan todistusvoimaisiksi siitä lukien, kun konferenssin sihteeristö on konferenssin puheenjohtajan valtuuttamana tarkistanut tekstien yhdenmukaisuuden yhdeksänkymmenen päivän kuluessa tästä päivästä lukien. Pöytäkirja talletetaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön huostaan, ja tallettaja toimittaa pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille pöytäkirjan osapuolille.

1. Any Contracting State may denounce this Protocol by written notification to the Depositary.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which notification is received by the Depositary.

Article XX

The Depositary shall promptly notify all signatory and Contracting States to this Protocol of the date of each signature, the date of deposit of each instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the date of coming into force of this Protocol, and other relevant information.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, having been duly authorized, have signed this Protocol.

DONE at Montréal on the fourth day of April of the year Two Thousand and Fourteen in the English, Arabic, Chinese, French, Russian and Spanish languages, all texts being equally authentic, such authenticity to take effect upon verification by the Secretariat of the Conference under the authority of the President of the Conference within ninety days hereof as to the conformity of the texts with one another. This Protocol shall be deposited with the International Civil Aviation Organization, and certified copies thereof shall be transmitted by the Depositary to all Contracting States to this Protocol.

4.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 23 luvun 11 a §, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, sekä
lisätään 1 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 626/1996, uusi 3 momentti, 11 luvun
 8 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 212/2008 ja 874/2018, uusi 3 momentti, ja 9 §:ään, sellai-
 sen kuin se on laeissa 212/2008 ja 874/2018, uusi 3 momentti sekä 44 luvun 13 §:ään, sellaisena
 kuin se on laissa 200/2002, uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta**Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta**

2 §

2 §

*Suomalaiseen alukseen liittyvä rikos**Suomalaiseen alukseen liittyvä rikos*

---

*Lisäksi Suomen lakia sovelletaan rikokseen,
 joka on tehty:*

*1) ilma-aluksessa, joka laskeutuu Suomen
 alueelle ja jossa rikoksesta epäilty edelleen
 on;*

*2) sellaista ilma-alusta kohtaan tai sellai-
 ssa ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman
 miehistöä vuokralleottajalle, jonka päätoimi-
 paikka tai sellaisen puuttuessa vakituinen
 asuinpaikka on Suomessa.*

11 luku

11 luku

**Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä
 vastaan****Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä
 vastaan**

8 §

8 §

*Kemiallisen aseiden kiellon rikkominen**Kemiallisen aseiden kiellon rikkominen*

Yritys on rangaistava.

9 §

Biologisen aseenn rikkominen

9 §

Biologisen aseenn rikkominen

23 luku

Liikennerrikkoksista

11 a §

Liikenteen häirintä

Joka huomattavasti haittaa yleisen ilma-, raide- tai vesiliikenteen kulkua, on tuomittava liikenteen häirinnästä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tieliikenteen ja raitiovaunuliikenteen häirinnästä säädetään tieliikennelaisa.

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

13 §

Vaarallisten aineiden kuljetusrikos

23 luku

Liikennerrikkoksista

11 a §

Liikenteen häirintä

Joka huomattavasti haittaa yleisen ilma-, raide- tai vesiliikenteen kulkua, on tuomittava liikenteen häirinnästä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Yritys on rangaistava.

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

13 §

Vaarallisten aineiden kuljetusrikos

Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .